kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

SAYI: 77 AĞUSTOS 2001 1.000.000 TL. (KDV DAHİL)

Elite Model Look: Baskın Basanındır!

Kudurmuşgilin OSMAN geri bastı...

Eski bir gardiyan operasyonu anlatıyor

Şebnem İşigüzel: Kaderinin Hanımefend

kadınlara mahsus gazete PAZARTESİ

Merhaba,

Merhaba,
Osman Durmuş'u bilirsiniz, iki yıl önce Ağustos ayında deprem vesilesiyle,Yunanistan'dan kan bağışlarını reddetmesiyle göze batmıştı hatırlayacaksınız. Kendisinin yaz aylarında dili çözülüyor galiba, bu ay da sağlık meslek liselerinde okuyan genç kızların bekaret kontrolüne götürülmesiyle ilgili ileri geri konuştu.

Ama feministler, kadın hakları savunucuları yıllardır bu ülkede mücadele ediyor ve artık böyle şeyler pek kabul edilmiyor. Osman Durmuş da erkeklikten gelen bir ürkeklik içinde, geri adım atıverdi. Oysa destekçileri de vardı. Akit yazarı Serdar Arseven, 17 Temmuz tarihli "Okulda fuhuş!" başlıklı yazısında şöyle diyordu örneğin: "Prof. Dr. Mustafa Erdoğan Sürat, bu işlerde de uzman. Ona da sorduk: Sağlık Bakanlığı'nın, 'Okulda fuhuş'u yasaklayan düzenlemesine ne diyorsunuz? 'Aslında' dedi Sürat, 'Sağlık Bakanı' iyi niyetli. Ama eşeğin aklına karpuz düşürmüş oldu! -Yani?- Dün 'onları' (bakanlık basanları) izlerken, her zamankinden ziyade 'iştahlandıklarını' fark ettim. Onların, iştah düzeylerini en iyi bilenlerdenim. Dün oldukça farklıydılar. Demek ki bakan iştahlarını kışkırtmış!"
Fazilet Partisinin kapatılmasından sonra ortaya dökülen iki kanattan bir tanesi Oya Akgönenç'i, bir diğeri de Osman Dumuş'un eski ülküdaşı Meral Akşener'i tercih etti. Ama iki kanadın da kadınlara bakış açısının Akit yazarı Serdar Arseven'den farklı olduğunu sanmıyoruz.
Kadınlarla ilgili bir başka "bakış", "bakış açısı", Elit Model Look yarışması, feministlerin politik müdahalesiyle uzun bir zaman kamuoyunda tartışıldı. Eyleme katılanların tanıklıklarını, konuyla ilgili çeşitli görüşleri kapak sayfalarımızda okuyabilirsiniz.
Geçtiğimiz aylarda kapağımızda yer alan Sema Pişkinsüt, bu ay yeni bir saldırıyla karşı karşıya kaldı; başkanlığını yaptığı Meclis İnsan Hakları Komisyonunun işkence üzerine hazırladığı raporlarla suç işlendiği gerekçesiyle dokunulmazlığının kaldırılması istendi. Pişkinsüt'le bu gelişmeler üzerine konuştuk. Ama çeşitli saldırılara uğramış ve başlarına gelenler basında yer bulamamış başka kadınlar var; bu sayıda böyle kadınlarla görüştük.
Cenova'da G-8 toplantısı sebebiyle yapılan küreselleşme karşıtı eylemlere Türkiye'den destek veren Genova 2001 İnisiyatifi'nin düzenlediği panele arkadaşımız Yelda Yücel katılmıştı. Onun paneli aktaran ve eylemi tartışan yazısı konuyla ilgili farklı bir bakış açısını yansıtıyor ve feminizmin anti-patriyarkal yanına vurgu yapıyor.
Hindistan'ın Haydutlar Kraliçesi Phoolan Devi, bilinmeyen güçlerce katledildi. Beril'in bu kahraman kadınla ilgili yazısı ilginizi çekecektir. Beril, bu sayıda bir başka önemli kadını, ünlü Amerikalı feminist Kate Millett'i anlattı; Bizim Kate'i sevmemek, ona değer vermemek mümkün değil.
Bir grup akademisyen kadın, fonlar ve araştırma bağımsızlığı üzerine bilgi ve tecrübelerini tartıştı. Nadine Mater'e Mehmedin Kitabı'yla ilgili yapılan son suçlamalar açısından bu tartışma ilginizi çekebilir.
İnsan Hakları Derneği 15. Yılını kutlarken kuruculardan Gülşah Tağaç'la görüştük. Pazartesi'nin bu sayısı roportaj açısından çok zengin. İ.U. Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı'nda Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Cinsel Şiddet Bölümü'nde görev yapan Prof. Dr.Şevki Sözen ile çalışmaları hakkında görüştük. Kaderimin Efendisi adlı yeni öykü kitabı çıkan yazar Şebnem İşigüzel, TRT Genel Müdürlüğü'ne aday olan Necla Zarakol bu ayın kadınları arasında. Ayrıca yurt dışında yaşayan okurumuz Deniz Kim'in, Ümraniye Cezaevi eski gardiyanı Yıldız Ercan'la yapıp Pazartesi'ye gönderdiği görüşme, AdliTıp raporlarıyla tekrar gündeme gelen Hayata Dönüş Operasyonu'na ışık tutacak bilgiler içeriyor.
Geçen sayımızda size Merhaba, derken, "Redaksiyon hatalarından, mantıksızlık hatalarına kadar her şeye hazırlıklı olmanız, hayal kırıklıklarının belki önüne geçebilir." demiştik. İyi ki demişiz. ufak tefek hataları bağışlayabileceğinizi umuyoruz ama İrlanda'daki kürtaj gemisini İstanbul'a getiren başlığımızı ne yapsak affettiremeyiz!
Pazartesi'ne Henrich Böll Vakfı'nın maddi desteği Eylül ayında son buluyor. Önümüzdeki aylarda ciddi bir maddi sıkıntıyla karşı karşıya kalacağız. Bu konuda okurlarımızın desteğini bekliyoruz. Pazartesi'ye bağış yapın. Sizin için önemsiz meblağlar, bir araya gelince dergimizin yaşamasına katkıda bulunacaktır. Ekonomik krizin, işsizliğin farkındayız ama Pazartesi olmadan bunlara katlanmak daha zor olabilir.
Dağıtımla ilgili sorunlarımız devam ediyor. Özellikle Ankara'da büyük bir sorun yaşıyoruz. Pazartesi'nin dağıtımı konusunda bize destek olabilecek Ankara'lı okurlarımız lütfen bizi arayın.
Eylül ayında görüşmek üzere...

TL. bağışlarınız için:
Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şubesi
Beyhan Demir
1042 578076

Döviz bağışlarınız için:
Türkiye İş Bankası Taksim Şubesi
Ayşe Düzkan-Handan Koç
1052 301000 3265057

bu ayın kadınları

Brigitte Bardot
Esra Çiftçi
Gaye Sökmen
Gülşah Tağaç
Kate Millett
Mehtap Kandemir
Necla Zarakol
Phoolan Devi
Sema Pişkinsüt
Şebnem Işigüzel
Sumru Bilge
Tina Modotti
Yıldız Ercan
Yüksel Ayvacı

...ve erkekleri

Atilla Kaplakaslan
Cüneyt Arkın
Şevki Sözen
Tevfik Remzi Kazancıgil

Elite Model Look

Biz de katıldık!

Elite Model Look yarışmasında bir protesto gösterisi yapacağımızı duyurmuştuk aslında. Ama uyarımızı ciddiye almamışlar ki baskınımız onları çok şaşırttı. Bu sayfalarda protestomuzun sebeplerini, katılanların tanıklıklarını ve yarışmayı savunanların görüşlerini bulacaksınız.

Elite Model Look Yarışması'nda görev yapan korumaların hiç biri kızlarını, kız kardeşlerini, yani söz geçirebilecekleri kadınları böyle bir yarışmaya sokmazlar. Bu bizi itip kakmalarına engel olmadı gerçi, hem ekmek parası, hem de ses çıkaran kadınlara böyle muamele etmeye alışık oldukları için. Ama aynı erkekler, bu yarışmaya katılan kızların gazetelerin arka üst köşesinde yer alan, bikinili ya da saydam (meslekteki adıyla transparan) bluzlu resimlerine bakmamazlık etmezler. "Saygın" ve "seviyeli" fotomodellik mesleği o kadınların görüntülerini kendilerini takdir eden aşağılayan bütün erkeklerin hizmetine sunar çünkü. O yüzden, bu meslek moda ve reklam endüstrilerinin bir parçası olduğu kadar, fuluş sektörünün de bir parçasıdır.

Ama bizim Elite Model Look ve benzeri yarışmalara karşı çıkışımızın tek sebebi bu değil. Bu tür yarışmalar, mankenlik, fotomodellik "meslekleri", kadınların, erkeklerin ve çocukların güzelliklerini tüketilebilir mallar haline getiriyor. Bunlar aracılığıyla insanın güzelliği, sevdiği beğendiği kişilerin kendisini beğenmesini kolaylaştıracak bir şans olmanın ötesine geçiyor; bir varoluş, bir para kazanma yolu, bir meslek halini alıyor. Bunu kabul etmek mümkün değil. Ama bu dünyanın kadınlar üzerinde başka bir etkisi var. Erkekler, bu yarışmalarla yakışıklılıkları tasdik edilmiş hemcinsleriyle hiçbir ciddi rekabet içine girmezken, özellikle belli bir yaşı aşınca, çekici olma konusunda hiçbir çaba göstermezken, bu dünyanın kadınlarının güzelliği diğer kadınlar için bir cendere oluyor. Milyarlarca kadın, meslekleri, tek işleri güzel olmak olan hemcinslerine benzemedikleri için mutsuz oluyor. Yani bedenleri istenildiği gibi biçimlendirilip teşhir edilen bu kadınlar aracılığıyla başka kadınlar da denetim altında tutuluyor.

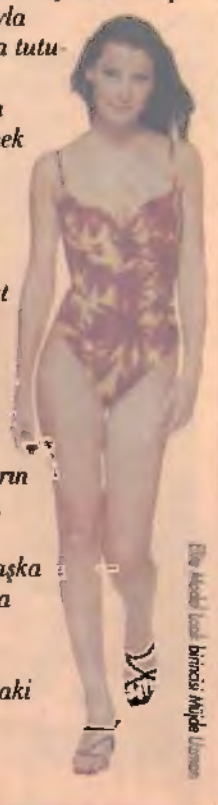

Genç kadınlar, bu yarışmalara popolarını jürinin önünden geçirmek için değil, para kazanmak, beğenilmek için giriyorlar. Ama onların ancak birkaç yıl boyunca yapabildikleri "meslekleri" sırasında kazandıkları paranın kat be kat fazlasını, reklam sektörünün patronları kazanıyor. Sanki reklamlar olmadan hiçbir ihtiyacımızı karşılayamayız, hayatımızı sürdüremeyiz. Satılacak malları üreten fabrikaların sahipleri daha da fazla kazanıyor.

Erkek değiliz, reklamcı değiliz, patron değiliz. O podyumlarda, başka kadınların bedenleri pazarlandıkça bizim de hayatımız denetleniyor.

O yüzden Elite Model Look yarışmasını protesto ettik. Bir dahaki sefere daha kalabalık...

Yardıma ihtiyaçları vardı

Akşamki "baskın" için gerekli fizibilite çalışmasını yapmaya Maslak Venue'ye gittiğimde, gözümde akşam olabilecekleri canlandırmıştım. Ne yalan söyleyeyim, 6 Kasım YOK'ü protesto eylemlerinde, merkez kampüse yan kapıdan girmeye çalışan öğrenci arkadaşların, her yıl cebelleştiğine benzer bir barikatla, en azından bodyguard ordusuyla karşılaşacağımızı düşünmüştüm.

Venue denilen mekân futbol sahası büyüklüğünde çim bir alandı. Sahanın arka gerisinde sahne ve sol çaprazında prefabrik konutları andıran tek katlı, yüksek tavanlı bir bina bulunuyordu. Bu görüntü kafamda yeni görüntüler canlandırdı; çim saha boyunca aralıklarla serpiştirilmiş beyaz örtülü masalarda sosyetik konuklar, büyük sahnede eritici spotlar altında çocuk yaştaki kızlar ve biz rampada durmuş bağırıyoruz!

Akşam hiçbir şey benim başta düşündüğüm gibi olmadı. Baskına geç kalmanın eşiğinden dönmüş halde, alelacele ama kararlı ve organize olmuş bir şekilde yürürken, bodyguardların bizi karşılayacaklarını beklediğim yerde, kaçak sigara satıcısı, üç beş adam ve eli telsizli bir sivilden başka kimseyi görmeyince ve adamın, "Nereye bayanlar. Davetiyeniz nerede!" şeklindeki yukarıdan sorularına, hiç istifimizi bozmadan, "İzlemeye geldik" deyip geçişimizle, bizi bilinen mekâna taşıyacak merdivenlerin önüne geldiğimizde, artık ileriye doğru attığımız her adımın aynı zamanda geçmişe dönük bir tarih olduğunu biliyordum.

Yarışma küçücük bir binadaydı. Cicili bicili "yukarılık" konuklar içiçe sıkıştırılmış, ortada daracık bir podyum, yani kızlar yürüdüklerinde ön sıralardaki amcaların(!) içine düşecekler neredeyse! Televizyonda o kadar geniş gözüken alan küçük bir Kızılay çadırını andırıyordu ve içeridekilerin gerçekten yardıma ihtiyaçları vardı! En azından soğuk bir duşa!

Evet herkes şok oldu. Bir baskın ancak böyle olurdu. Hiçbir şey anlayamadılar, algılayamadılar, "neden rahatsız olduğumuzu", "neyi alıp veremediğimizi" bir türlü çıkaramıyorlardı. Belli ki bu belirsizlik onları korkutmuştu. Gözleri faltaşı gibi büyümüş, bize bakarken bazıları yerlerinden kalkıp uzaklaşmaya yeltenir gibi oldu. Sonra biz dövizlerimizi çıkarıp sözlerimizi haykırmaya başlayınca seyirlik bir olay olmuştuk artık.

Onlar Ursula L. Guin'in ***Mülksüzler*** kitabındaki zengin Urrashlar'dı, sanki biz de Anarres'ten gelmiş, o vıcık vıcık, kokuşmuş, ışıltılı rahatlarını, küçük kızlarla oynadıkları oyunlarını bozmuştuk. Kimileri için "aşağılık yaratıklar" olmuştuk, kimileriyse "kınım kınım" kınamıştı bizi. BBG'deki Melih belki o akşam, kendine göre bile "çıtır" kalan bir Elite Model Look güzeli "kesmeye" gelmişti oraya ama hevesini kursağında bırakmıştık.

Beni göbeğiyle iterek sürükleyen ve sürekli Venue'nin özel mülkü olduğunu tekrarlayıp duran adam, belki de bu sorun sonrasında Show Tv'den alacağı paranın ya da daha sonraki işlerinin tehlikeye gireceğinden endişe duyuyordu, kimbilir...

İlginç olan oradaki konuk topluluğunun sessizliğiydi bence, tepkisizliğiydi. Özel güvenlik görevlileri ve bodyguardlar bizi ite kaka dışarı çıkarırken salondan ne bir karşı söz, ne hakaret, ne bir hareket ne de alkış ya da protesto yoktu. Çıt çıkmıyordu ve bizim sloganlarımız yankılanıyordu. Sanki zamanı durdurmuştuk...

Özgün

Gaye Sökmen:

Görüş açınız bize biraz ters

Elite Model Look Yarışması'nı feministler protesto etti, bu konuda ki görüşünüzü almam mümkün mü?
Mümkün değil tahmin ediyorum.
Öyle mi, neden?
Sizin görüşleriniz belli diye düşünüyorum.
Bizim görüşlerimiz belli de. ben sizin görüşlerinizi rica ediyorum?
Ne söylememi istiyorsunuz.
Ne söylemek istiyorsanız...
Üzüldüğümüzü, haksız bir baskın olduğunu söyleyebilirim.
Neden haksız?
Görüş açınız bize biraz ters geldi.
Ne açıdan ters?
Zannedersem birazcık olaylara ve kişilere müstehcen gözle bakıyorsunuz. Çünkü bir meslek yarışması hakkında sizin düşündüklerinizi hak etmiyoruz.
Müstehcen bakışa sahip olanın biz değil karşı taraf olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca sizce yarışma yapmanın mantığı nedir?
Mankenlik, manken olduğunu söyleyerek olmaz. Bunun bir eğitimi var, tıpkı diğer mesleklerde olduğu gibi. Bu yarışmanın amacı mankenlik mesleğine uygun olan kişinin manken olabilmesi için, eğitim alabilecek kişileri saptamak.
Biz sizin söylediğiniz mankenleri yalnızca Televole'lerde göğüsleri ve popoları gösterildiği zaman görüyoruz...
Evet ama sizin karıştırdığınız da bu, ben buna sapla samanı karıştırmak diyorum. Çünkü sizin gördüğünüz popolar, göğüsler kimlere ait bilmiyorum ama bizim mankenlerimize ait değil.
Siz öyle söylüyorsunuz ama o podyumlarda teşhir edilen kızlar yalnızca birer beden olarak görülüyorlar, kendi bedenleri üzerinde hiç bir hakları olmuyor. Biz bu anlayışa karşı çıkıyoruz.
Ama sizin yaptığınız öyle gözükmüyor işte. Şunu da düşünebilirsiniz, reklam filmlerinde oynayan çocuklar da var.
Onlar da bir şekilde istismar ediliyorlar...
Ama o zaman bir yerde sekreterlik yapan kişi de kullanılmış oluyor.
Hayır, hiç aynı değil. Çünkü üç yaşında. beş yaşında bir çocuğun kendisiyle ilgili karar verebilme yetisi yoktur. Dolayısıyla ailesinin ona yaptırdığı işler onun aleyhine olabilir. Ruhsal sağlığını ve geleceğini etkileyebilir? Ayrıca psikologlar da bu yönde görüş veriyor.
Araştırma yapmadan beyanat veriyor. Sizin arkadaşınız Radikal'de yazı yazdığı zaman neden Seçkin Piriler'i örnek veriyor da Duygu Dikmenoğlu'nu örnek vermiyor? Duygu Dikmenoğlu'dur örnek model.
Koskoca piyasa da neden bir iki tane daha düzgün duran mankeni örnek göstermeliyiz? Ki onların da ödediği bedeller var.
Ama Seçkin Piriler modellik yapmıyor şu anda. Hangi tanıtımda gördünüz onu? Biraz araştırmanız lazım. En azından madem siz Elite Model Yarışması na karşısınız o zaman gelip bizimle konuşursunuz. Yarışmaya girmiş kızların öğretim durumlarını, yaşantılarını araştırırsınız. O zaman görürsünüz ki çok haksız hareket ediyorsunuz.
Biz o kızları aşağılamıyoruz. O kızları yarışma adı altında teşhir edenleri ve kullananları protesto ediyoruz.
O zaman siz mankenlerin o durumda olmamasını düşünüyorsanız, en çok destek vermeniz gereken kurum biziz. Çünkü biz mankenliğin öyle olmadığını ispat etmek için canla başla çalışıyoruz ve bünyemizdeki herkes hem eğitimine devam ediyor hem işini layıkıyla yapıyor hem de genel kültüre sahip.
Biz yarışmaların doğru olmadığını düşünüyoruz...
Bir sürü yarışma var. tamam ama hepsi kaliteli, iyi demek değildir.
Bakın biz bu türdeki bütün yarışmalara karşıyız.
Ama yarışma yanlış değil ki. bütün dünyada bu böyle yapılıyor.
Dünyada böyle yapılıyor diye bunun doğru olduğu anlamı çıkmaz ki...
Tabii ki öyle değil, ama biz doğru olanı yapıyoruz. Biz hiç bir şekilde beden de sergilemiyoruz, müstehcen de düşünmüyoruz. Beden yalnızca elbiseyi taşımaktır. Biz sizin düşüncelerinize katılmıyoruz. Özellikle de bugüne kadar olan yarışmalara katılan finalistlerin aileleri çok üzülmüş durumda ve onlar da örgütleniyorlar şu anda.
Tabii, örgütlensinler ve umarız kızlarını bir daha öyle yarışmalara sokmazlar.
Hiç kimse yarışmaların hiç bir zararını görmedi, en azından bizim bünyemizdekiler. Elite Model Look için konuşuyorum, ailelerimiz de çok memnun, çocuklarımız da çok memnun, biz de çok memnunuz. Çünkü hiç bir yanlışımız yok, onu da belirteyim.

Sanki TSE'nin kalite kontrolü

Bu eylem gerçekten önemliydi, hem kendim için hem de, "bu tarz yarışmalara, bu tip yaşamlara öfkeli olan insanlar var" dedirtmek için. Ayrıca kadın toplantılarında, masa başı sohbetlerinde konuştuklarımızı pratiğe yansıtma fırsatıydı.

Ben arabadan inince anladım günlerdir tasarladığımız eylemi gerçekten yapacağımızı. O rampadan rahatça inip "dım tıs dun tıs" biçiminde hareketli bir disko müziği ve mor spotlarla donatılmış (bu arada mor ışık da ayrı bir gaz verdi itiraf etmek gerekirse!) karanlık bir koridordan geçerken daha bir ayıldım.

Bir iki dakika kadar durduktan sonra dövizlerimizi çıkarıp, "Evde çocuk, podyumda meze", "Aile satıyor Elite alıyor, kızlar şirkete kasa oluyor", "İnanma, kanma, şöhrete narkozlanma" şeklindeki sloganlarımızı attık. Bu esnada seçkin(!) davetlilerin yüzlerinde afallama, küçümseme, hayret karışımı bir ifade vardı. Ha, tabii bir de deli gibi patlayan flaşlar ve kameralar...

Güvenlik görevlileri gerçekten neye uğradıklarını şaşırmışlar, bir yandan bizi itiyorlar. bir yandan da dövizlerimizi yırtmaya çalışıyorlardı. Dışarıda bir müddet itiş kakıştan sonra basın açıklamamızı yapmış, istediğimize kavuşmuştuk. Bittiğinde zafer sarhoşluğu içinde minübüslere binip *Pazartesi*'de zaferimizi kutladık, oradan da evlere dağıldık. Ertesi gün okulda eyleme gelemeyen kadın arkadaşlara eylemi anlatırken o anları tekrar yaşadım; hâlâ da yaşıyorum.

Gazetede okudum, jüri üyelerinden Gülben Ergen ve Demet Şener bizi kınamış, çağdışı bulmuşlar. (Çağdaşlık kriterinin ne olduğu meçhul ve bir o kadar da belli tabii!) Kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olması gerektiğini haykırmak çağdışılık, fakat aynı yaştaki kadınlara "bekâret kontrolü" uygulamasını getiren zihniyet çağdaş bu sistem içerisinde. Aynı yaştaki kızlar arkadaşlarında kalmak için ailelerinden izin alamazken. (bu ne yaman çelişkidir ki!) bu sefer aile desteğiyle popolarının sıkılığını, göğüslerinin diriliğini denetletiyorlar, TSE'nin kalite kontrolü gibi bir şey. Aynı zihniyet podyumlarda, 900'lü hatlarda kadını bedenini pazarlarken, tecavüze uğrayan kadınların gözüne bant çekiyor, tv'de, gazetelerde. Veya yatılacak kadın, evlenilecek kadın ayrımı varsa yurdumun erkeklerinde, bu mantık(sızlık) silsilesi devam ettiği sürece eylemlerimiz sürecek!..

Çağla

İğrenç, yapışkan, böcek bakışlarınız

İlk güvenlik, camia ile sokağı ayıran ilk engel, güle oynaya gelen yirmi kişilik kadın topluluğuna ne yapacağını bilememe durumunda, hayran halk kitlesi mi, paspal davetli topluluğu mu tereddütü, "burası bizim babamızın yeri" tavrımızla perçinleniyor (hafif bir podyum durumu da var bizde, yok değil).

İkinci engel kibar mı kibar, "Bayanlar yardımcı olabilir miyim?" 'bayan-güvenliği'. Ondaki ayırt etme problemini kalıcı kılan, yirmimizin birden ayrı telden verdiği cevaplar, "Biz baymıyoruz sensin bayan," "Davetiyeler nerede?", "Çantamda, ayy çıkaramam şimdi", "yok yok, Özgün'de miydi?", "Yok hayır, Ayşe'deydi", "İçerde zaten bizi bekliyorlardı...'

Veee işte kapı! Açıkça söylemek gerekirse biz daha sağlam bir şey bekliyorduk... (İÜ Merkez Kampüs alışkanlığı, kapı deyince akla büyük bir şey geliyor...)

Hayır. Kasap kapılarına takılan püsküllerin daha enli plastik ve şeffaf olanlarından asılı. Hepinizi güldürüyor bu. Simgesel; taze et reyonundan, steril süper market tadına, hakkınızda yapılabilecek psikolojik tahlil bombardımanını-kıskançlık söylencelerini göze alarak, dışarının sıcaklığını, gerçekliğini arkamızda bırakıp o yapışkan zaman-mekan atlatıcı plastiklerden içeri giriyoruz.

Aman Allahım! Tasarlanmış karmaşa ve şıklıklar, en önemlisi jüri masası ve podvum, "Bu kadar içeri girdik mi," telaşı ve mutluluğu, "Başardık, oluyo galiba," hissiyatı. Seyirciler yani yüksek olmaktan aciz sosyete ve geçmişini bir leş gibi ardında taşır ve ondan nefret eder. Futbolcular, mankenler, oryantaller, yarışma meşhurcukları. Şöhret beklentisinin büyüsüyle körleşip kendilerinde pazarlanabilecek ne varsa ilk buldukları anda pazarlamışlardır.

Tanı bu pazarlığın ortasında, köleliğin bir çeşit ayrıcalığa dönüştürülmesi sırasında, yani star üretme makinelerinin steril ortamında, taciz, tecavüz aile içinde her türlü şiddetin ve ensestin yaşandığı, bekâret kontrolünün devletlu bakanlarca buyurulduğu, töre cinayetlerinin işlendiği bir ülkede, bunlara hizmet etmek bir yana, alakası yokmuş tadını bozan bir 'facia'.

Kadınlar Bağırıyor! sokak, şeffaf plastik kapıdan içeriye sızıyor; tüm canlılığı, eğlencesi, öfkesi, felaketi, acısı, hazzı ve neşesiyle...

Kadınlar Bağırıyor! aklınıza getirmekten korktuğunuz üçüncü seçenekle, gerçekle göz gözesiniz.

Kadınlar Bağırıyor! topyekün yanlışsınız, bu dünyanız baştan aşağı pislik ve başka bir dünya mümkün!

Bu kız çocukları iğrenç yapışkan böcek bakışlarımızın altından geçmeden de kendilerini gerçekleştirebilirler.

Bir gün aileyle tartışmadan sinemaya gidilebilinir, tacize uğramadan yolda yürünebilir, şiddet ve ensestle karşılaşmadan büyünebilir, kozmetiksiz, mezurasız biriyle sevişilebilir mesela.

Kadınlar Bağırıyor! şaşkın ve atlatılmış korumalar gerçekte kadınlara nasıl davranıldığını gösteriyorlar podyumun hemen yanında: "Bir tatsızlık oluyor". Resti görüyoruz ama yemiyoruz; "Bedeninizi malların pazarlanmasının, erkek egemenliğinin hizmetine sunun başımızın tacı olun". Buyrun podyum yok, ille de aklımız, bedenimiz bizimdir falan, alın size şiddet hem de en meşruundan.

Geçmişlerinden korkan Gülben Ergen ve Hülya Avşar gibileri arkamızdan bir iki laf yetiştirmiyler.

Sonuç olarak istediğimiz oldu diyebiliriz; yaş meselesi öne çıkarılarak da olsa bu sorun tartışıldı, başka bir seçenek olduğunun da farkına varılarak. En önemlisi iki mesajın doğru yere gitmesiydi.

Önce birbirimize ve inandıklarımızın gerçekleşebileceğine güvenmeyi öğrenmek, hata yapmamak için hiçbir şey yapmamanın tuzağına düşmemek ve risk almanın gerekliliği, ikincisi Elite Model'in Türkiye temsilcisi Can Sandıkçıoğlu'nun dediği gibi 'Yarışma gecesi yaşananlar hiç de küçümsenecek gibi değildi.'

Ne diyelim, burjuvazi ve patriyarka mesajı doğru almıştır.Yoksulların en yoksulu, dünyanın paryaları kadınlar bu kez de Türkiye'den kapılarına dayanmıştır, hesaplaşmak için bir cephe daha açılmıştır, "Son hesaplaşma gününe dek", "Eylemlerimiz sürecek".

Bilge

Vizyon Ajans'ın sahibi Atilla Kaplakaslan:

Bu şartlarda kızımın manken olmasını istemem

Atilla Bey, siz Elite Model Look Yarışması'nı protesto eden feministleri desteklediğinizi açıkladınız bir kız babası olarak. Neden?
Bu yarışma uluslararası bir yarışmanın ayağı ve bu uluslararası yarışmanın kuralları da şu yaş grubu diye belirtiliyor. Ki bırakın bizi, bizden çok daha farklı ortamlarda yetiştirilmiş kızların yaşadığı ülkelerde bile yasaklanıyor bu yarışma. Ben yarışmalara karşı değilim, sorun yaş grubu.

Feministler bu tipteki tüm yarışmalara karşı çıkıyor biliyorsunuz...
Yok canım.

Evet. Siz ne düşünüyorsunuz bu işi yapan biri olarak?
İnanın yirmi bir senedir uğraşıyrum bu işle, yıllardır bunun savaşım veriyorum. Ama mankenlik saygın bir meslek olmasına rağmen bir takım televizyon programlarının belli formatları var. Maalesef bazı kızlarımız ya da erkeklerimiz aşırıya kaçtıkları için bizi çok sıkıntıya sokuyorlar. Neden? Çünkü o programları izleyen aileler yanlış düşüncelere kapılabiliyorlar mankenlik mesleğiyle ilgili.

Sizin bir kızınız var, siz kızınızın manken olmasını ister misiniz?
Elbette kendi seçimidir, eğer kendi isterse yapar. Ama şu durumda ve şartlarda istemem.

Yani sadece küçük yaşta değil erişkin yaşında da mankenlik yapmasını istemezsiniz?
Tabii gönül bu, seçimini kendi yapar ama ben istemem. Yarışma bir merdivendir mankenliğe giden yolda. Sonuçta siz ona mankenlik eğitimini veriyorsunuz, bu hiç önemli değil ama ortama girdiği zaman sizin inisiyatifinizden çıkıyor. O dünyanın içine girdiği an her şey farklı olabiliyor. Düşünün on beşle on sekiz yaş arasında reşit olmayan bir çocuğun ne hale gelebileceğim.

Biliyorsunuz Elite Model Look Yarışması'na katılan kızlar ailelerinin izniyle katılıyorlar, sizce farkındalar mı neler yaşayabileceklerini?
Bence zaten on beş on sekiz yaş grubundaki çocukların aileleri yarışıyor, kendileri değil.

Yüksel Ayvacı 41 yaşında, 19 yaşında bir kızı var.

Mankenliğin bana faydası ne?

Kızınızın mankenlik yarışmasına girmesini ister misiniz?
Hayır, kızımın o tür yarışmalara katılmasını istemem. Ayrıca onun güzelliğinin ispatlanması gerekmiyor ki, onun kendine güzel olması yeter, başkasının bunu teyit etmesine gerek yok.

Mankenlik mesleğiyle ilgili ne düşünüyorsunuz.
Çok hoş bakmıyorum, insanların karşısına geçip dolaşması saçma, ne bileyim pazarlanma gibi sanki, hoşuma gitmiyor. Mankenlik çok abartılı bir hale geldi, şu ortamda bir kıyafeti göstermek gibi değil mankenlik, başka bir şey oldu. Teşhir amaçlı bir şey oldu, ben kendi kızımın mankenlik yapmasını istemem.

Ne olur kızınız mankenlik yapsa?
Erkekler çok rahatsız eder, kandırılabilecek biri gibi görülebilir. Benim kızım daha önce bir reklam ajansına gitmek istedi, izin vermedim, güvenmiyorum o ortamlara çünkü.

Ama mankenlik diye bir meslek var...
Var ama bana faydası ne. Mankenlere bakarak giyinsem hiç bir şey giyinemem ki, ölçüler uymuyor. Bir de genç kızlar da o ölçülere gireceğim diye yanlış diyetler yapıyor, hastanelere düşüyor. O mankenlere bakıp, onlar gibi olmak istiyor. Oysa herkesin yapısı farklı, ne gerek var ki buna.

Çocuk ve ergen Psikiyatristi Sumru Bilge

Toplumdaki cinsel istismar kolaylaştırılmış oluyor

Elite Model Look Yarışması'na giren kızların yaş sınırı on altı. Bu yarışmaların kızlar açısından bir sakıncası var mı?

Çeşitli mağazalar veya bu tip iş yerleri on dört yaşındaki kızları kullanıyorlar reklamlarında ve onları yaşlarından daha büyük gösteriyorlar. Bunu yaparak da bir yerde cinsel istismarı teşvik ediyorlar. Erkeklere verilen mesaj da şu oluyor, küçük yaştaki çocuklar esasında çocuk değiller kadın gibi görünebilirler, kadın gibi olabilirler. Bu yapıldığında da toplumdaki cinsel istismar kolaylaştırılmış oluyor. On sekiz yaşın altındakiler çocuk ve genç olarak kabul edilir ve bu hukuksal olarak da böyledir. On sekiz yaşın altındaki çocukların uygun olmayan bir şekilde bedenlerine dikkat çekilmesi, yaşlarından büyük bir cinsellik oluşturulması, bir yerde o çocukların da hiç hazır olmadıkları bir dönemde bu alana çok fazla ilgi göstermelerine neden oluyor. Yani sadece kendi kişiliklerim, zihinlerini geliştirecekleri yerde sadece dış görünüşe ve imaja önem vermeye başlıyorlar. Ve o yüzden ne yazık ki hem zihinsel olarak hem de entelektüel olarak son derece kısır yetişiyorlar.

Kızlarının bu yarışmalara girmesine onay veren aileleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aileler nereden bilsin, aileler öyle kötü durumdalar ki, herkesin şu anda tek kaygısı para. Nasıl bir ara herkes futbolcu yapmaya çalışıyordu çocuğunu, hâlâ da öyle. Hep böyle kolay yoldan para kazanılabilecek, ünlü olunabilecek mesleklere yönlendiriyorlar çocuklarını. Sanıyorlar ki o bir kurtuluş ama tam tersi bu bir kurtuluş değil, bu bir batış. Çünkü çocuklar kendi bedenlerinin beğenildiği için ilgi gördüklerini öğrendikçe bütün enerjilerini ona yönlendiriyorlar. Halbuki hayatta onların kişiliklerini geliştirecek şey eğitimdir, sanattır, kitaptır, kültürdür ya da başka açılardan kendilerini geliştirmelerdir. On beş, on altı yaş kişiliklerin tam olgunlaşma dönemi ama onlara verilen mesaj ne? Bedenin güzelse sen el üstünde tutulacaksın ya da sen değerlisin. Aklın için, yaratıcılığın, becerin için değil beden imajın için iyisin. Bunun sonucunda buna giren gençler bütün enerjilerini bedenlerine yatıracaklar. Güzel olsunlar, güzel giyinsinler, bu yeterli olacak onlar için. Farkında olmadan istismar ediliyor bir yerde o çocuklar. O anlamda ben bunun çok sakıncalı olduğunu düşünüyorum.

Tüm röportajlar: Nevin Ceran

Sema Pişkinsüt'e karşı fezleke

Bu bir siyasi linçtir

TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı iken hazırladığı işkence raporlarıyla gündeme gelen, daha sonra meclise getirdiği filistin askısıyla işkenceyi kanıtlayan Sema Pişkinsüt, cesaretini DSP kongresinde Bülent Ecevit'e karşı genel başkanlığa adaylığını koyarak da göstermişti.

DSP Kongresi'nde oğlu tartaklanan Sema Pişkinsüt, Ecevit sultasının altında ezilmeye çalışılmıştı. Kongre sürerken dergimizle yaptığı röportajda bu konuda söylediklerini hatırlayacaksınız. Son olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı iken görüştüğü tutuklu ve hükümlülerin kimlik belgelerini bildirmeyerek "soruşturma konusu bilgi ve belgeyi soruşturma makamına vermediği" ve "suç failine yardım" suçunu işlediği gerekçesiyle Pişkinsüt'ün dokunulmazlığının kaldırılması için fezleke hazırladı. Pişkinsüt kendisine karşı hazırlanan fezleke ve içeriğindeki suçlamalara ilişkin şunları söyledi:

"Bu fezleke Parlamento çalışmalarına karşı hazırlanmış 'siyasi' bir fezlekedir. TBMM raporları benim şahsi çalışmalarımın ürünü değildir. Komisyon üyelerinin oybirliğiyle kabul edilmiş raporlardır. Dolayısıyla bu fezleke Parlamento'ya karşı düzenlenmiştir. Parlamento'nun savunmasını üstlenmekten de gurur duyarım. Toplum, Adalet Bakanlığı'ndan yolsuzluklara karşı mücadele edenlerle değil, yolsuzluğa karışanlarla mücadele etmesini bekliyor. Hak ihlallerinin mağdurlarının değil, insan haklarını ihlal edenlerin bulunup yargılanmasını bekliyor. Kısacası polis devleti yerine hukuk devleti gibi davranmasını bekliyor. Fezlekede isimlerin istenmesine yanıtın olumsuz olduğu söyleniyor. Yine fezlekede mağdurlardan hareket ederek işkenceyi yapanlara ulaşılacağı, bu nedenle isimlerin istendiği söyleniyor. Oysa ki, raporların yayınlanmasından soma Adalet Bakanlığı'na komisyon aracılığıyla ve komisyona raporlar sonucu bize güven duyan dokuz yüz seksen kişi yazılı olarak isim ve imzalarıyla kötü muamele ve işkence gördüklerini, işkence gördükleri yerleri ve zamanlarını, işkence yapan kişileri tek tek yazarak, tanımlamalarını da yaparak bizim aracılığımızla suç duyurusunda bulunmuşlardı. Gereği yapılmak üzere diye hazırlanan suç duyurularını hangisinin nereye gitmesi gerekiyorsa gönderdik. Gereğinin yapılması beklenen bu dokuz yüz seksen suç duyurusunun akıbetini sayın bakan çok çok iyi biliyor. Çünkü bunların üç yüze yakını savcılıkta dinlenmeden takipsizlik, delil yetersizliği, zaman aşımı ya da inandırıcılıktan uzak olma bahanesiyle karara bağlandı. Oysa ki, çoğunun raporları vardı. Ve bu insanlar dinlenmedi. Bu tip uygulamalar oldu ve hâlâ da bu haksız uygulamalar sürüyor. Sayın bakan bu konuda sorumluluklarını yerine getirmedi. Sayın bakanın yaptığı bir çok başka uygulama da sorumluluklarını yerine getirmediğini gösteriyor bize. Bunun dışında bana karşı hazırlanan fezlekenin ya da bu tip çalışmaların Türkiye'ye bir yarar sağlayacağını düşünmüyorum. Benim açımdan dokunulmazlığımın kalkmasının bir önemi yok; önemli olan hazırladığımız raporlarla ilgili gerekenin yapılmamış olmasıdır. Ben daha önce kendi isteğimle komisyona gidip, dokunulmazlığımı kaldırtıp, sade bir vatandaş gibi yargı önüne çıkarak ilk celsede aklanan ve tekrar dokunulmazlık zırhını kazanan bir milletvekiliyim. Üstelik Parlamento'nun savunmasını yüklenmekten de onur ve gurur duyarım."

Beyhan

Bir Osman Durmuş klasiği

Ben öyle demedim ki!

Osman Durmuş'un Sağlık Meslek Liselerinde okuyan kız öğrencilerle ilgili son açıklamaları üzerine çift laf etmek bizim için de şart oldu. İlginçtir; Durmuş, günlerdir sağlık liselerinde bekâret kontrolünü savunurken bu yazının yazıldığı esnada birdenbire çark etti ve söylediklerinin tam tersi açıklamalar yaptı. Ne diyelim Durmuş bunu hep yapıyor. Yine "yemedi" galiba.

Osman Durmuş'u bugünlere getiren tarihine baktığımızda, çok sayıda yazı dizisinde çarşaf çarşaf anlatılan, yoksulluk içinde geçen acılı bir hikâyeyle karşılaşıyoruz. Henüz beş yaşındayken annesini kaybetmiş, ilkokuldayken öğretmeni tüberküloz olmuş, bu acılı çocukluktan Osman Durmuş'a da, bir doktor olma istek ve azmi, bir de annesinin ölümü üzerine yüzünde ve vücudunda çıkan yaraların izleri kalmış. Ama Çankırı'nın bir köyünde her yoksul ailenin başına gelebilecek olayların ardından kim derdi, Osman büyüyüp doktor olacak, Türk faşizminin temsilcileriyle tanışacak, hayatını o görüşleri savunarak geçirecek. Neyse olan olmuş, Osman Durmuş hekim olarak akademik kariyerini bir türlü profesörlüğe yükseltememiş, doçent olarak kalmış. Hatta o dönem Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Enver Hasanoğlu'nu rektörlük seçiminde desteklemediği için haksızlığa uğradığını, bu nedenle prof. olamadığına inanırmış.13 Eylül 99 tarihli *Hürriyet* gazetesinden Faruk Bildirici'nin yalancısıyız, o dönem Durmuş'u yakından tanıyan akademisyenler arasında Durmuş'un profesörlük kadrosuna atanmayışını haklı bulanların sayısı hiç de az değilmiş.

Akademik kariyerinde bahtı kapanan Durmuş'un siyasi kariyerinde daha aktif bir pozisyonla karşılaşıyoruz.

Çenesinin kuvveti ülküdaşlarınca da fark edilmiş olmalı ki, Durmuş'u üniversite yıllarından itibaren aktif bir siyasi ortam içinde görüyoruz. Her yerde söylemiş, hitabetine çok güvenirmiş. Güvendiği hitabet yeteneği ona üniversitedeki kavgalarda, postu deldirme riski yerine, grubu yönlendirme ayrıcalığı sağlamış. 1993'te Türkiye Öğretim Elemanları Sendikası nı kuran ve başkanlığını yapan Durmuş, Ankara Aydınlar Ocağı, Sağlık Çalışanları Vakfı gibi ülküdaşlarıyla omuz omuza çalışacağı yerlerin olmazsa olmaz elemanı olmuş. Söylemeden duramayacağım, Sağlık Çalışanları Vakfı'nın o dönemki başkanlığını, asteğmen doktor Necdet Güçlü'yü öldürmek suçundan dört yıl cezaevinde kalan, 74 affıyla sokağa salınan, İbrahim Doğan yapıyormuş.

Geçmişini sağlam taşlarla ören Durmuş, artık milletvekili olma zamanı geldiğine karar verir. 1995 seçimlerinde seçilemez. 18 Nisan seçimlerinde Kırıkkale'den milletvekili olur.

Durmuş'un Sağlık Bakanlığı'na getirilmesi de en az milletvekili seçilmesi kadar olaylı. Vukuatları devir teslim töreninde başlıyor. Eski Bakanı tanımıyor ve sonra da, " Sizi daha fazla tutmayalım," diyerek bir an önce koltuğuna kavuşma arzusunu dışa vuruyor. Tabii yapacak çok iş var. Bir an önce başlamak lazım. Velhasıl Durmuş Bakan oldu olalı Sağlık Bakanlığı'nda akıllara durgunluk veren ilkler yaşanıyor. Bakanlığın yetki alanına girmeyen başhekim atamaları, başhekimler de dahil, bürokratların ve yakınlarının malvarlıklarını isteme, o zamana dek rutin bir şekilde yapılan Ulusal Aşı Günleri'ni iptal etme çabası (Bu çaba Bahçeli'ye şikâyet edilme tehdidiyle girişim aşamasında kaldı), hastanede kendisine refakat edenlerden tutun da üniversite yıllarındaki ev arkadaşlarına kadar geniş bir yelpazeyi bakanlığa bağlı birimlerde istihdam etme vs. vs. Saymakla bitmeyecek bu faaliyetler arasında eşiyle evliliğini anlatırken flört etmediklerini ve flörtü onaylamadığını söylemesi, bize flört fahişeliktir diyen Cemil Çiçek'i hatırlatıyor. Durmuş, hemşire adayı kızların bekâretine takmadan önce en çok tepkiyi Marmara Depremi sırasında yaptığı açıklamalarla topladı. Bu ay 17 Ağustos depreminin ikinci yıldönümü. Osman Durmuş yatağında rahat uyuyabilecek mi? Yurt dışından gelen kanları "Yunan kanı istemiyorum" diye reddettiği zamanları, enkazdan sağ çıkarılıp hastanelerde kan kaybından ölenleri ve yakınlarını hatırlıyacak mı acaba? Binlerce insan canını dişine takmış birilerini kurtarmaya çalışırken "Amerikan Hastanesi'ne verecek hastamız yok", "Ermeni kurtarma ekibine izin vermem" diyen Durmuş; daha sonra utanmadan kendi resminin olduğu afişler bastırıp bütün hastanelere asılması zorunluluğu getirdi. Afişin sloganı evlere şenlik: Yaşamak paylaşmaktır! Bu kadar laf eden Durmuş istifasını isteyenlerin çoğalması üzerine açıklamasını yaptı, "Türk basını güdümlü. Bana marksistler komplo yaptı. Ben öyle demedim". Durmuş söylediklerini reddetse de dileriz bu ırkçı uygulamaları unutulmaz. Çünkü Durmuş'un ettiği her lafı tepki görünce geri alması alışıldık bir durum. Tıpkı Sağlık Meslek Liseleri Disiplin Yönetmeliği'ne koyduğu madde ve bu konuda söylediği lafları sonra hiç söylememiş gibi yapması ve hatta aksi fikirlere dönüştürüp suçu Milli Eğitim Bakanlığı'na atması gibi. Ancak gerek Milli Eğitim gerek Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda birbirlerine söyleyecek sözü olmamalı. Çünkü her ikisinin de disiplin yönetmeliğinde, "İffetsizliği tespit olan", "Yasadışı cinsel ilişkiye girdiği tespit edilen", "Fuhuş yaptığı belirlenen" gibi maddeler mevcut. Ufak nüanslarla yasallaştırılmaya çalışılan bekâret kontrolleri, fiilen devlet ya da aile talebiyle yapılırken artık yasal bir şekilde herhangi birinin şüphesiyle bile yapılabilecek. Durmuş bekâret kontrolünü savunan açıklamalarından öyle tepki aldı ki, önce Bahçeli tarafından tatile gönderildi. Ardından da her zamanki taktiği uyguladı ve "Ben öyle demedim" cümlesiyle başlayan bir açıklama yaptı. Madde değişikliğinin Milli Eğitim yönetmeliğinde ki muğlaklığı giderme amaçlı olduğunu söyledi. Öyle demediğini açıklarken sarf ettiği bir cümleye bakılırsa, Durmuş'un sözüne güven olmayacağını, fikirlerinin de değişmeyeceğini söylemek mümkün: "Nişanlısıyla flört ederken fazla ileri gitmiş bir genç kız okumak isterse, okula gidemeyecek mi?" Gördüğünüz gibi bu fikirler Durmuş'un bakan olamayacak kadar gerici ve kadın düşmanı olduğunu gösteriyor. Peki bakire olmamanın hemşireliğe ne engeli olabilir?

Beyhan Demir

Orda benim girişim var, adımla. Sadiye Kandemir olarak yirmi sekiz sene önce girişim var, çıkışım yok. Sümbül Yaşar Akarsu'nun evine, yani işyerine girdiğimin kanıtını çıkardım. Gerçekten otuz beş kırk senedir ben aynı patronun evindeyim. Derken ben defteri arakladım. İçinde Sümbül Yaşar Akarsu'nun da resmi var. Oh, dedim.

Bu günlük giriş çıkış yazıyorsunuz o defter mi?
Hayır. O önemli değil. Bu aylık. Ahlağa gidiyor. Gece onu yatağın altına koydum. Gündüz üç tane havlu aldım. O çok büyük bir şey biliyor musun? Onu koca bir poşete koydum. Üstüne de üç tane havlu koydum. Bizim yöneticinin adamı da orda yatıyor. Onu dışarı nasıl çıkaracağım o meselem var. Sabah yedide kalktım. Adama "Dayı bir arkadaşımın doğum günü ona havlu hediye aldım. Yönetici gelmeden onu verip geleyim mi?" dedim. "Tamam kızım hemen git gel", dedi. Ben onu dışarıya çıkardım. Markete emanet koydum.

Aldığın anlaşılırsa?
Dur şimdi. İşyerine döndüm. Saat onda yönetici geldi. "Ben biraz rahatsızım. Eve gideceğim" dedim. "Gidebilirsin", dedi. Çıktım torbamı aldım. Topkapı'ya evime gittim. Ordan avukatımı aradım. Yanına al Kadıköy'e gel dedi. Oraya gittim. Fotokopicide çarşaf gibi her sayfanın fotokopisini çektirdik. Noter gittik, noterci mühürleyecek, fakat yapmıyor. Bu işyerinin sahibinin gelmesi gerekiyor. diyor. Belki polise verecek bizi. Benim kalbim nasıl atıyor. Yani defter bende kalacak, onu geri götürmeyeceğim, ama noter tasdiklemezse kanıt olmuyor. Neyse avukat noterle özel konuştu. İş oldu. Tabii hep para harcıyoruz.

Ertesi gün işe gidince ne oldu?
Hayatım, ertesi gün mahkeme var zaten. Ben onu ayarlamışım. Hâkim kararı açıkladı. Kazandık. ATV kanalı çok ilgilendi benimle. O da nasıl oldu. Benim avukat, Mehtap kimseye, basma filan sakın bir şey sızdırma, demişti. Ben bunu düşündüm. Niye dedim basından avukat çekinsin. Anlayamadım. Ben avukatıma haber vermeden, bizim bu duruşma öncesi basınla ilişki kurdum. İki hafta önceden Sirkeci'ye gittim. Basın orda, sendikalar gelmiş onları çekiyordu. Ben de gruba girdim. Ne bilecekler ne iş yaptığımı değil mi? Alnımda yazmıyor ya. ATV'ciye gittim. Ben bu grubu destekliyorum, benim de burda mahkemem olacak dedim. Neyle ilgili deyince anlattım. Hiç utanmadım. Ben genelevde çalışıyorum, hayat kadınıyım dedim. Sigortam için dava açtım, emekliliğimi istiyorum dedim. İlgilendiler. Mahkemenin gününü söyledim.

Mahkemeni basın böylece izledi. Avukatı dinlemedin yani...
Dinlemedim. Çünkü mantıksız. Sonra basın olmasa ben bu işin devamını getiremiyebilirdim. Şimdi işverenin derdi şu; sadece ben değil bütün ora halkı sigortalı olacak. O yüzden çok uğraştı kazanmak için. Neyse SSK avukatı mahkeme sonrası benden özür diledi. Haklıymışsınız, dedi. Şimdi bak, her girdiğim yerde bana hakaret ettiler. Ben onları sessiz dinleyip bilgi sahibi oldum.

Sonra iş niye uzadı?
Patronun primleri ödemesi gerekiyor. Önce benim. Sonra çalıştığı ispatlı olan herkesin. Ben bir yol açıyordum. O da onu istemiyor. İşte bu aralar patron Karaköy'de ayağımın üstünden araba geçirdi. Araba neredeyse beni altına alıyordu. Sağ ayağım mosmor oldu. Ben ertesi gün topallayarak yine işe gittim. Dava açtıktan sonra işyerinde de kimsem kalmadı. Bunu böyle atlattık. Sonra bir de evin yolunda bıçakla tehdit ettiler. Bana burdan sizin ordaki kadınların iyiliği var. Dergiyi aradım. Filiz'le konuştum. Dedim bir gazeteci bul bana. Benden bu açtığın yolu kapat diye tehditle imza istiyorlar. Sağolsun ayarladı. Bir gazeteci geldi, ben dedim ki "pilavdan dönenin kaşığı kırılsın" aynı böyle yazdılar. Neyse ben dönmedim ama yasalar on yılımı yedi, yirmi sekiz senemi değil, on yedi senemi verdiler. On yedi senelik prim ödenecek. Onu bekliyoruz.

Kaç lira tutuyor?
Altı milyar. Beni Çengelköy'e şirkete çağırdılar. Patronumun özel muhasebecisi, patronumun korumaları, bizim yönetici. Bir sürü adam. Avukatlar bir yazı hazırlamış, bütün haklarımı aldım diye. Diyorlar ki sana iki buçuk milyar para verelim, sen bunu imzala. Devletten para alma, çok faiz veren repolara ver bu parayı, daha kârlı olursun diyorlar. Ben diyorum, sizden para istemiyorum, hükümetin bir lirasına razıyım. Çıktım işe gittim. Sonra beni hep takip ettiler. Bir kere daha bıçakla yolumu kestiler. "Mehtap Hanım sen bu işten vazgeç", dediler. Ben gene işime devam ettim. Düşmanın yanında çalışıyorum. Bu nasıl bir şey kimse anlayamaz.

Primler için yine mi mahkemeyle uğraşıldı?
Ben SSK'ya gittim, dedim ki, emekli olmak istiyorum. SSK dedi ki yeteri derecede çalışmış görünmüyorsun. Adliye'den bir sürü kâğıt istediler. Peki dedim. Gittim hâkim beyi buldum. Önce teşekkür ettim. Tamam kızım ama işveren borçlarını ödeyecek mi diye sordu. Ben tabii ki ödeyecek dedim.

Niye öyle diyorsun?
Ödemez o pislikler mi diyeyim. Ödemek zorundalar diyorum. SSK'ya dedim basınla geleceğim. Tamam dediler. Patrona primlerini öde diye yazıyı, basın korkusuyla gönderdiler. Bu defa bordrolar doldurulacak. işverenin muhasebecisi diyor ki sen muhasebeci tut o yapsın. Ben dikleştim. Artık sıra bende diyorum kendime. Neyse yazdılar. SSK'ya gönderecekler. Muhasebeciden her evrağın fotokopisini aldım. Hiç boş bırakmadım. Bunlar aylar sürüyor hep tabii. Prim bordroları SSK'ya gitti. İşveren SSK'ya borçlarını bir buçuk seneliğine taksite bağladı.

Bu ne zaman oldu ?
Bu sene Haziran'da. Ama işverene dedim ki on yılımı yedin onun için de dava açacağım, bir an önce primlerimi yatır. Sürekli SSK'ya da gittim. Bir buçuk seneyi kabul etmedim. Ağırlığımı koyunca SSK toptan aldı parayı. İşte nihayet bu ay, ödemişler. Bu iş bitti senin anlıyacağım.

Ne hissettin?
Ne hissedeceğim. Başardım işte. Tam yedi yılın sonunda, asgariden, kaç yılım kesilmiş de olsa emekli olacağım. Dün nüfusa bir faks çekmemi istediler onu çektim. Bir de kâğıt verdiler, işverenin muhasebecisi dolduracak. Bu ayın 27' sinde bana doldurup vereceğini söyledi muhasebeci. Faksın cevabı gelecek, SSK'ya iki fotoğraf vereceğim, Ankara'ya emeklilik müracaatım gidecek. Sonra ne var biliyor musun tazminatımı almak için de uğraşacağım. Bana dostluk gösterenleri, hakkımı görenleri hiç unutmuyorum. Çelme takanları da Allah görsün diyorum.

İstanbul Genelevi'nde bu ay büyük bir operasyon oldu. Buna ne diyorsun?
Geç kaldılar. Çok geç kaldılar. Perşembe günü bu baskını yapanlar bu zamana kadar kadınların haklarını ne mafyadan ne işverenden korumadılar. Gene de bir gün de olsa o zevki tattı kadınlar, hür oldular. Evlerde çalışanlar istediği yerden yemek yiyemez, istediği gibi çay içemez. Sokağın mafyası geliyor yöneticiye diyordu ki, kız başına her gün on beş milyon çay parası vereceksin. Bu işin mafyasını polis dağıttı. O yüzden hür olundu diyorum. Polisler altı ay önceden işçi gibi bu mafyaların yanında işe girmişler. Sokaktaki simitçi polismiş mesela. Güzelce bir sürü insanı öyle yakaladılar. Bir sürü şeyi A'dan Z'ye gördüler.

Manukyan'lara karşı ülkücü çeteleri güçlendiriyorlar deniyor...
Onu bilemem. Ulkücü denilenler ruh hastası adamlar. Her pis işin arkasından çıkarlar. Şimdi bu Kerope Çilingir mesela beş aylık bir patron. Mühendis birisi. Zaten Amerika'ya gidecekti. Mafya onu zorla burda tutuyordu.

Ama genelevde bir sürü mülkü, işletmesi var. İstemiyorsa onları satabilir.
Onları elden çıkarmazlar tabii. Bir de istediği zaman istediği şeyi yapamaz o. Ben onun annesinde kaçak bir buçuk sene çalıştım. Tabii ki küçük yaşta da çalıştırıyordu, evli de çahştırıyordu. Devlet karneyi verirken patronu denetlemiyor. Ne oluyor patronlar çok para kazanıyor. Ne bize ne devlete veriyorlar. Veya vergi verdi diye göklere çıkaracak bir şey yok. Yine az vermişlerdir. Cumhurbaşkanları bile bu patronlara kucak açtı.

Küçük yaşta kız geldiği zaman, bir patron almazsa öbürü alıyor diyorlar.
Nasıl? Hepsi alır. Hiç kaçırmazlar. Bu hep böyledir.

Peki senet imzalatılması.
Hayatım, bu gün bir karne beş milyardır. Yani sen bu gün çalışabilmen için önce beş milyar borçlanacaksın. Seneti imzalarsın. Para lazımsa borç da alırsın. Paran yok ki bu işi yapıyorsun değil mi? Ödeyemedikçe de o para büyür. Karne parası enflasyonla değişir. Ama kural hep aynıdır. Bir karnenin, niye beş milyar masrafı olsun değil mi?

Kim alıyor bu parayı?
Orasını sen çöz artık. Ben bilmiyorum.

Handan Koç

OHAL'e gerek yok!

Esra Çiftçi 22 Haziran'da güpegündüz Taksim'de elinde telsiz olan birileri tarafından kaçırılıyor. Öğle saatlerinde kaçırılan Esra'yı gece saat onda bırakan kişiler kendilerini MİT mensubu olarak tanıtıyorlar. Esra başına gelenleri, İnsan Hakları Derneği'nde düzenlediği basın açıklamasıyla basına duyurdu. Kaçıranlar hakkında suç duyurusunda bulundu.

"Ben aslen Dersimli'yim ama yıllardır İstanbul'da yaşıyorum. İki yıldan beri HADEP İstanbul İl yönetimindeyim. İstanbul İl başkan yardımcısıyım. Bildiğiniz gibi biz yasal bir partiyiz fakat hâlâ önyargıların olduğunu görüyoruz. Özellikle devlet açısından bu böyle. Bize yasadışı insanlar olarak bakılıyor. Üyelerimiz, özellikle gençlik ve kadın kollarımız sürekli tehditler alıyor, gözaltılara maruz kalıyor. Ölüm tehdidi, ajanlık teklifi hep yapılıyor. 22 Haziran'da partiye gitmek üzere evimden çıktım. Topkapı dan dolmuşa bindim. Dolmuşa çok şık giyimli, otuz otuz beş yaşlarında bir kadınla, yine çok şık giyimli genç bir adam bindi. Onların polis olduğunu sonra öğrendim. Taksim'de dolmuştan iner inmez elinde telsiz olan bir adam, "Esra Hanım bizimle geliyorsunuz". dedi. Benim "Siz kimsiniz, nesiniz?", dememe kalmadan dolmuştaki kadınla genç adam beni beyaz bir arabaya ite kaka bindirdi-ler. Elimde kot montum vardı, onunla kafamı sardılar ve bilmediğim bir yere götürdüler. Arabanın markasını ya da plakasını göremedim, bir anda oldu bitti. Gittiğimiz yerde, arabada bekletildim. Sonra süngerli kalın bir bezle gözlerimi bağladılar. Bir yere götürdüler. İlk başta "Esra Çiftçi siz misiniz? Ne iş yaparsınız?" gibi sorular sordular. Kimliğimi söyledim. HADEP yöneticisi olduğumu söyledim. "Gözlerinizi açalım mı?". dediler. "Siz bilirsiniz", dedim. Gözlerimi açtılar. Dolmuşta benimle beraber gelen kadınla adam dışında iki adam daha vardı. Büro gibi bir yerdi. Odadakiler gayet kibar, düzgün konuşan tiplerdi. Saat bire beş kala kaçırıldım. Saat üç buçuğa kadar HADEP'le ilgili sorular sordular. Polis olduklarını söylediler. "İki yıldır sizi takip ediyoruz. Siz farklısınız, eğitiminiz, düzeyiniz farklı. HADEP köylülerin partisi" diyorlardı. "PKK'yle bağlantın var mı?" dediler. Neden diğer kurumlarla görüştüğümü sordular. "Sizinle diyaloğa geçmek istiyoruz. Ama bu diyaloğun adı ajanlık değil. Sizinle bir kafede oturup bir şeyler içsek, sizinle sohbet etmek istiyorduk ama tepkinizi kestiremiyorduk", dediler.Tepkimin olumlu olmayacağını söyledim. Avukat istedim ama dinleyen olmadı. Önerilerini kabul etmedim. Dolmuştaki kişi sizin namusunuzla oynarız dedi. Kızım olduğunu biliyorlar; onu kullanıp, gazetelerde beni görmesinin iyi olmayacağım söylediler. On buçukta gözüm kapalı bir şekilde getirip Merter'e bıraktılar. Götürüldüğüm yeri bilmiyorum ama bunların özel yerleri olduğu da söyleniyor. Bir ara amir olduğunu zannettiğim biri, "Bizim kim olduğumuzu biliyor musun? Biz MİT'iz." dedi, bankamatik kartına benzer bir kart gösterdi. Üstünde MİT arkasında Milli İstihbarat Teşkilatı yazıyordu. İsim göremedim. Kartı güven duymam için gösterdiğini söyledi. Ben oldukça rahattım. Yasal bir çerçevede siyaset yaptığımız için sorulara da rahat cevaplar verdim. Bu olaydan sonra 6 Temmuz'ta bir mesaj geldi. "Siz bizim çayımızı içmiştiniz, biz de sizin çayınızı içmek istiyoruz, şu telefondan bize cevap verin", diye. Cevap vermedim. Aynı 10'u civarında bir mesaj daha geldi. "İyi akşamlar, nasılsınız' diye. Kimsiniz, diye sordum. "Bir bebek gibi ilgiye muhtacız sizi istiyoruz", cevabı geldi. Onlardan şüpheleniyorum. Ama yılmayacağım. Partimde başarabildiğini oranda görevime devam edeceğim. Bu olayın oluşunun Silopi'de iki arkadaşımızın kaybedilmesi ve bizim bu konuda çalışmalar yaptığımız döneme rastlaması ilginçtir. Bana "Sizin psikolojinizi çözemedik", biz de psikoloji eğitimi aldık ama sizi çözemedik", dediler. Daha çok Şırnak ve Silopi üzerinde durdular. "O kadar sıkıştırıyorsunuz ki HADEP'i bırakıp evime gitmemi mi istiyorsunuz", dediğimde, "Hayır bunu istemiyoruz yine partinizde yer alın çalışmalarınızı yapın biz sizi koruruz ama bizimle dost olun", dediler.

Can güvenliğimiz yok

Bütün bunlar olduktan sonra arkadaşlarım bana yalnız gezmemem konusunda uyarılarda bulundu. Ama bu nereye kadar sürer. Ailemle kalıyorum, annem bu konuda tedirgin. Yeni üyelerimiz açısından bu tür gözaltılar korkutucu ve onları sindirebilir. Çünkü adamlar ciddi bir psikolojik baskı yapıyorlar. Mesela şu an aklıma geldi, benim Diyarbakır'da hangi lokantada ne yemek yediğimi bile biliyorlar. Her adımımızı izliyorlar. Bir gün önce tiyatroya gidiyorum, adamlar tiyatrodaki replikleri söylüyorlar. Bütün bunlar özel hayatı kısıtlıyor tabii. Herhangi bir tacizde bulunmadılar. Çok seviyeliydiler. Hatta arkadaşlarımla bunun esprisini yaptık, dönemin dilini onlar da yakalamış diye. Eskiden savaş vardı, daha çok şiddete ve tacize maruz kalıyorduk ama bu sefer çok kibarlardı. Hatta rahatsız ettiğimiz için özür dileriz, mecbur kaldık deyip durdular. Bir ara sorguda mıyım başka bir yerde miyim diye düşündüm. Tabii maddi vaatlerde de bulundular. Bir de, "Burada olanları unutun kimseye söylemeyin. Bizi hiç görmediniz. Söylerseniz başınıza kötü şeyler gelebilir", tehdidini ihmal etmediler. Açıkça para teklif ettiler. Eminim bunu bir çok insana yapmışlardır ve bir çok insan da kabul etmiştir. Kendileri de söylüyorlar, şurda şu kadar burda bu kadar adamımız var diye. Doğru mu yanlış mı bilmiyorum ama inanıyorum beni şaşırtmıyor. İster istemez paranoyak oluyorsunuz. Daha sonrasında izleniyor muyum, şu onlardan mı, bu onlardan mı diye düşünmeden edemedim. Bana yakın davrananlara şüpheyle baktım. Tabii bu düşünceleri çabuk atmak lazım. Sonuçta illegal bir insan değilim. Herkes gibi akşam evime gidip, ben de ailemle vakit geçiriyorum.

Kızım dört buçuk yaşında ana okulu öğrencisi. İlginç bir ailem var. Anneannem, annem, kız kardeşim, kızım ve ben dört kuşak birarada yaşıyoruz. Oldukça eğlenceli bir evimiz, erkeksiz bir dünyamız var. Daha çok ortak yaşamı paylaşma şansımız var, istemlerimiz ortak, düşünceler benziyor. Biliyorsunuz erkeklerin dünyasında yaşıyoruz. En azından eve gittiğim zaman erkek görmemek beni rahatlatıyor. Çünkü politik alanda da, iş alanında da erkeklerin ağırlığını hissediyorsunuz. Mesela sizin derginizde de kadınlarla birarada olmanın kolaylığı vardır. Dergiyi beğeniyorum. Özellikle takdir ettiğim konu bölgedeki sorunları da işlemesi. Kimse bölgede yaşanan sorunları bilmiyor. Oradaki insanların geleceği yok.

Biz kadınları hep yaşam kaynağı olarak gördük. Kadınsız bir toplum özgür bir toplum değildir. Eylemlerimizde gördüğünüz kadınların çoğunun yaşı orta yaş üstüdür. Çünkü barışa, demokrasiye en çok ihtiyacı olan kadınlar. Buna bağlı olarak kadınların eylemlere geldiğini düşünüyorum. Kürt kadını şiddete karşı gelebiliyor. Bölgedeki kadınlarımız devlet, eş, toplum, kaynaklı şiddet yaşıyorlar. Ama eşinden şiddet gören kadın, eşini devletten koruma ihtiyacı duyuyor orada. Çünkü kendisi de devletten baskı görüyor. Devlete güvenmiyorlar.

Beyhan Demir

Necla Zarakol:

Türkiye'nin temizlenmesi için kadınlara ihtiyaç var

Bugüne kadar kadınlara kapalı kalan TRT Genel Müdürlüğü'ne bir kadın aday oldu. Necla Zarakol'la otuz bir yıllık mesleki birikimini, neden aday olduğunu ve hedeflerini konuştuk.

TRT Genel Müdürlüğü için adaylığınızı koydunuz. Bize biraz bu seçimin nasıl yapıldığından söz eder misiniz?

TRT Genel Müdürlüğü dört yılda bir, Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından seçiliyor. Bu seçimin nasıl yapıldığını anlamak için TRT'nin yapılanmasına bakmak lazım. RTÜK Yasası Cumhurbaşkanlığı tarafından veto edildiği için şu anda bir meşruiyeti yok bu kurulun ama, siyasiler tarafından oluşturuluyor. Meclisteki siyasi partilerin temsilcileri bu üyelikleri paylaşıyorlar.

Her partinin aşağı yukarı bir kontenjanı var. Dolayısıyla TRT Genel Müdürünü atayan siyasi bir makam. Ama buna karşılık, herkes adaylık için başvurabiliyor. Bunun için yüz kızartıcı bir suç işlememiş olmak, belli bir süre devlet görevinde bulunmuş olmak ve tabii yayıncılık dünyasına yakın olmak gibi koşullar aranıyor. Bu çerçeve içinde 17 Temmuz 2001'de Genel Müdürlük süresi bittiği için RTÜK toplandı ve şu süre içinde adaylıklar açıklansın diye bir duyuru yaptı. Elli üç aday başvurdu. Başvuranlar içinde dört kadın vardı. Bu kadınlar TRT kökenli kadınlardı. Dışardaki kadınların aklına gelmiyor TRT Genel Müdürü olma fikri. İletişim dünyasında kadınlar çok gibi görünüyor ama kadınlar çiçek böcek statüsünde görüldükleri için karar mekanizmalarında pek bulunamıyorlar. Kadınlara uzak bir yer gibi duruyor, çünkü son yıllarda ve giderek TRT daha asker, daha devlete bağlı bir yer oldu.

Sizin aday olma kararınızda, bu yapıya itirazınız mı etken oldu?

Benim bu eleştirileri yapmakta hakkını olduğunu düşünüyorum. Çünkü ben TRT haber merkezinde çalıştım. Benim kariyerim TRT haber merkezinde başladı. 1966 yılında Üniversiteye girdim, Ankara İletişim Fakültesi'ne...TRT, üniversitenin radyo, televizyon bölümünü tercih eden öğrenciler arasında yaptığı sınavla, ilerde bünyesine katmak üzere, kazananlara burs verdi. O zamanlar Emil Galip Sandalcı, Muammer Sun, Adalet Ağaoğlu gibi ileri fikirli insanlardan bir grup bu burs alabilecek öğrencileri yazılı, sözlü sınavlarla belirledi. Ben de TRT hesabına burslu okudum. Çok iyi bir burstu, üniversiteyi bitirdim, TRT'de çalışmaya başladım. Ama TRT beni haber merkezine değil araştırmacı kadrosuna aldı. Ben haber merkezine girebilmek için tekrar sınava girdim.

Yazılı, sözlü sınav, arkasından üç ay kurs...Gene o zaman Mümtaz Soysal gibi o zamanın önde gelen hocalarından dersler aldım. Genel kültür ve meslek dersleri. Bu üç ay sonunda tekrar sözlü yazılı sınav. Ve böylece TRT haber merkezinde çalışma hakkı elde ettim, on bir yıl boyunca da çalıştım. Bu on bir yıl içine 12 Mart Muhtırası ve 12 Eylül girdi. O dönem ben yönetici olarak da çalıştım. Hatta 12 Eylül yönetimine doğrudan muhatap oldum ama hiç bu kadar haberin içine müdahale görmedim. TRT gelip bize karışın demediği sürece karışıldığını da sanmıyorum. Bu yüzden TRT'nin dışındaki kadınlara uzak geliyor olabilir.

Bunun sebepleri içinde ciddi olarak yayın politikası var. TRT Genel Müdürlüğü'ne aday oldum çünkü, bir, TRT çok devletçi bir anlayışla yönetiliyor; iki, yaptığı hiçbir şey şeffaf değil; üç, orada çalışan kişilerin haklarının önemli biçimde çiğnendiğini düşünüyorum. Kadınlar tarafından bakarsak, benim otuz yıl önce çalıştığımdan daha geri bir konumda. Belki çalışan sayısı olarak kadınlar çok ama karar mekanizmalarında kadınlar yok.

Bu konuyla ilgili siz neler yapardınız?

TRT'nin yayın ilkelerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yasayla verilmiş tarafsızlık bağlamında iş yapması gerektiğini ve bizim vergilerimizden oluşan bütçesinin, harcamalarının hesabını sormak gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'nin on yıldır içine girdiği Susurluk süreciyle başlayan, pandoranın kutusu gibi açıldıkça çoğalan sürecin kahramanlarının yüzde doksanı. doksan beşi erkek...Türkiyenin temizlenmesi konusunda kadınların ilkeli, dürüst, yumuşak davranışına ihtiyaç var diye düşünüyorum. Ben adaylığımı koyduktan sonra TRT yayınlarını daha dikkatli izledim. Hemen hemen her akşam iki ya da üç yerli dizi yayınlanıyor ve bu diziler içinde hep kadınlar çaresiz, kimsesiz, itilip kakılıp horlanan... Bir de tam tersi sahtekâr kadın tiplemesi var. Hiç normal bir kadın yok.Yabancı dizi yok. Yerli dizi adına, hep ikincil, silik, sönük, sesini çıkarmayan kadın modeli tanımlanıyor. Mesela, Perran Kutman'ın oynadığı dizi ***"Üzgünüm Leyla"***, Zuhal Olcay'ın oynadığı keza hep mağdur kadın tiplemeleri...Toplumun yüzde ellisini mağduriyete mahkûm bırakıyor. Sonuçta özel televizyonlarla, TRT'nin bir farkı var. Özel televizyonlar ticaridir, istediklerini yaparlar. TRT'nin görevi toplumu bilinçlendirmek...Türkiye'nin şu ara Uluslararası taahhütleri var. Avrupa Topluluğu'na üye olunacak. Avrupa Topluluğu dediğimiz yer neresi. Kadının gerçekten birey kabul edildiği yer. TRT'nin şu dönemde yaptığı programların, kadının Arupa Topluluğundaki yeri neyse ona uygun olması ve aradaki boşluğun doldurulması lazım. Kadının kendi haline üzülüp, sesimi çıkarmazsam daha kolay çözerim sorunlarımı noktasından tam tersine ben birey olarak varım, erkekler kadar özgürüm, ben de bu toplumun vergi veren bir yurttaşıyım noktasına gelmesi lazım. Oysaki 19.00-23.00 arası yayınlanan tüm programların tek mesajı var. Kadınlar, erkeklerin koyduğu kurallara uyun, kimliklerinizi ortaya çıkarmayın, dayatmayın o zaman mutsuz olursunuz, ama kocanız öyle de yapsa böyle de sizi korur. Bunların arkasında kültürel bir yaklaşım var, ailenin korunması, namusun korunması gibi. Türkiye'nin namusu, kadınlarının namusu, TRT'den sorulmuyor . Tam tersine kadının bugün bulunduğu ikincil konumdan birinci sıraya, erkeklerle eşit noktaya nasıl taşınacağının hesabını ve buna uygun programları yapmak zorunda.

Şimdi hedefiniz nedir?

Bana şans tanınsaydı bunları yapmak istiyordum. Ama şimdi bir başka şansım var. Aday olduğum için kim olursa Genel Müdür, ben onu takip edeceğim. Tabii şimdi pek çok siyasi kavgalar yapılıyordur. Ben hiçbir siyasi kulisin içine girmedim. Benim kadın olarak değerlerimi ve otuz bir yıllık meslek birikimimle Genel Müdürlüğü bu üç adaydan da, oradaki pek çok adaydan da daha fazla hakkettiğimi düşünüyorum. Burada hiç alçak gönüllü olmaya gerek yok. TRT beni okuttu, yetiştirdi az sayılmayacak bir süre orada çalıştım. Ondan sonra da ilkelerimle, birikimimle TRT dışında var oldum, pek çok şey yaptım. Adaylık bana bu genel müdürü izleme, eleştirme ve denetleme hakkı verdi. Bu sorumluluğumu yerine getireceğim.

Nur

Bizim Kate

1970'te yayımlanan *Cinsel Politika* ile feminist hareketin öncüleri arasında yer alan Kate Millett, "deli" yaftasıyla, neredeyse toplum dışına itildiği halde, hayatın her alanında kavgadan geri kalmadı. Kadınların kurtuluşu için olduğu kadar, eşcinsellerin, "akıl hastaları"nın, işkence görenlerin, yaşlıların ve evlerinden barklarından edilenlerin hakları için de mücadele etti...

1998 yazıydı. ***Politics of Cruelty***'nin çevrisini bitirmek üzereydim. On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda Avrupa ülkelerinde işkence resmen yasaklanmış ancak yirminci yüzyılda çoğu devlet "yıkıcı eylemlere karşı" bir silah olarak işkenceye yeniden kapı açmıştı. Yasalara aykırı olduğu halde bizzat BM üyesi ülkelerce, özellikle siyasi tutuklulara, pervasız bir biçimde uygulanıyordu. Kate'in beş yıl üzerinde çalışmış olduğu ***Zulüm Politikaları*** (*1*) ilk elden tanıklıklara dayanılarak kaleme alınmış, asap bozucu olduğu kadar insanın yüreğine işleyen, uyarıcı bir kitaptı. Kendisi de böyle bir kitabı yazmanın hiç kolay olmadığını belirtiyor. "Çoğu zaman başka insanların katlanmak zorunda kaldıkları şeyleri okumak bile beni umutsuzluğa sürükledi," diyordu. Ama, "eğer olanları bilirsek, değiştirilebilmeleri için biraz umut beslenebilir; eğer umursarsak kötuluğe karşı bir şeyler yapma imkânı doğar."

Kate Millett, Metis Yayınevi nin davetlisi olarak, Kitap Fuarı na katılmak üzere 1998 sonbaharında İstanbul'a geldi. Kate in geleceği günün sabahı erkenden Müge'yle (Metis Yayın Yönetmeni Müge Gürsoy Sökmen) buluştuk. Ben heyecandan, havaalanının yolunu şaşırdım; sonunda Kate'i sokakta bizi bekler bulduk. Otuz yıl önce kadın hareketi açısından dünyada fırtınalar koparan, dalgaları sahillerimize de vuran ve yirminci yüzyılda yayımlanan en önemli on kitaptan biri, feminist bir klasik sayılan ***Cinsel Politika***'nın (*2*) yazarı Kate Millett karşımızdaydı 70'lerin öfkeli genç kadını bu saçlarına ak düşmüş, güler yüzlü, sakin duruşlu kadın mıydı? ***Timarhane Yolculuğu*** nu okuduğumuz için geçirdiği travmanın izlerini taşıdığını düşünüyorduk. Kate benim evimde kalacaktı. Onu nasıl koruyacak, nasıl ağırlayacaktım?

■

Kate, parlak öğrencilik hayatında Oxford'u birincilikle bitirmiş, Barnard College'da İngilizce öğretmenliği yaparken bir yandan da Columbia Üniversitesi'nde edebiyat alanında doktora çalışmalarına başlamıştı. Ancak 1968'de gerek Vietnam Savaşı'nı protesto eden, gerekse kadın kurtuluş hareketini destekleyen eylemleri yüzünden işten atıldı. Sonraki iki yılını heykeltraşlık çalışmalarını sürdürdüğü Japonya'da geçirdikten sonra memleketine dönerek tez konusu olarak seçtiği "cinsel politika"ya yeniden el attı. Yeni bir bilincin yükseldiği, kadınların her vesileyle kendileriyle ve toplumsal yapılanmayla ilgili konuları kıyasıya tartıştıkları bir dönemdi. Kate o yıllarda, sonradan ikamet izni alabilmesi için evlendiği Japon sanatçı Funio ile yaşıyordu. Kadın arkadaşlarıyla olduğu kadar Funio ile de tezinin hemen her sayfasını tartışarak yol almaktaydı.

Cinsel Politika'nın piyasaya çıktığı 1970 yazında ABD'de feminist hareket alabildiğine hız kazanmıştı. Kadınların oy hakkını elde edişinin 50. yıldönümüydü New York'ta ve Amerika'nın hemen her yerinde yürüyüşler oluyordu; birçok işyerinde kadınlar grevdeydi. Kate, 1990'da ikinci baskısı yapılan kitabının önsözünde, "Kadınların kurtuluşunun tarihi uzun, çetin ve dolambaçlı bir yol izler; biraz ileriye, ancak bir o kadar da geriye gittikten sonra bir duraklama, ardından karşı koyma, baskı ve yükseliş. Eşit Haklar Yasası tam kabul edilmek üzereyken, hezimete uğradı. Kürtaj hakkı kabul edildi ama nerdeyse kaybediliyordu; bir kadının çocuk sahibi olmak istemesi ya da istememesi en doğal hakkıyken, bu erkeklerin yeniden tartışmaya açtığı bir konu oldu. Bizler bunun uzun erimli, çok eski zamanlardan beri sürmekte olan bir mücadele olduğunu biliyoruz. Feministler olarak şu sırada, arkamızda ve önümüzde uzanan yıllar göz önüne alındığında, hayati bir noktadayız. Ama başarısızlık sözkonusu olamaz. Susan B. Anthony'nin dediği gibi, kolay olmasa da daima heyecan verici bir uğraş bu. İnsan özgürlüğünün ufkunu genişletme mücadelesine baş koymuş olan bizler ise gerçekten şanslıyız böyle bir kavganın içinde olduğumuz için."

■

Kate İstanbul'da on gün kaldı. Sayılı günler söyleşiler, basın toplantıları, tv çekimleriyle dolu geçti.

Hepimiz, İkinci Dalga Feminist Hareket'in bu tartışmasız öncüsünden bir şeyler kapmak istiyorduk. Kate, ***Pazartesi***'ye de konuk oldu. '98 Aralık sayısında yer alan söyleşiyi yeniden okuduğumda, patriyarkaya, kapitalist düzene, bu düzenin özgürlükleri kısıtlayıcı tüm kurumlarına pervasızca karşı çıkan bu feminist savaşçıya duyduğum sevgi ve hayranlık bir kat daha arttı

1999 Nisan'nda New York'ta, 295 Bowery'de üç gün geçirdim. Bowery, Kate'in otuz yıldan beri kent yöneticilerine karşı çoğu dar gelirli komşularıyla birlikte yıkılmasını önlemek için mücadele ettiği beş katlı bir bina. Yerine bir gökdelen inşa etmek için her an içinde oturanlar tahliyeye zorlanabilir. Bu tarihi binada, Amerikan İç Savaşı'ndan bu yana yersiz yurtsuz askerler barınmış. On dokuzuncu yüzyılın sonunda on dort, on beş yaşlardaki kızların çalıştırıldığı bir kerhaneymiş. O tarihlerde, Bowery'de on iki kız asit fenik içerek kısa aralıklarla intihar etmiş. 1902'de bu kötü namlı kerhane kapatılmış. 1960'larda aralarında Kate'in de bulunduğu bazı sanatçılar binaya yerleşmiş. Sıhhi tesisatından elektriğine kadar herşey elden geçirilmiş, çatısı, yer döşemesi yenilenmiş; Kate binlerce kitabını tabandan tavana kurduğu raflara dizmiş. Bu evi terk etmek, taşınmaya kalkmak, bir yıl hiçbir şey yapamamak demek. New York çok pahalı bir şehir. Yeni binaların kirası astronomik. Onun için Kate, fahişe meleklerin koruyuculuğu altında olduğuna inandığı Bowery'yi her ne pahasına olursa olsun terk etmemekte kararlı. Kate'in dairesi 30 m. uzunluğunda, 7m genişliğinde tek parçadan ibaret ferah olduğu kadar sıcak ve hoş bir mekân. Karşımda ünlü Empire State binası. Şimşeklerin çaktığı bir gecede muhteşem bir görüntü.

Belgrad bombalanıyor. Kate'le arkadaşları yaşama sevincini kaybetmeden nasıl muhalif olunabileceğini tartışıyorlar, yakalarında üzerinde hedef işa-

reti çizili rozetler var; Belgrad'ı değil, bizi bombalayın anlamında. Yakın geçmişte kadınların ve Siyahlar'ın yarattığı hareketler gibi bir hareketin doğmasını düşlüyorlar. Günler azaldı. Kate'in Çiftliği'ni *(3)* göremeyeceğim. Ayrılırken Kate bana özel olarak bastırdığı ***Elegy for Sita***'yı armağan ediyor (Sita'ya Ağıt). İçinde kendi çizdiği nefis desenler var

◆

Kate'in bir akıl hastanesine kapatılması sonucu yaşadığı ruhsal çöküntü hayatının on üç yılına mal oldu. ***Tımarhane Yolculuğu*** bu acı serüvenin hikâyesidir. Ancak Kate bununla kalmayarak, tarihte ilk kez zihin sağlığıyla ilgili insan hakları ihlallerini, uluslararası insan hakları platformuna taşıdı. 12 Şubat, 2000'de Birleşmiş Milletler'de "akıl hastalarının hakları"nı savunarak, tımarhanelerden sağ ve melekelerine sahip olarak çıkabilmiş az sayıda insan adına, BM'de bir sivil toplum örgütü olarak temsil edilebilme hakkını kazandı. "Tanıklıklar psikiyatri hastalarının, öteki mağdur grupların çok ötesinde, sistemli bir şekilde haklarından yoksun bırakıldığını gösteriyor. Sinir ve ruh hastalarının tedavi edildiği varsayılan kurumlarda insanlar dayak yiyor, şoka maruz kalıyor, tecrit ediliyor, hapsediliyor, elleri ayakları bağlanıyor, tecavüze uğruyor, yemek, içmek ve yıkanmaktan mahrum bırakıldıktan başka, fiziksel ve ruhsal taciz altında sistemli bir şekilde hakları ellerinden alınıyor; ne vatandaş ne de insan sayılıyor." Gelinen noktada şu anda 14 ülkeden 100 kadar örgüt bu haklardan yararlanabilecek.

Mother Millett *(4)*, Kate'in bu yaz tatile çıkmazdan bir gün önceki sürprizi oldu bana. Mevcudu tükendiği halde bir türlü yeni baskıları yapılmayan öteki kitapları gibi ***Mother Millett*** de, yazılalı üç yılı geçtiği halde, basılmayı bekliyordu. Zarfı telaşla açtım, kapağında annesinin profilden çekilmiş siyah - beyaz bir fotoğrafı vardı. Kitabın kimi bölümlerini annesi henüz hayattayken yazdığını biliyordum. Hatta yazdıklarını ona okuyup, tartıştıklarını da. Kate'in okurları, bir bakıma Kate'in hayatını da paylaşır. Zira bu kitapların çoğunun öznesi kendisidir. Ancak bu benmerkezci üslubun çekiciliği, Kate Millett'in hayatının her evresinde seçerek ya da hasbelkader aktif mücadelenin içinde olması, özel hayatını kendini sakınmadan gözler önüne sererek. adeta paylaşılmasını istemesidir. Helen Millett henüz kırk yaşındayken kocası tarafından terk edilir. Üç kızından ortancası olan Kate o tarihte on dört yaşındadır. Üniversite öğreniminden sonra evlenip, kendini kocasına ve çocuklarına hasreden anne Millett, birden bire ailesini geçindirmek için bir iş bulması, her şeye sıfırdan başlaması gerektiği gerçeğiyle yüzyüze kalır. Zor yıllardır bunlar ama sonunda başarmakla kalmayıp. Amerika'da finans ve sigorta sektöründe çalışan kadınların rol modeli durumuna gelir. Açık görüşlü. liberal, haksızlıklara karşı durmasını bilen kararlı bir kadındır. Kızlarını esnek bir disiplinle yetiştirir. Ancak Kate küçüklüğünden beri, "bir öfke ve tepki yumağıdır. Klanın asi çocuğu, sanatçı, eşcinsel, hatta deli." Annesinin ve kız kardeşlerinin onayıyla hayatının verimli olduğu kadar bunalımlı bir döneminde akıl hastanesine kapattırılır. Kate annesinin başucunda geçirdiği günler ve geceler boyunca onunla yaşadığı inişli çıkışlı ilişkiyi zihninden geçirir. Ağır bir ameliyattan sonra, büyük kızı Sally nin onayıyla yirmi dört saat bakım veren Katolik rahibelerin denetimindeki bir huzurevine yatırılmıştır anne. Seksen dokuz yaşındadır ve tek isteği oradan kurtulmaktır. Bunu Kate'den başkasından talep edemeyeceğini bilir. Kate, ailenin ve hukukun karşısına diktiği engellerle boğuşarak annesini oradan çıkarmayı başarır. Yaşlılara da, yaşamak istedikleri yeri seçme hakkı tanınmalıdır. Helen Millett, bu kurtarma operasyonundan sonra, kendi seçtiği ortamda iki yıl daha yaşar. Bu iki yıl ana-kızı eskiden olmadığı kadar birbirine yaklaştırır. Geçmiş yıllardan bu yana annesindeki değişim olağanüstüdür. Kızının lezbiyen olduğunu duymak bile istemezken, eğer böyle mutlu olacaksa, kendi bileceği iş noktasına gelir zamanla. "Çocuğunuz eşcinselse" ya da "eşcinsel hakları" türünden kitaplar okumaya başlar. Kate çocukken ne kadar sevildiğini unutamaz; annesinin ölümünün yokuş aşağı son sürat giden bir araba gibi hızla yaklaştığı korkusunu yüreğinde duyar. Gençliğindeki çatışma ve anlaşmazlık konularını, hayal kırıklıklarını aklından çıkarmalıdır artık.

Mother Millett, Kate'in kendine özgü sıcak ve samimi üslubuyla kaleme aldığı politik bir kitap. Annesinin hikâyesiyle içiçe geçen feminist hareketin yükselişi, eşcinsel hakları için mücadele, ABD'nin içinde ve dışındaki siyasi gelişmelerle yakın geçmişle ilgili bir film şeridi gibi. Unutturulmak istense de unutulmayacak, mutluluk arayışını mücadeleyle özdeşleştiren bir amazon Kate Millett. Çok uzaklarda olsa da bizlere çok yakın, bizim Kate'imiz o.

Beril Eyüboğlu

(1) Zulüm Politikaları, Metis Yayınları, 1. Basım, 1998
(2) Sexual Politics, basım tarihleri sırasıyla 1969, 1970, 1990, 2000. Cinsel Politika, Payel Yayınları, çev. Seçkin Selvi, 1973, 1987
(3) Kate'in bundan yirmi yıl önce sanatçı kadınlarla ortak bir yaşam sürmek amacıyla kurduğu çiftlik (The Farm). Burada yetiştirilen çam fidanları her Noel satışa çıkarılır. Yaz aylarında çiftlikte seminerler düzenlenir, yaratıcı sanatsal çalışmalar yapılır.
(4) Mother Millett (Millett Ana) Verso, 2001

Kate'in fahişe meleklerin koruduğuna inandığı New York'taki evi.

İHD'nin 15. yılında bir kurucu:

"Çok üzüldüm, ama hiç yorulmadım

Ben Gülşah Tağaç, Erzurum Aşkale, Güney Çam Köy doğumlu, altı çocuk annesi, kendim ev kadınıyım...Çok fakir bir aileye gelin gittim. Öyle fakirdik ki bir ayran bulamazdık ekmeği doğrayıp yemeğe, öyle yerdik. Yavan ekmek bile bulamazdık bazen... Geceleri açlıktan uyuyamazdım. Kızım ölüm orucundayken hep geceleri uyuyabiliyor mu acaba diye düşündüm...

İlk kez 12 Eylül'de oğlum Enver'in okuldan atılmasıyla tanıştım, haksızlıklara direnen insanlarla... 1984'te oğlum gözaltına alındı. O zamana kadar dünyadan habersizdim. Sıradan bir ev hanımıydım. Normal bir hayatımız vardı. Oğlum yakalandıktan sonra dünyamız alt üst oldu. Oğlumla arkadaş gibiydik, konuşur, tartışırdık. Bazen, 'yapmayın oğlum' derdim. 'Anne , sen de işçi olsan anlarsın' derdi. Oğlumun içeri girmesiyle yepyeni insanlarla tanıştım. Zaten devrimcilerin güzel insanlar olduğunu biliyordnın. Çünkü, şurdan bihyordum, Deniz Gezmişler, Çayanlar mücadeleye girip yakalandıkları zaman düşünmüştum. Bunlar okumuş akıllı insanlar, bunların işi gücü yok mu? Gider evlerinde oturur, okullarına giderler. Ama onlar bir şeyler yapmaya, bir şeyler anlatmaya çalışıyorlar. Tanımaz, bilmezdim ama sevgimi onların üstüne kurmuştum Ya da bir gün biz de oralardan geçecektik onun için mi? Bir de kendimden yola çıktım. Kocam, kaynatanı. kaynanamı tarafından nasıl ezildiğimden yola çıktım Aç koydular, 'açım' diyemedim. Kadınsın, gelinsin konuşamazdım. Anadolu insanıyız, eller ne der de var tabii, karşı çıkamazdun. Sabah erkenden kalkar, inekleri sağardım, ahırı temizler, süpürürdünı. Sonra eve döner, kocama kuşluk yemeği hazırlar, sonra tarlaya giderdim. Oğlen tarladan koşarak gelir çocukların yemeğini hazırlar, hayvanlara bakar, gene tarlaya dönerdim. Akşam gelir yemeklerini verir, çaylarını yapar, yataklarun yapardım. Beş dakika oturmazdım. Evde su yoktu, çeşme yakındı, ne kocam ne diğerleri bari suyu biz getirelim demezlerdi, suyu da ben taşırdım. Şimdiki aklım olsa yapamazdını. En ufak ses çıkaracak olsam, küfürler, dayaklar üstüne yağardı.

Sarılmaya, konuşmaya doyamadan görüş bitti dediler...

İşte bunlardan oğlumun mücadelesine omuz verdim. Kötü insanlar değillerdi, haksızlıklara karşı çıkıyorlardı. Oğlum 1984'te içeri alındıktan sonra iki yıl görüş vermediler, göremedim oğlumu. Elbise vermediler, ayakkabı vermediler, yemek vermediler. Biz mücadele ettık dışarda, onlar içerde...

Sonunda bir yılbaşı beş dakika görüş verdiler. Karlı bir havaydı, heyecanla gittim, oğlumu bir kucaklayayım diye... Aldılar içeri, bir iskemlede oğlum, birinde ben başımızda da bir asker. Sarıldım öptüm, 'Nasılsın?' dedim, dudük çaldı. 'Ne oldu?' dedim. 'Görüş bitti.' dediler. Yüreğim ağzımda kaldı. Çocuğumu doya doya koklayamadan, konuşamadan boynu bükük çıktım içerden. O zaman anladık bu böyle olmayacak. Mücadeleye başladık beş dakika, on oldu. on beş, yirmi derken açık görüş kazandık. Oğlum bir kez bana. Çanakkale'deyken. 'anne. canım öyle bir ayran çorbası çekiyo ki' dedi

Sanki dünya yıkıldı altında kaldım. Dönünce hemen yaptım ayran çorbasını, plastık bir bidona koydum, götürdüm. Müdüre çıktım, anlattım, izin verdi. Sanki dünyalar benim oldu, oğlum bir kaşık içse razıydım.

Ev bakmaya çıkmıştı, dönmedi

Oğlum, yedi yıl yattı, sekize girerken kısmi af çıktı. O içeri girdiğinde büyük oğlum askerdi. Yıllarca iki oğlumu yan yana evden çıkarken, şöyle bir arkalarından, boylarına bakamadım Büyük oğlum, Enver içerden çıkana kadar evlenmedi. O çıkınca, 34 yaşındaydı, önce kardeşini evlendirdi, sonra da o evlendi. Altı ay sonra, bir sabah, Enver ev bakmaya evden çıktı dönmedi. Sabaha kadar içnıde bir sıkıntı bekledim. ***Cumhuriyet***'i aradım, ***Milliyet***'i bir şey söylemediler. Sabaha karşı dörtte televizyon bir çatışma haberi verdi. İşte öyle hevesimiz kursağımızda kaldı. Gelinim üç yıl yarımda kaldı. O Enverim'den hatıraydı. Üstüne titrerdim. Sonra Gazi olaylarında kızım Sevgi ile en küçük oğlum Erdinç'i içeri aldılar. Gazi olaylarının suçlusu benim çocuklarım değildi. Suçlular hâlâ dolaşıyorlar ellerini kollarını sallayarak. Ne Alevi ne Sünni bizi alakadar etmezdı. Zaten oradan bir şey tutturamayınca, bu sefer örgüt üyeliği diye tutturdular. Kızım ölüm orucundaydı. Ben hep dışarlardaydım. Dernekte, cezaevi önlerinde, Ankara'da... Bir gün eve geldim gelinim toplamış eşyalarını çıkıyordu, içim yandı, sanki Enverimi'i bir kez daha kaybettim. Erdinç'in karısı, gelinim var şimdi yedi yıldır yarımda...

Ölmaz dedim, bir evlat daha olmaz

Sevgi, bu son ölum orucunda 184. gününde, bakımı kızını gidiyor. Burnu beyazlamış, hiç konuşamıyor. Bir evlat kaybetmişim artık bir kez daha istemiyorum. Kalktım doktora koşacam eliyle bana gitme yapıyor. 'Olmaz' dedim bir evlat daha veremem. Müdahale ettik, tahliye ettiler, yarı sakat şekilde... Şimdi iyileşmeye çalışıyor ama tanımıyor bazen kimseyi... Çünkü bu kaçıncı ölüm orucuydu, yıprandı bünyesi artık. O oruçtayken ben de bir şey yiyemez oldum. Ordan oraya koştururken, bazen yolda yiyecekler görüyorum, kaçmak istiyordum, midem bulanıyordu. Bır gün hastanede buzdolabında karpuz gördüm, şaşırdım. Kim yiyecek bunu dedim, 'Ben' dedi. İnanamadım. Ama iki gün önce karpuz aldım, yedik kızımla karşılıklı....

Gemideydik, denizin üstünde geziyorduk...

Cezaevi sözde Kurtarma Operasyonu, başladığında sabaha kadar televizyon başındayız olay çıktı, çıkacak derken bir sabah dörde doğru olay başladı. Kocamla deli gibi çıktık evden gittik Sağmalcılar'a.

Silah sesleri, bombalar yağıyor. Koştum, basının yanına gittim,' uzaklaşın anne sizi de alırlar' dedi.

Çocuklarımızın üstüne bomba yağıyor orada durma hakkımız bile yok, uzaklaştırdılar bizi. Belki gördünüz bir ana bağırıyordu, tek oğlu içerde, "çocuklarımızı yakıyorlar" diye, anaya dava açtılar. Bu devletin sıcak eli bu işte. Bu çocukların. anaları, babaları yok mu? Kurtarına operasyonu ise. niye öldürüyorsun. Başka türlü olmaz mı bu iş? Torunumu televizyonun önünden kaldıramıyordum, daha sekiz yaşında... Bir gün seyrederken, dayısını ve babasını görüyor. "Anneanne şu babanı değil mi, niye öyle kötü görünuyor? dedi. "Televizyon öyle gösteriyor, yok babanın birşeysi." dedim. Dayısı teyzesi, babası haber alamıyoruz. ellerim avuçlarımda dolanıp duruyorum. Sonunda haber aldım, Dedim "Dayın Edirne'de, teyzen Bakırköy'de", "Ya babam anneanne o da K harfli bir yerde mi?"

Sonra öğrendim ki babası Kandıra'daymış. Duyunca sanki babası tahliye olmuş gibi, sevindi yavrucak. Bir gece rüya görmüş, artık hayal mi kurdu bilmem. "Anneanne, babanı, teyzem, dayım hepimiz gemideydik, denizin üstünde geziyorduk," dedi. Bayrampaşa'da Turan Tarakçı'nın annesiyle bekliyoruz dışarda, silah sesleri içinde, bizi koymuyorlar.Yürüyoruz, Sağmalcılar'a bir sivil yaklaştı. "Ne arıyorsunuz, çocuklarınız mı içerde?" dedi. "Hayır" dedik, "Bir ahbaba geldik, evini bulamıyoruz." Bizi almasınlar istiyoruz, yoksa çocuklardan nasıl haber alırız. O zaman aklıma, Yılmaz Güney'in bir filmi

geldi. Kocasını öldürmüşlerdi. askerler gelip, "Cenazelere bakın, sizin mi?" dedi. Kadın gitti, baktı "Hayır" dedi, sonra eve geldi ağıt yaktı. Biz de yaşayacakmışız böyle şeyler...Biz ailece cezalandırıldık. Şehit oğlum Enver ne adam öldürdü ne hırsızlık yaptı, düşünce suçu işledi sadece...Kardeşlerini de ondan aldılar içeri. Bugün biz yaşadık ama yarın da başkaları yaşamasın diye veriyoruz mücadeleyi ..

Sanki Bize Düğün Bayramıdı

Cezaevleri, kapılarındaydık, tutunacak bir dalımız yoktu. Kahvehanelerde toplanırdık, analar, babalar, kardeşler, eşler, duyarlı insanlar .. O zaman biz analar daha çok ev hanımıydık. Ama içimizde kültürlü akıllı kişiler de vardı, Emil Galıp Sandalcı, Nevzat Helvacı gibi... Hasan Açanlar, Osman Sacide Çekmeciler, Leman Fırtınalar daha pek çok insandık. İşte bu insanlarla atıldı İHD'nın temeli. Amacımız ayrımsız insan haklarıydı Çok güzel zamanlar paylaştık, yılmadan, yorulmadan.

Hiç unutmam Söğütlü Parkı'nda çok güzel bir eylem yaptık. Bir gece Beyazıt meydanında imza toplamış, geç olmuş, yerlere oturmuş, ekmek , ayran karnımızı doyuruyorduk. "Kalkın gidin buradan yaptığınız yasa dışıdır," dedi çevik. O saatte nereye gideceğiz, neyse biri bir sendikayı aradı , binayı açtılar orada kaldık, analar kucak kucağa, sanki bize düğün bayramdı. Çocuklarımız için birşeyler yapmaya çalışıyorduk. Her haksızlığa uğrayanın yanındaydık. Ankara'da meclisin önünde kamp kurduk, gene gece yarısı kovulduk, mülkiyelilerde, sendikalarda sabahladık. Acıyı bal eyledik gerçekten. Çünkü iyi şeyler için çıktık yola. Şiddet olmasın, acılar yaşanmasın diye...

Bunların, bu haksızlıkların elbet bir suçlusu vardır, ama onlar bizim çocuklarımız değildir. İnsanlar kayboluyor, niye kaybolsun kocaman insanlar?...

Kıyamet doğuda koptu, barış batıya geldi

Mehmet Akif Dalcı'nın cenazesindeydik. 1 Mayıs'ta şehit edilmişti. Bir emekçinin oğluydu. Cenazesinde korkunç bir çatışma çıktı.

Bir baktım on polis var etrafımda, ayakkabım çıkmış ayağımdan. Bir sağlam yanım kalmadı, kolum üç yerden kırıldı, dudaklarını patladı, kafanı parçalandı. Dokuz gün yattım Samatya Hastanesi'nde. Kıl payı kurtardım. Bir kez de Ulucanlar'ın yıldönümüydü, anmaya gitmiştik, tam dönerken, saldırdılar Bir çevik arkadan belime bir tekme attı, "Tamam" dedim "Belim kırıldı". Döndüm "Ne vuruyorsun?" dememle, yerdeydim, kaç kişi saldırdı bilmiyorum.

Kolumu kıra kıra götüren çevik diyor ki "Bunun belki elli gözaltısı vardır." Ben de dedim ki, "Yüz de vardır ben insan hakları mücadelesi veriyorum, bak yüz bir oldu." "Zaten dağdan geliyorlar," dedi, "Evet" dedim. "Dağlarda savaştık doğrudur, dedelerimiz de savaştı. Kıyamet Doğu'da koptu, barış Batı'ya geldi."

Gene kayıpları arıyoruz, mum yakıyoruz. Evlatlarımızı buyutuyoruz, sonra kayboluyorlar ne acı şeydir bu... Bir anayla oturduk ağlıyoruz. O çok ağlıyor "Yapma" dedim, "Bak ben de kaybettim evladımı", "Ama, dedi, seninkinin mezarı var, gidiyor çiçek koyuyor, konuşuyorsun, benimkinin mezarı yok." Kayınvalidem ağlardı, oğlunun birini Urfa'da savaşta kaybetmiş, gözlerini kaybetti sonunda, derdim, "Niye bu kadar ağlarsın?" O da , "O kayıptır, şu tepeden gelir bir gün diye bakarım, gelmez ona ağlarım."

1984'den beri mücadeledeyiz, çok üzüldüm ama hiç yorulmadım. Sadece bazen sanki hiçbir şey değişmiyor gibi geliyor. Ne eksiklerimiz oldu diye düşünüyorum. Bizden önce yola çıkanlar vardı, bir kısmı çekti gitti, bir kısmı öldü. Kapımızı çalmayanlar var. Küsüp gidenler oldu, gitmemek lazım burada kırmızı koltuk yok; insan hakları mücadelesi veriyoruz, küsmek olmaz. Bir yandan da düşünüyorum.

Güzel insanlar çiçekler gibidir, biri solar, biri açar. Yani bir gider, bir gelirler.

Evet devrim yapamadık doğru, ama derneğimiz güzel şeyler yaptı. Bugün Türkiye'de de, Avrupa'da da saygınlığımız var. Gene de bir yol yuruduk, bir mesafe aldık. Ben gücüm yettiği kadar savaşacağım, daha iyi bir dünya için, başka analar bizim çektiklerimizi çekmesin diye...

Nur

Büyükelçilikte tecavüz!

Geçtiğimiz ay, Polonya'nın başkenti Varşova'da bir kadın Türk Büyükelçiliği'ne ait arabayla, kaçırıldı ve tecavüze uğradı.

Yirmi beş yaşlarında olduğu söylenen genç kadın, polise verdiği ifadede şunları anlatıyor: "Cumartesi akşamı caddede yürürken diplomatik plakalı bir Mercedes yanımda durdu. Birisi arabadan hızla inerek başıma silah dayadı ve zorla arabaya bindirdi. bir kaç dakika sonra, Türk bayrağı çekilmiş bir yere geldik. Arabadan indirildim. Villa şeklindeki binaya götürüldüm ve orada kendisine diplomat süsü veren kişi tarafından defalarca tecavüze uğradım. Ardından beni tekrar otomobile bindirdiler. Kavşağa geldiğimizde tartışma çıktı ve bizim arkamızda duran aracın sürücüsü tartıştığımızı görerek yanımıza geldi. 'Ne oluyor' diye sordu. Bu arada kapıyı açarak kaçmayı başardım. Ben çıkınca araba da aniden hareketlendi ve bana yardım etmeye çalışan kişi yere düştü. Polis imdat hattını arayarak durumu bildirdim ve olay yerine hemen bir devriye geldi."

Olay üzerine bir açıklama yapan Varşova polis sözcüsü Dariusz Janas, "Polis ekibi, ihbarda bulunan kadının tarif ettiği otomobili. Türkiye'nin Varşova Büyükelçiliği'ndeki rezidansta park edilmiş olarak buldu. Polisler, rezidansa girmek için zile basmalarına rağmen, uzun sure içeri alınmadılar. Bunun üzerine, olayla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı na bilgi verildi. Bakanlık da, bu konuya müdahale edeceğini açıkladı. Bakanlığın girişimleriyle, olay sırasında Mercedes'i kullanan şahısın belirlenmesine çalışılıyor." dedi.

Olay üzerine Polonya Türkiye'ye bir protesto notası verdi. Ayrıca Polonya'daki feminist gruplar, "Tecavüzcüyü teslim edin", "Kızlarımızı tecavüz etmeniz için mi doğurduk" yazılı pankartlarla, Türk Büyükelçiliği önünde toplanarak bir protesto eylemi yaptılar.

Konuyla ilgili olarak 25 Temmuz tarihli ***Hürriyet Gazetesi***, yaptığı haberde tecavüze maruz kalan genç kadını "bir hayat kadını" olarak belirtirken, genç kadının tecavüze uğradığıyla ilgili beyanını "iddia" olarak niteliyor! Tecavüze maruz kalan genç kadının fuhuş yapıp yapmamasının konuyla ne ilgisi olduğuna ise değinmiyor. Haberi yapan Varşova muhabiri Alaverdi Turhan'a şunu sormak istiyoruz. herhangi bir durumda saldırıya uğrasanız, gazeteci olmanız saldırıya uğradığınız gerçeğini değiştirir mi?

Not: Haberle ilgili bilgiler Hürriyet Gazetesi'nden alınmıştır.

Mağdur olanın yanında

İ.Ü. Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı'nda Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Cinsel Şiddet Bölümü'nde görev yapıyor. Gözaltında tecavüz, işkence olaylarının art arda yinelendiği, kız çocuklarına bekâret kontrolü uygulaması tartışmalarının yapıldığı bir ortamda, Prof. Dr. Şevki Sözen'in söyledikleri yüreklerimize su serpecek nitelikte.

Adli Tıbbın işlevi nedir?
Adli tıp aslında tıpla hukuk arasında, tıpla hukuku birleştiren bir köprü görevi görüyor. Hukuksal platformda tıbbın bilirkişiliğini yapıyor. Tabii ki görevi ağır, çünkü tıbbın bütün dallarını kapsıyor, bu konularda gelen kişinin muayenesi yapılarak durumu tespit ediliyor ve rapora yansıtılarak hukuksal platforma sunuluyor.

Siz Adli Tıp'ta çalışmaya nasıl başladınız?
Ben Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezunuyum. Fakülte eğitimim sırasında adli tıp bana hep çok ilginç gelmişti. Hatta seçmeli stajımı da adli tıpta yaptım ve ilk tercih olarak adli tıbba girdim. Severek yapıyorum işimi. Tabii çok ağır ve yıpratıcı bir dal, bu dalda çalışan kişinin bir süre sonra mesleki olarak geçirdiği bir travma sonucunda, ki biz buna tükenmişlik sendromu deriz, kolayca zedelenmesi ya da hırpalanması mumkün. Bu yaptığı işe de yansıyabilir, o nedenle sürekli kontrollü olmak ve kendini güçlü tutmak zorundasın.

Kadına ve çocuğa yönelik cinsel şiddet konusunu neden seçtiniz?
Bu bölümü bilinçli seçtim. Mağdur olanın yanında olmak anlamlı geliyor bana. Bunun ötesinde toplumda da kadınlar ve çocuklar çok daha zayıf bir konumdalar. Tabii çocuklar her zaman korunmaya muhtaçlar belki ama kadınlar öyle olmamalı. Ama ne yazık ki toplumsal yapılanma, ataerkil düzen bunu getiriyor

Adli Tıp devlete bağlı bir kurum olduğu için sanki yanlı hareket edebilir gibi bir düşünce var, ne dersiniz?
Tabii Adli Tıp Kurumu Adalet Bakanlığı'na bağlı ve ilk bakışta öyle görünüyor. Çünkü bu tip yapılanmaların özerk olması, her zaman verilen raporların daha az tartışılır olmasına neden olur. Şöyle düşünün, devletin muayene edilmesi için yolladığı bir kişi var ve bu belki bir işkence olayı ya da gözaltında bir tecavüz olayı. O durumda bu yapının özerk olmamasının getirdiği bir takım sakıncalar varmış gibi gözüküyor. Ancak uygulamada baktığınızda, benim içinde çalıştığım koşullarda çıkan raporlarda, böyle bir yanlılık yok. Gerçekten kişiyi olduğu gibi ele alıyor ve yansıtıyor. Ama nerede sorun var, kişi Adli Tıp Kurumu'na ya da adli tıbbi muayeneye gelene kadar, pek çok muayeneden geçiyor. Bir kere bu tip muayenelerin yetkisiz ellerde yapılması kişiye ikinci bir travmadır. İkincisi, diyelim ki kişinin vücudunda bir elektrik girişi var ya da bir tecavüzden dolayı kızlık zarında yırtık var, bunların hepsi uğranan travmayı belgeleyen bulgulardır. Ama bu bulgular bir süre sonra geçecektir ve bu bulgular zamanında yetkili bir kişi tarafından muayene edilmezse, o kişi ikinci kere mağdur durumuna düşecektir. Çünkü o kişinin bir iddiası var ve bulgular yok olduğu için de o iddiayı kanıtlayamıyor. Adli Tıp Kurumu'na gelen olayların bir çoğunda bu gecikme oluyor. Gecikmeden dolayı bulgular yok olduğu için tabii ki kişiye de travmaya uğramamış gibi rapor verilebiliyor.

Gözaltında tecavüz olaylarında mağdurun muayene olması mümkün olmadığından bulgular yok olabiliyor...
Evet, kızlık zarı yırtıklarında bulgular yedi sekiz günluk bir süre sonra yok olabiliyor. Ayrıca kızlık zarı elastiki yapıdaysa yırtık oluşmayacaktır. O zaman sadece ejakülasyon varsa yani sperm akışı olduysa, spermi tespit ediyoruz. Sperm de yetmiş iki saate kadar tespit edilebiliyor. Önemli olan bu kişiyi kime götürdükleri...

Götürmüyorlar, sorun da orada zaten...
Götürmüyorlar ya da götürdükleri kişiler uygun koşullarda muayene edilmiyor olabilir. Hasta ile hekimin muayene odasında yalnız olmaları gerekiyor. Sağlık personeli dışında başka bir kişinin muayene odasında olmaması gerekiyor etik olarak. Bu sağlanmıyorsa ya da muayene yapan hekim gerçekten muayeneyi olması gerektiği gibi yapamıyorsa sağlıklı sonuç alınamıyor. Çünkü Türkiye öyle bir ülke ki, üniversitelerin pek çoğunda yetişen hekimler adli tıp bilgisi olmadan yetişiyor. Bu durumda hekim nereye bakacağını da, nasıl muayene yapacağım da bilmiyor ve varolan bulguları da atlıyor.

Bir hekim olarak özerk sağlık kurumlarından alınan raporların mahkemelerde delil olarak kabul edilmesine onay verir misiniz?
Eğitimi olan her hekim bu tip muayeneleri yapabilir ve raporu da kabul edilmelidir. Bilirkişilik yapma hakkı vardır ve bu bilirkişilik de kabul edilmelidir. Universiteler artık adli tıp muayenesi yapmaya başladığından beri sadece fiziksel bulgulara bakılmıyor. Bunun ötesinde ruhsal travmaya da bakılıyor, ki kişi de iz bırakan ruhsal travma aslında. Fiziksel bulgular bir süre sonra geçiyor ama ruhsal travmanın izleri günlerce, aylarca hatta yıllarca kalıyor. Tedavi edilmezse çok daha farklı boyutlarda ortaya çıkıyor. Uykusuzluk, âdet düzensizliği ya da kronik başağrısı, cinsellikten soğuma, şiddet eğilimi olarak karşımıza geliyor, intihar eğilimi oluşuyor, içine kapanabiliyor ve bunları fark edemezsek karşımıza sanki farklı bulgularmış gibi çıkabiliyor. O nedenle mutlaka ruhsal travmanın belgelenmesi ve mahkemede bunun kabul edilmesi gerekir. Bu kadınlarda da böyle, çocuklarda da böyle

Sizin bölümünüze gözaltında yaşanan olaylar dışında kadın ve çocuklarla ilgili ne tür olaylar geliyor?
Aile içi şiddet olayları aksediyor yoğun olarak. Yine aile içi çocuğa yönelik fiziksel ya da cinsel istismarlar geliyor. Tabii biz bize gelenleri biliyoruz sadece, onun dışında bu tip olaylar tabii ki çok daha fazla yaşanıyor toplumda. Bir de basit travmalar dediğimiz, darp şikâyetleriyle gelen olgular var

Hastaneye gelen kadın ya da çocuk mağdursa sizin bu konuda yaptığınız bir müdahale oluyor mu?
Biz olayın şiddet ya da istismar olduğunu tespit ediyorsak bunu mutlaka adli makamlara haber vermek zorundayız. Ama tabii bir ihbar yapılırken bir kaç şeye dikkat etmek gerekiyor. Hekim ihbar zorunluluğunu yerine getirirken hastasının menfaatlerini de göz önünde bulundurmak zorunda.

Nasıl?
Sizin yapacağımız ihbar hastanın durumunu daha da ağırlaştıracaksa, o zaman ihbarı bir süre ertelemeniz gerekiyor. Tabii bunun ötesinde o kadın akşam yine evine dönmek zorunda kalabiliyor, gidecek başka bir yeri olmayabiliyor ve belki kocası onu öldürecek, onun için dikkatli hareket etmek şart.

Tabii o kadının gidecek yeri olsa...
Yurt dışında olduğu gibi sosyal hizmet uzmanlığı çok gelişmiş olsa, mağdur olan kadınlara sığınmaevi açılabilse, iş imkânı sağlanabilse durum çok farklı olur.

olmak anlamlı geliyor

Zaten o kadın güçlendikten sonra kendi haklarını daha rahat koruyabilecektir

Peki babası tutup kolundan reşit olmayan kızını size getirdi ve onun kızlık zarını muayene etmenizi istedi. Ne yapıyorsunuz?
Bekâret muayenesi, kişi bir travmaya, bir cinsel saldırıya uğramadıysa etik olarak yapılması doğru olmayan bir muayenedir. Bu muayeneyi anne baba, öğretmen ya da kaldığı yurdun müdürü isteyebilir, kim olursa olsun böyle bir şey mümkün değil. Ancak adli boyutu olan bir olay olursa, bir cinsel saldırı söz konusuysa ancak o zaman kanıt bulmak açısından bunun muayenesi mümkün, onun dışında bekâret muayenesi yapılması etik değil.

Fakat biliyorsunuz yine de yapılıyor. Suç değil mi bu hukuk açısından?
Böyle bir şey yok, yasada hekim bunu yapamaz diye bir madde olmadığı için yapılıyor bu muayene zaten. Ama hekim bunu yapmalı diye bir madde de yok.

O zaman bir boşluk var...
O boşluk etik kurallarla kapatılmaya çalışılıyor ve etik kurallara göre yapılmaması gerektiği hekime öğretiliyor aslında

Hekimler de kendi inançlarına göre hareket edebiliyorlar bu durumda.
Evet, hekimin kişisel düşünceleri ya da inisiyatifi doğrultusunda davranışları değişiyor. Aslında bu tıpla hukuk arasında çok tartışılıyor. Bir takım hukuksal yaklaşımlarda, "hayır, anne ya da babanın rızasıyla bu muayene yapılmalı" gibi bir yaklaşım var. Ama benim doğruma göre, ki olması gereken de budur, kişinin beden bütünlüğünü ilgilendiren muayenelerde mutlaka kişinin kendi rızası alınmalıdır. Ancak belli bir yaşın altındaki çocuklar zaten yapılan işlemi anlamayacaktır, o zaman anne ve babadan yardım alınabilir.

Biliyorsunuz Sağlık Bakanı Osman Durmuş, meslek liselerindeki kız öğrencilerle ilgili bir genelge hazırladı.
Olayın adli bir olay olmasının dışında hiçbir şekilde öğrencilik yaşamını normal sürdüren bir kişinin böyle bir muayeneye getirilmesini açıkçası düşünmek bile istemiyorum.

Bu talebe gerekçe olarak fuhuş yapan kızlar gösteriliyor...
Sağlık meslek lisesine giden kızlar fuhuş yapan kızlar değil ki. Çok ucu açık bir şey, nasıl tespit edebilirsiniz ki bunu. Diyelim ki o kişiye iftira atıldı, o zaman her iftira atıldığında o kişiyi muayene etmek durumundasınız

Bir de o kişi fuhuş yapıyor olsa da bunun önüne geçmenin yolu muayeneden geçirmek mi?
Şimdi bakın, her okulda sosyal hizmet uzmanlığı denen ya da o çocukların pedagojik durumlarını takip eden bir yapılanma olmak zorunda. O zaman hakkında fuhuş iddiası olan çocuğu bu yapıyla takibe alabilirsiniz. Çünkü on dört on beş yaşındaki bir çocuk gerçekten tehlikeye açıktır. O nedenle onu bu şekilde takibe alıp ailesinin durumu keşfedilir ve varsa bir tehlike o tehlikeden çocuk korunmaya çalışılır; yapacağınız en mantıklı şey budur. Ama o çocuğun eline bir belge verip sokağa atarsanız, böyle bir şey yapmıyorsa bile yapmaya teşvik etmekten başka bir sonuç doğurmaz diye düşünüyorum.

İster Sağlık Bakanı, ister sıradan bir polis memuru, isterse bir hekim olsun kadınlarla ilgili olaylarda kendi bakış açısına göre davranabiliyor erkekler. Mesela bir tecavüz olayında tecavüz eden değil de, tecavüze maruz kalan kadın suçlanıyor ve muayeneyi yapan hekim de aynı bakış açısına sahipse, mağdur olan kadın en baştan kaybetmiş oluyor...
Zaten en büyük sorun bu önyargı. Biz bir araştırma yapmıştık ve üniversite mezunu olan kişilerin verdiği yanıtlarda bile aynı önyargıyı gördük. Kadının kıyafeti dekolteyse, alkol alıyorsa, bir arkadaşıyla yemeğe çıkıyorsa, bara gidiyorsa o zaman kadın bir takım olaylara daha açık şeklinde algılanıyor. Bu ön yargı sadece polisin, savcının, hâkimin, avukatın ve doktorun değil, toplumun birçok kesiminin ön yargısı. Kadın bir cinsel şiddete uğruyor, karakola gidiyor. Tabii o mekanizma çok yıpratıcı bir mekanizma. Karakolda uğradığı travmayı anlatıyor. Bir kadının bir karakol ortamında, toplanmış bir erkek topluluğuna uğradığı cinsel travmayı detaylı olarak anlatması ve bunun kâğıda yazılarak belgelenmesi isteniyor. Çok zor. Kadın bunu utana sıkıla anlatıyor ve karşısındaki yüzlerde şu ifadeyi görürse, "Vay be, sen ne yaptın ki acaba sana bunları yaptılar"ı görürse işte bu çok büyük bir travma. Kadınları şikâyet etmekten caydıran aslında bu prosedür.

Şimdi soracağım soruya cevap vermeyebilirsiniz ama yine de soracağım. Hazırladığınız raporlardan dolayı bugüne kadar hiç baskıya uğradınız mı? Örneğin Şebnem Korur Fincancı'ya işkenceyi rapor ettiği için dava açılmıştı.
Ben aynı zamanda Adli Tıp Kurumu'ndan ihtisaslıyım. Açıkçası ben bir baskıyla karşılaşmadım, bunu çok net ve içim müsterih olarak söylüyorum. Ama daha farklı bir sistem içerisinde neler vardır, onu bilmiyorum. Şebnem Korur Fincancı benim çok yakınımdır, aynı ana bilim dalında çalışıyoruz, Ana Bilim Dalı Başkanı'dır. O veya benzeri pek çok arkadaşımızın yaşadığı sıkıntılar oldu ama bu sıkıntılar kurumun yapılanmasından dolayı değil. Belki ülkenin yapılanmasından dolayı oldu diyebiliriz. Yazdığı raporlardan dolayı gözaltına alınan hekimler var. Şunu söylemek isterim, hekim korkuyla yaşayamaz, hekim mutlaka muayene ederken gördüğünü ve doğru olanı yazmak zorunda. Çünkü bizim görevimiz tıbbi bilirkişilik yapmak. Hekim gördüğünü doğru şekilde yorumluyorsa inanın bana bir süre başı ağrısa da sonunda hekimin haklılığı yargı önünde de ortaya çıkıyor.

Kendi çalıştığınız alanda farklı idealleriniz, ileriye dönük projeleriniz var mı?
Evet, hayalim var. Şöyle, üniversite bünyesi içinde mağdurların, gördükleri şiddetten arınabilecekleri, bir takım uğraşlarla ruhsal sıkıntılarını atabilecekleri ama aynı zamanda hekim gözetiminde olabilecekleri bir merkez hayal ediyorum. Tabii bu merkez son derece keyifli bir yer olmalı, hastane ortamını andıran bir yer olmamalı. Ayrıca bu merkez sadece kadınlara yönelik de değil, erkekler de şiddete uğrayabiliyor, gözaltında şiddete uğrayabiliyor, çocuklar da. Ayrıca merkezde sadece adli tıp uzmanı değil, pedagog, çocuk ve yetişkin psikiyatristi, sosyal hizmet uzmanı çalışmalı.

Çalıştığınız bölümdeki olaylarla ilgili araştırmalarınız var mı?
Şiddete uğramış kadınlar üzerine, tıp fakültesinde okuyan öğrencilerin cinselliğe bakış açılarını inceleyen, her eğitim düzeyindeki kişinin genel toplumsal cinselliğe bakışıyla ilgili ve cinsellikelerini farklı yaşayanlar üzerinde yaptığım araştırmalarım var. Ayrıca homoseksüellik raporu için gelenler üzerine yaptığım araştırmam var. Bir de çocukların uğradığı şiddeti gösteren ve hapishanedeki çocuklar üzerine yapılan araştırmalarım var. Bu alanların hepsini ***Cinsellik, Toplum ve Şiddet*** isimli bir kitapta topladım. Şimdi biraz daha genişleterek o kitabı tekrar yayınlatacağım.

Farklı cinsel tercihi olan kişilerin şikâyetleri neler?
Tabii ki kişiler toplumun kabul ettiği normların dışına çıktıklarında şiddete uğrama riskleri artıyor. Aynı şey toplumda yalnız yaşayan kadınlar için de geçerli. Özellikle travestilerin bir de iş bulamama sorunu var. Son dönemlerde onlara iş veren bazı şirketler olduğunu duydum ve bu çok hoşuma gitti. Bu sayı artmalı, çünkü bu insanlar cinselliklerini ön plana koyarak çalışmak zorunda değiller, olmamalılar. Mesela özellikle homoseksüel kesimdekiler şiddete uğradıklarında eğer hayati tehlikeleri yoksa ne hastaneye ne de adli makamlara başvuruyorlar, açığa çıkmak istemiyorlar.

Toplum heteroseksüel tabii...?
Toplum heteroseksüel değil, bakış olarak öyle olabilir, insanın varolduğu her yerde homoseksüellik oranı yüksek. Yaşamının bir döneminde homoseksüel olsun ya da olmasın, homoseksüel ilişki içine girmiş kişilerin yüzde yirmi ila otuz olduğu bahsediliyor literatürlerde, hiç de küçümsenecek bir rakam değil.

Nevin Cerav

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batur

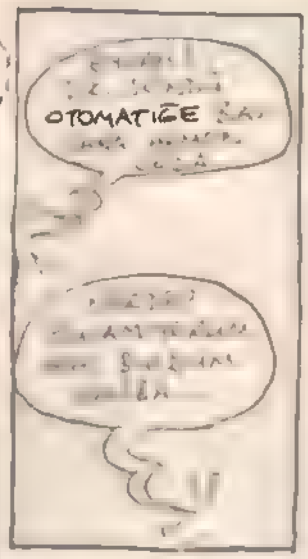

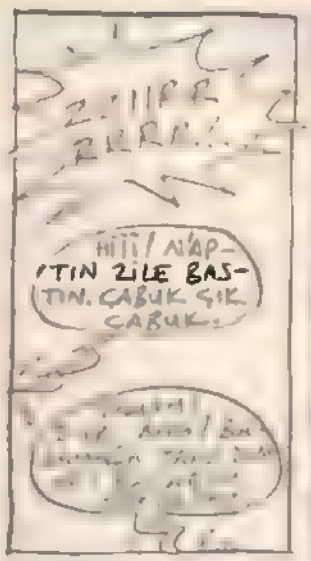

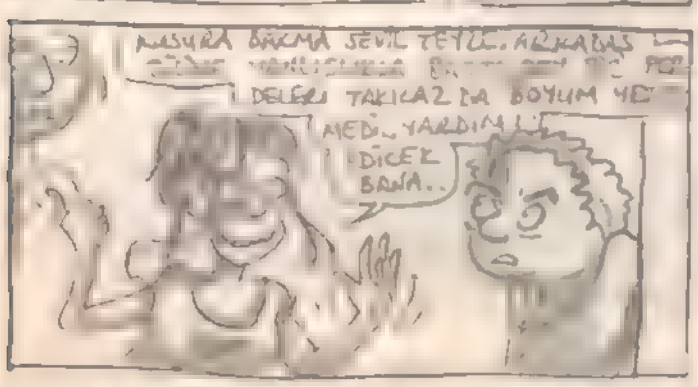

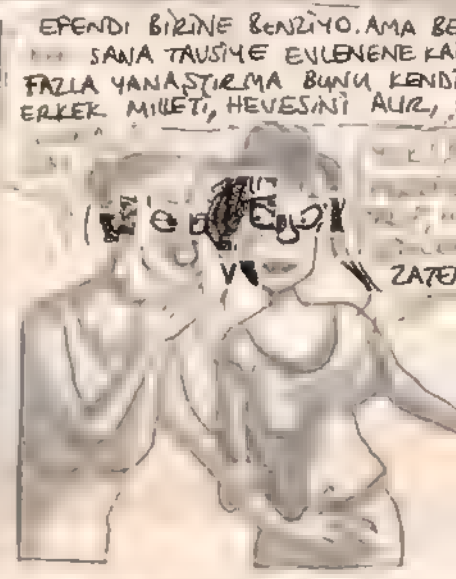

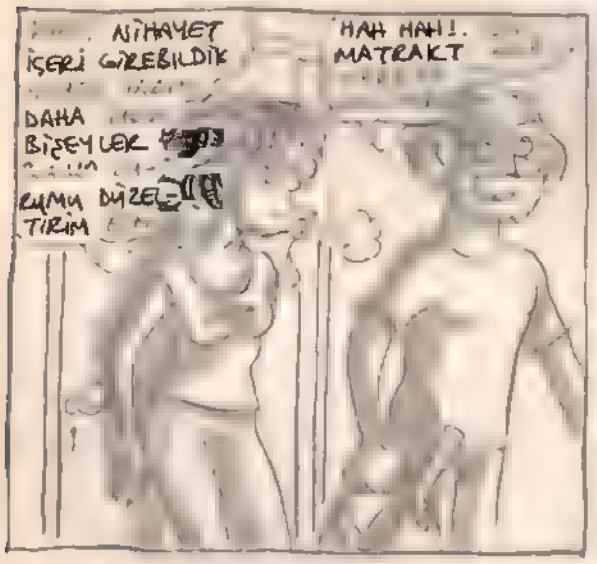

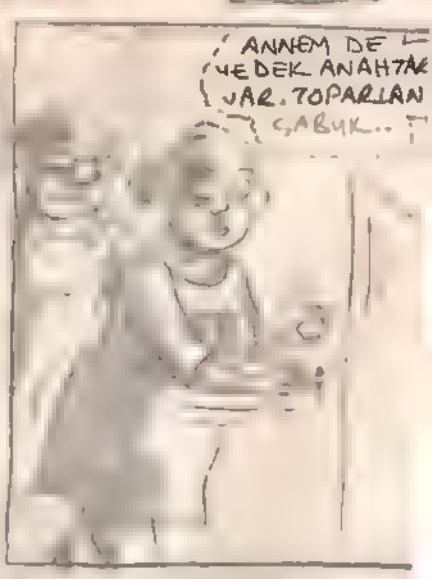

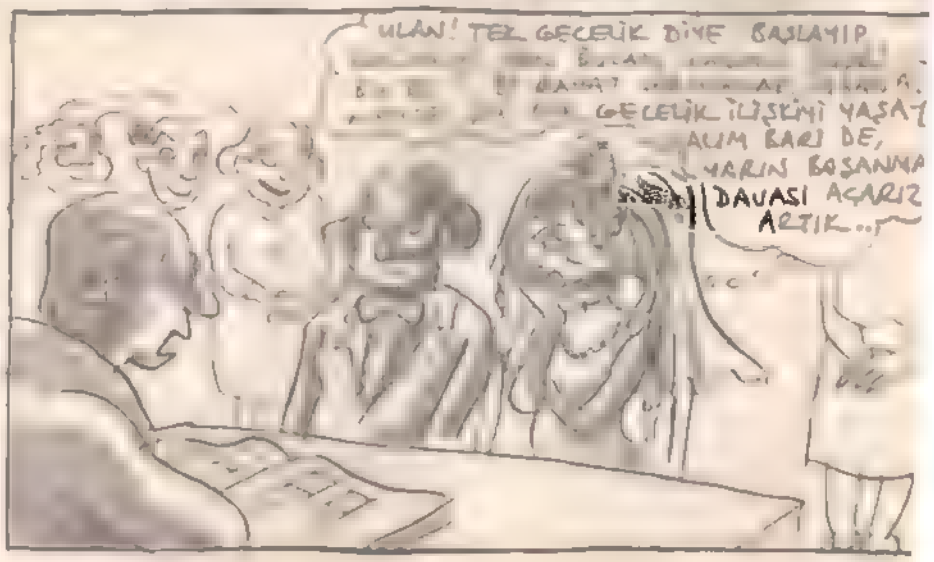

Bir boşanma hikâyesi daha...

Neye uğradığımı şaşırdım

Beni dövmeye kaltkığında 155'i arayıp yardım istedim. Cevapları "İyi gününüzde aramazsınız, dayak yiyince bizi ararsınız," oldu.

Kırk üç yaşındayım. Otuz üç yaşındayken benden üç yaş küçük biriyle, kimselere haber vermeden yalnızca dayım ve patronumun bulunduğu sade bir nikâhla nüfus müdürünün odasında evlendik. Kendisiyle, yanımızdaki büroda fotokopi çektirmek isterken tanışmıştık. Tam dört yıl arkadaşlığımız devam etti. Bu arkadaşlığımız sırasında onun bir alkolik olduğunu ogrenmıştım. Insan birini gerçekten sevince ona bir takım yakıştırmalar yapmakta zorlanıyor ne yazık ki... Belki değişir diye düşündüm, evlendik. İlk gece sanki çok önemliymiş gibi bir otelde balayı odası tuttuk. Her zamanki gibi o kadar çok içmişti ki yatağa işedi. Sabah kalktığımda ıpıslaktım. Neye uğradığımı şaşırmıştım. Bu iş defalarca tekerrür etti.

Bu arada gitmediğim psikolog, falcı, hoca kalmamıştı. Acaba dıyerek her kapıya saldırıyordum. Ona içkiyi bıraktırmak için elimden geleni yapıyordum. İşe önce psikologlarla başladım, faydasını göremedim. Bir gün abisi Antibus diye bir ilaç getirdi ve bunun faydalı olacağım söyledi. Getirdiği akşam bir barda karşılıklı bira içiyorduk. Onun tuvalete gittiği bir anda birasına attım ilacı. Çalkalamaya başladım. Başladı köpürmeye, ne yapacağımı şaşırmıştım. Hemen onu döktürüp yerine yenisini istedim. Farkına varsaydı herhalde dünyanın sonu gelirdi. Arkasından Adıyaman-Menzil dediler. Hiç bilmediğim yerlere sırf içkiyi bıraksın diye gittik. Tabii bunlar hep benim zorumla oluyordu. Aslında içki içmediği zamanlarda dünyanın en iyi insamydı. Zaten bütün içki içenler öyledir. Çok güzel bir ruha sahiptirler.

Evlendikten sonra annemin kiradaki evinde kiracıyı çıkarıp oturacaktık. Kiracıyı çıkarana kadar biraz annemin yanında biraz kayınvalidemin yanında kaldık. Evin boya badana işlerine başladık. Ustaların başında genellikle o kalıyordu. İşten çıkıp eve geldiğimde bir de bakıyordum ki ustalarla birlikte rakı masası kurulmuş, kafalar çekiliyor. Badana boya bekliyor, ustalarla kavga dövüş tamirat bitmiş ve çok az bir eşyayla evimize taşınmıştık. Evliliğimiz iyi kötü devam ediyordu. Evde gayet güzel yemekler yapıyordum. Yeter ki evde içsin kötü meyhanelere gitmesin ve içkici arkadaşlarıyla görüşmesin diye. En ufak bir şeyden kavga çıkarıyor, üstüme yürüyor, yaptığım yemekleri etrafa saçıyordu. Bu zamanlarda üst komşuma kalorifer yoluyla mesaj göndererek ortalığın yatışmasını sağlıyordum. Üst komşum mesajı alır almaz aşağıya inip onu yatıştırmaya çalışıyordu. Bazen beni dövmeye kalktığında 155'i arayıp yardım istedim. Cevapları, "İyi gününüzde aramazsınız dayak yiyince bizi ararsınız" oldu. İçkiye para yetiştiremediği zamanlarda eşya satmaya başlamıştı. Her dakika acaba senet imzaladı mı, evden bir şey sattı mı, içkici arkadaşlarını eve getirdi mi diye düşünüyordum. Bazen eve kadın getirip onlarla gözümün önünde yatıyordu.

Ben onun zavallı haline acımaktan başka bir şey yapamıyordum. Eve sürekli abuk sabuk arkadaşlarını getiriyor, benim olmadığım zamanlarda âlem yapmak istiyordu. Bu arada hamile kaldım. Ona söylediğimde cevabı, "Çocuk benden değil" oldu. Çok üzülmüş, günlerce gözyaşı dökmüştüm. Zaten çocuk da kısmet olmadı. Kırk bir derece ateşle hastaneye kaldırıldım, yüksek doz antibiyotik yüzünden bebek içimde öldü. Aldırdım. Çocuk istemiyordum ama eşimin ailesi çocuk olursa değişir diyerek beni çocuk yapmaya zorlamışlardı.

Evde içki kalmadığında gece yarısı içki almaya beni yolluyordu, o da olmazsa kolonya içiyordu. Ben de her duyduğum içki bırakma formülünü deniyordum. Lahana suyu dediler içkisine koydum olmadı. Kirpinin çişi dediler arkadaşlarım sayesinde kirpi bulduk. Kirpiyi tavana file içinde astık. Bekledik işesin diye. Aradan üç gün geçti kirpi hâlâ işememişti. En sonunda işedi ve onu şırınga ile çekerek içkisine enjekte etmeye başladım. O da olmadı. Bu sefer devenin balgamı dediler. Arkadaşlarım sayesinde Aydın'dan deve balgamı geldi. Onu üzüm suyuyla karıştırıp yine enjektöre dolduran arkadaşlarım "Sevildiğini bil" dediler. Onu da verdim fayda etmedi. İnanın bokunu yedir deseler yediresim geliyordu. Çünkü deliler gibi seviyordum. Ama dayak, yataklara işemeler, gittiğimiz her yerde beni rezil etmesi gibi sebeplerle bir süre ayrı kaldık. Tekrar geri geldi. Sözler verdi. Onu hastaneye yatmaya ikna ettim.

Bu arada boşanma davası açtım. Sırf boşanmayalım diye hastaneye yatmayı kabul etti. Hastaneden çıktıktan sonra dört ay hayatımın en mutlu günlerini yaşadım. İçki içmiyordu. Yeniden hamile kalmıştım, her şey çok iyi gidiyordu

Hiç köpek sevmediğim halde o köpek istediği için köpek aldık. Köpekle oyalanması da fazla sürmedi. Bir akşam yok yere her zaman içtiği meyhaneye gitmiş ve arkadaşlarıyla içmiş. İşte o zaman dananın kuyruğu koptu. Boşanmakta kararlıydım. Bu arada bebeği aldırarak akıllıca bir karar verdim. Boşanacağınız sabah görümcem aradı, "Çabuk ol seninki giyindi kuşandı evden çıkıyor, yine boşanmamak için bir yerlere kaçacak" dedi. Hemen oraya gittim. Tam evden çıkarken yakaladım. Boşanma konusunda onu ikna etmeye çalıştım. Dava öncesi biz bir meyhanede votka içiyorduk. Onu davaya götürmek için bir sürü dil döktüm ikna ettim. Meyhaneden elele çıktık yürüyerek mahkeme salonuna gittik. Avukatım bizi görünce şaşırdı. Siz cidden boşanmaya niyetli misiniz diye sormak zorunda kaldı. Mahkeme başladı. Hâkim önce bana sordu, "Neden boşanmak istiyorsun" diye. Ben de omuzlarımı silkerek, "Ben sıkıldım evlilikten", dedim. Hakim, "Herkes böyle düşünse koridorlar boşanma davasından geçilmez" dedi. Bunun üzerine alkolik olduğunu söyledim. Kocam da, "Evet şu anda bile içkiliyim" dedi. Boşandık. El sıkışıp ayrıldık.

O, bir müddet annesiyle kaldıktan sonra kendisi gibi alkolik bir arkadaşının evinde yaşamaya başlamış. Bir gün yine içkiliyken geçirdiği bir trafik kazasında öldü. Ama şansa bakın ki içerek gittiği Kızılcahamam'dan çok içkili olduğunu söyleyerek içkisiz olan arkadaşından arabayı kullanmasını rica etmiş ve havanın yağışlı olması sebebiyle virajı alamayıp köprüden aşağı uçmuşlar. Arabada üç kişilermiş bir tek kocam ölmüş çünkü karaciğeri dayanamamış.

Kaynanam aradı, eve gel diye. Gittim ev kalabalık, anladım. Çok ağladım. Cidden çok sevmiştim

Ben şimdi o, içkiyi bıraksın diye denediğim şeylere gülüyorum. Birinden içki yüzünden boşanmıyor diye bahsedildiğini duyunca yüreğim cız ediyor. Bu arada annemin, arkadaşlarımın, komşularımın, kocamın ailesinin desteğini inkâr edemem.

Şimdi bir çocuklu, benden on bir yaş küçük biriyle ikinci evliliğimi yaptım.

Ender Başkaya

(Not: Boşanma Yarışmamıza katılan okuyucularımızdan gelen mektupların üçüncüsü)

Batıdan sonra Türkiye'de de görülmeye başlanan bir yeme bozuklugu: Anoreksi

Yemek bana eziyet

Ayşe Arman gazetecilikte başarılı olmanın sırları arasında zayıf olmayı da saymış. Haklı aslında zayıflık özellikle kadınlar açısından varolabilmenin önkoşulu olarak gösteriliyor. Sebep olduğ şişmanlık korkusu kadınlarda çeşitli yeme bozukluklarına yol açıyor. Bunların arasında en yaygın olanı anoreksi, Türkiye'de de görülmeye başladı.

Genç kadın tabağındaki yiyeceklere bakıp aklından tasnif etmeye başladı. "Şu domates ve biber garnitür olarak konulmuş, garnitürleri yememek gerekir Pilav da öyle. Köftelerin de bir tanesini bırakmak herkesin yapabileceği bir şey. Ekmek yememek de mümkün." Sonra tabaktaki üç köfteden birisini altı eşit parçaya böldü. Parçalardan birisini ağzına attı. Onu çiğnerken diğer bir köfteyi de aynı şekilde parçaladı. İkinci köfte parçasını çiğnerken ufak pilav tepesini dağıttı. Böylece iki parça köfte pirinçlerin altında kaldı. aklından hesap etti, "İkisini yedim, iki tanesi kayboldu. Dört parça köfteyi hallettik. Kaldı sekiz." Bir parça köfte daha çiğnedi. Sonra bir parça da ha. Biraz su içti. Bir parça köfte daha. Doymuştu. Tabağını itti. Sabah kahvaltısı etmemiş, öğlen de sade bir kahve içmişti. Akşam yemeğinde de köfte yemişti. Masadan kalkıp hesabı ödemek üzere kasaya yaklaştı. Karşı duvardaki aynada kendisini gördü. Biraz göbeklenmiş miydi acaba? Tişortunun altında gördüğü şişliği beline bol gelen 36 beden pantolonu yapıyordu oysa.

İnsan içine çıkamayacak kadar şişman buluyordu kendini. Koşa koşa eve gitti, soyunup aynanın karşısına geçti. Bedeninin her yerinde fazlalıklar, yağ birikintileri görüyordu. Biraz mekik çekti, saati 6.00'ya kurup yattı. İşe gitmeden önce bir saat koşması gerekiyordu ki şu şişko bedeni eritebilsin.

Bu genç kadının yaşadıklarını Batı ülkelerinde bir çok başka kadın paylaşıyor. Anoreksi, Türkiye'de de görüluyor. Hemen hemen sadece kadınlarda rastlanan bir yeme bozukluğu bu. Bu hastalığa yakalananlar, kaç kilo olurlarsa olsunlar sürekli olarak kendilerini çok şişman buluyor ve zayıflamaları gerektiğine inanıyorlar, gittikçe daha az yemek yiyorlar. Anoreksi tedavi edilmezse veya kendiliğinden geçmezse sonu genellikle ölümle bitiyor. Uzun süren vakalarda, tedavi sonrasında bile ileri yaşlarda kemik kaybına bağlı hastalıklara rastlanabiliyor çünkü genellikle yetişme çağında olan hastalarda önemli beslenme eksiklikleri, özellikle de kalsiyum eksikliği görülüyor.

Genç kadın iki dilim pizza ısmarladı. birisini hemen oracıkta yemeğe koyuldu. ötekini paket ettirdi. Çıkınca kuytu bir köşede öteki dilimi de bitirdi Biraz ilerdeki pastaneye daldı. bir limonata ve bir profiterol söyledi. Limonatasını bir dikişte bitirdi. ikincisini ısmarladı. Profiterolünün yanında onu da içti. Çıkarken iki ekler sardırdı. Onları yolda yürürken yedi. Caddeye çıkmıştı. oradaki ünlü hamburgerciye girip bir mönü satın aldı. On dakika içinde, büyük boy diet kolayı, hamburger ve patates kızartmalarını bitirip dışarı çıktı. Yemek yerken görünmeyi pek istemiyordu. Sıra yine tatlıya gelmişti halbuki. Bir Magnum satın aldı. Dolmuşa binene kadar bitirdi. Dolmuştan iner inmez duraktaki börekçiye girip bir büyük ayran ve bir buçuk porsiyon karışık börek ısmarladı. Çıkarken iki poğaça sardırdı. Şimdilik pek bir şey yiyecek hali kalmamıştı. Ama ne olur ne olmaz, akşama doğru acıkabilirdi.

Anoreksiye yakalananların bir kısmı daha önce yukarıdaki genç kadın gibi yeme bağımlısı olanlar. Yemek yemek onlar için acıkmak ve doymaktan bağımsız bir faaliyet. Onlar başka duygusal ihtiyaçlarını yemekle karşılamaya çalışıyorlar. Ama bu biçimde yediklerinde, reklamlardaki, podyumlardaki kızlara benzemeleri mümkün değil. Bu da onları duygusal olarak daha aç bir hale getiriyor. O zaman başka bir "seçenek" çıkıyor önlerine:

Genç kadın ziyafet sofrasından kalktı, sessizce tuvalete yöneldi. Midesi tıka basa dolmuştu. Tadımlık mezeler sofradan kaldırıldığında onun karnı doymuştu zaten. Hepsinden birer porsiyon yemişti. Sonra gelen ana yemekten tabağına iki defa doldurmuştu, onun yanında iki porsiyon da salata yemiş, iki çeşit tatlının ikisinden de alınıştı. Herkes kahve için salona geçerken onun yapması gereken başka bir işlem vardı. Tuvaletin kapısını kilitledi, parmağını boğazına götürdü, dokundu ve alışık olduğu gibi, kusmaya başladı. Kustu, kustu, kustu. Midesi, acı sular gelene kadar boşaldı. Ağzını çalkaladı. Rujunu tazeledi. Salona, diğerlerinin yanına döndü.

Genç kadının bulimiden mustaripti. Belki yediği kalorilerden bu biçimde kurtuluyordu ama dişleri, o "acı sular"ın, mide asitlerinin etkisiyle kısa zamanda bozulacaktı, sindirim sisteminde çok zor tedavi edilecek hastalıklar başgösterecekti.

Bulimikler her zaman bu genç kadın kadar çok yemiyor, daha az, normal ölçülerde yiyenler de var. Ama kilo almak korkusuyla yediklerinden kurtulmaya çalışıyorlar. Tıpkı yemekten. yeme işleminden tamamen kurtulmaya çalışan anoreksikler gibi.

Yemek bağımlılığı, kadınlarda daha çok görülmekle birlikte erkeklerde de olabiliyor. Ama anoreksi ve bulimi neredeyse tamamen kadınlara mahsus hastalıklar. Kadınlara yakın bir sıklıkta eşcinsellerde, travesti ve transseksüellerde de görülebiliyor. Kendini erkeklere beğendirmek zorunda hissedenlerde ortaya çıkması, bu hastalıklarla erkek egemenliği arasında bir bağ olabileceğinin ipuçlarını veriyor bize.

Kadınlara model olarak mankenler sunuluyor. Bunlar. meslekleri gereği ince ve güzel olmak zorunda olan kadınlar. Çoğu doğru dürust yemek yemiyor, her gün saatlerce bedenlerini güzelleştirecek hareketler yapıyorlar. Bunları örnek aldığımızda yemek yemek, acıkmak, zevk almak ve doymaktan bağımsız bir faaliyet haline geliyor, neredeyse bir tür günah oluyor. Spor ise, eğlence. oyun ve sağlıkla ilgisi olmayan bir şeye indirgeniyor; nerenizi nasıl çalıştırırsanız nasıl "yıllara ve yağlara meydan okursunuz" meselesi tamamen.

Genç kadınlar, bu modelleri örnek alınca, bedenlerinden nefret etmeye, her yerlerinde yağ blokları görmeye başlıyor ve yemek yemeyi kendilerine yasaklıyorlar. Anoreksi, sonu ölümle bitebilen bir ruhsal hastalık ve ortaya çıkışı böyle bir toplumsal psikolojik mekanizmayla oluyor.

Bundan kaçınmanın yolu, kendimizi, bedenimizi sevmek, ona patriyarkanın değil, kendi sevgi dolu gözlerimizle bakmayı öğrenmek.

Elit Model Look Yarışması'nı basan kadınlar, aslında biraz da kadınların bedenleri üzerindeki erkek egemen bakışın tahakkümüne dikkat çekmiş oldular.

Melek Güneş

Phoolan Devi'yi vurdular

Hindistan'ın efsanevi Haydutlar Kraliçesi Phoolan Devi, 26 Temmuz günü, Parlamento'dan bir kilometre uzaklıktaki evine giderken, maskeli üç saldırgan tarafından vurularak can verdi. Binlerce yoksul kraliçeleri için gözyaşı döktü. Devi'nin cenazesi ise bir protesto gösterisine dönüştü. Hindistan patriyarkasının korkulu rüyasıydı o. Yaşatmadılar...

1957'de, Hindistan'ın kuzeyinde, Bihar'ın yoksul bir köyünde dünyaya gelen Phoolan Devi, baskı ve haksızlıklarla küçük yaşta yüzyüze geldi. Ailenin sahip olduğu küçük toprak parçasına amcaoğlu el koyunca yoksullukları katmerlendi. Henüz on bir yaşındayken kendinden yirmi yaş büyük bir adamla evlendirildi. Canını kurtarıp kaçıncaya kadar, durmadan dayak yiyip tecavüze uğravan küçük kız, köyüne dönünce de bir üst kademedeki kastın erkekleri tarafından sürekli tacize uğradı. Mensup olduğu kastın baskıcı koşullarına tepki gösterdiği için köyünde adı kötüye çıkmıştı. Yeniden çok yaşlı bir adamla evlendirileceğim öğrenince kurtuluşu kaçmakta buldu. Ancak çok geçmeden yakalandı; günlerce süren dayak ve tecavüzden sonra, çırılçıplak soyularak köy meydanında, seslerini çıkarmaktan korkan köylülerin önünde gezdirildi. Aşağılanmanın son kertesinde, onurunu korumak ve topraklarına el koyan amcaoğlundan intikam almak için, dağa çıkmaktan başka çaresi kalmamıştı. Okuması yazması olmayan Phoolan Devi, içgüdüsel bir adalet duygusuyla zenginlerden çaldıklarını yoksullara dağıttığı için, çok geçmeden Bihar bölgesindeki perişan halkın umudu ve sevgilisi oldu.

Phoolan, 1981'de bir köyü basarak, Hindistan'daki haydut çetelerinin yakın tarihteki en büyük katliamını gerçekleştirdi. Bu köy onun vaktiyle defalarca tecavüze uğradığı ve sevgilisinin katledildiği köydü. Evler aranarak üst kasttan erkekler toplandı; bunlardan yirmisi oracıkta kurşuna dizildi. Kanlı bir intikamdı; ancak Phoolan, bu eyleme fiilen katıldığını asla kabul etmedi.

O tarihte başbakan olan Indira Gandhi, Phoolan Devi'nin tüm çabalara rağmen bir türlü yakalanamaması üzerine, teslim olması için pazarlık yolunu seçti. Phoolan hükümete kendi koşullarını dayattı. Kendisi de adamları da asılmayacak, kimseye kelepçe takılmayacak, adamları sekiz yıldan fazla tutuklu kalmayacak, erkek kardeşine hükümette güvenceli bir iş verilecek, gasp edilen toprakları, keçi ve ineğiyle birlikte babasına iade edilecekti. Ayrıca "teslim olma töreni" polis gözetiminde yapılacaktı.

Taraflar arasında bir yıl boyunca süren çetin görüşmelerden sonra Hindistan'ın dillere destan Haydutlar Kraliçesi 12 Şubat 1983'te on iki adamıyla güvenlik görevlilerine teslim olacağını açıkladı. Başına 10 400 dolar ödül konmuş olan bu kadının o zamana kadar poliste bir fotoğrafı bile yoktu. Yıllardır ortalığı kasıp kavuran, bir dizi cinayet, adam kaçırma ve soygunun faili olduğu iddia edilen Phoolan Devi'nin nasıl biri olduğu müthiş bir merak konusuydu. Silah bırakmaya söz verdiği, Delhi'nin güneyindeki Bhind'de toplanan 8 bin kişi, kahverengi bir battaniyeye ve kırmızı bir şala bürünmüş olan ufak tefek, çıkık elmacık kemikli ve çekik gözlü genç kadını büyük bir coşkuyla karşıladı. Phoolan, çok değer verdiği Mahatma Gandhi'nin ve Hindu inancında kudret ve cesaret tanrıçası sayılan Durga'nın portreleri önünde, Mauser tüfeğini, ucu kıvrık hançerini ve fişekliğini yetkililere teslim etti.

Phoolan Devi'nin on bir yıl sürecek tutsaklık dönemi başlamıştı. Bu zaman zarfında hiç mahkemeye çıkarılmadı ve 1994'te hakkındaki suçlamalardan vazgeçilerek serbest bırakıldı. Aynı yıl, hayatını konu aldığı iddiasındaki bir film, ***The Bandit Queen*** adıyla piyasaya çıkınca ünü Hindistan sınırlarını aştı. Phoolan ise, kendisine danışılmadan yapıldığı ve sadece tecavüzle şiddeti ön plana çıkardığı için bu filme karşı çıktı; Hindistan'da gösterimini engelledi. 1996'da, halı dokumacılığının yaygın olduğu Mirzapur eyaletinde, Samajwadi Partisi'nden milletvekili adayı oldu ve kazandı. Bundan böyle kadınların ve yoksulların kurtuluşu için mücadelesini yasal yollardan sürdürme kararındaydı. 1998'de sandalyesini kaybetmesine rağmen, 1999'da yeniden seçildi. 2000 Haziranı'nda ise ABD'de, BM'nin kadınlar için düzenlenen özel oturumuna katıldı. "Burada kadınlarla ilgili tartışmalara katılmaktan ve görüş alışverişinde bulunmaktan memnunum," diyordu. "Ama sadece lafla olmaz, eylem yapmak lazım. Hindistan'da kadınları kocaları da dahil olmak üzere herkes eziyor. Buna son vermek gerek."

Uçlarda gezindiği düşünülse de, "dokunulmazlar" kastından olması, cinsiyetinden ötürü uğradığı zulüm ve topraklarının gasp edilmesi açısından, Phoolan Devi'nin hikâyesi Hindistan kırsalında yaşayan yoksul kadınların çektiklerine tipik bir örnektir. Üst kasttan erkeklerin tecavüzüne karşı koymaları halinde, erkek kardeşleri, kocaları ya da oğulları cezalandırılır; hak arama volları tıkalıdır. Son zamanlarda toprak ağalarının feodal ve patriyarkal egemenliğine karşı, kendilerini savunmak ve haklarını aramak için Phoolan Devi'nin öncülüğünde bir örgüt kuran kadınlar, öteki kastlardan erkeklerden gördükleri taciz ve baskının yanı sıra kendi erkeklerinden de baskı görmekten şikâyetçi. Toprağı işleyen, evi geçindiren, toprak sahibi olmak için gerektiğinde silaha sarılarak erkeklerle birlikte mücadele eden kadınlar, toprak dağıtımında hak sahibi olamıyor.

Kurşunlandığında henüz kırk dört yaşında olan Phoolan Devi, onca zulme rağmen başını dik tutmayı bildi. Haksızlıklara karşı önce silahla sonra da Parlamento'da mücadeleden geri kalmadı. Sık sık tehdit ediliyordu, ama hâlâ zan altında olduğu için silah taşımasına izin verilmiyordu. Devi'nin öldürülmesi halkta büyük tepki yarattı, öfkeli kalabalık, milletvekillerini koruyamadığı için parti yetkililerini kınadı, resmi araçlara saldırdı. Sokakları dolduran binlerce insan kendilerinden biri olan kraliçeleri için gözyaşı döktü.

Beril Eyüboğlu

Tina Modotti
(Ağustos 1896 - Ocak 1942)

Fotoğraf, Devrim ve Aşk

Dünyanın savaş, sosyalist devrimler ve faşizmle çalkalandığı bir dönemde, sanatından, devrimci ideallerinden ve aşklarından taviz vermeden yaşadı. Ölümünden sonra, pek çok kadın kahraman gibi, unutuldu, unutturuldu. Oysa, Tina'mn fotoğrafa ve devrime adanmış fırtınalı hayatının hazin bir öyküsü var.

17 Ağustos 1876'da Kuzey İtalya'da kalabalık bir ailenin üçüncü çocuğu olarak doğdu. Babası bir türlü dikiş tutturamayan, girişimci ruhlu eğitimli bir teknisyendi. Ailenin geçimini sağlamak için önce tüm aileyi Avusturya'ya sürükleyen baba Guiseppe Modotti, daha sonra fırsatlar ülkesi olarak kapılarını göçmenlere açan Amerika'ya gitti. Orada yerleştikten sonra, aile fertlerini birer birer yanına almaya başladı. Böylece, Tina on altı yaşında Amerika'ya vardı ve ablası gibi bir konfeksiyon dukkanında çalışmaya başladı.

Birinci Dünya Savaşı, Meksika ve Rusya'da yaklaşmakta olan devrimin ayak sesleri, Birinci Dalga Kadın Hareketi'nin oy taleplerinin yarattığı siyasi ortam içinde, Tina bir yandan sosyalist fikirlerle tanışıyor. bir yandan da yerel tiyatrolarda küçük rollere çıkarak sahneye adım atıyordu. Sanata olan ilgisi onun ressam-şair Robo Richey ile tanışmasına vesile oldu. Tina kısa sürede bu Amerikalı şairle evlendi ve Los Angeles'ın bohem sanat hayatına, Hollywood'un sessiz film dünyasına adımını attı. Bu dönemde, Tina ve yakın çevresinde Oscar Wilde, Edgar Allan Poe, Sigmund Freud ve Friedrich Nietszche okunuyor, anarşist Emma Goldman'ın arkadaşı Sadakichi Hartman'ın görüşleri beğeni topluyordu. Yakın çevrelerinde Meksika'dan sürülmüş pek çok şair, çevirmen ve ressam vardı. Onların sayesinde Meksika'da olup bitenler yakından izleniyordu.

Tina 1920 yılında "The Tiger's Coat" adlı sessiz filmde ilk başrolünü oynadı. Hollywood'da giderek daha fazla tanınmaya başladığı bir sırada, ünlü bir fotoğraf sanatçısı olan Edward Weston ile tanıştı. İlişkileri kısa sürede aşka dönüştü. Tina, kendisine ölümünden çok sonra, "yirminci yüzyılın en iyi fotoğrafçılarından biri" unvanını kazandıracak olan fotoğrafçılığı Edward'dan öğrendi. Bu sırada, Meksika Devrimi'ne katılmak ve oradaki kültürel donuşumun içinde olmak üzere Meksika'ya gitmiş olan Robo'nın ölüm haberi geldi. Tina, Hollywood filmlerindeki Latin Amerikalı güzel kadın rollerinden iyiden iyiye sıkılmış, öte yandan Amerika'da tırmanan ırkçılık hayatı giderek çekilmez hale getirmişti. Bu nedenlerden dolayı Tina Weston ile birlikte 1923'te Meksika'ya yerleşmeye karar verdi.

Meksika'da devrim günleri

Meksika'da geçirilen yıllar, Tina ve Weston'un fotoğraf sanatında en iyi ürünlerini verdikleri, Diego, ***Guerra*** ve ***Orozco*** gibi devrimci sanatçılar arasında geçen hareketli bir dönem oldu. Tina, burada Meksika Kadın Partisi ile ilişki kurdu. Öte yandan, Edward'la ilişkileri soğumaya başlamıştı. Tina'mn özgür cinselliğe olan inancının tersine Edward bu konuda oldukça tutucuydu. Kıskançlık ve parasızlık nedeniyle Edward Amerika'ya geri dönmeye karar verirken, Tina kadınların doğum kontrolü uygulayabildiği, serbest aşkın az çok kabul edilebildiği ve Avrupa'daki yükselen faşizm dalgasına karşı güvenli bir yer olarak gördüğü Meksika'da kalmaya karar verdi.

Bayraklı Kadın (1929)

Tina, işçi kuruluşlarında, süfrajet hareketinde ve komünist parti faaliyetlerinde daha fazla yer almaya başladıkça, eskiden verdiği çıplak pozlardan utanmaya başladı. Kendi çektiği fotoğraflar giderek siyasallaşmaya, toplumcu-gerçekçi resimler, sınıf farklılıklarına dayalı fotoğraflar ve orak çekicin grafik tasarımları sanatının eksenini oluşturmaya başladı. Bu dönemde, Meksika Komünist Partisi'nden devrimci bir gence aşık oldu. Tina'nın hayatı, 1929 yılında sevgilisi Antonia Mella'nın yanı başında suikasta kurban gitmesi yüzünden altüst olacak, özel hayatı bu cinayet yüzünden fütursuzca didiklenip kendisi saatler süren sorgulamalara maruz kalacak, böylece, onun Meksika'dan sürülmesinin de altyapısı hazırlanacaktı.

Sürgün: Nazi Almanyası ve devrimci mücadeleye yeniden dönüş

Kısa bir süre sonra Meksika'dan sınırdışı edilen Tına, Mussolini'nin gizli servisinin elinden kurtulup kendisini başka bir faşist ülkede, Almanya'da buluverdi. Burada, faşizme, parasızlığa ve açlık sınırında yaşamaya dayanamayarak, Meksika'dan eski dostu ve sonradan sevgilisi olacak Vittorio Vidali ile Sovyetler Birliği'ne gitti. Onca sıkıntının ardından bu kez buradaki devrime dört elle sarıldı. Bir yandan, toprak reformu, dullar, kadınlar ve faşizm konularında yazıyor, diğer taraftan da Sergei Eisenstein ve Clara Zetkin ile görüşüyordu. Burada, çok sevdiği halde fotoğraf çekemedi. Çünkü, çok bağlı olsa da, bir partinin propaganda amaçlı çekim yapan resmi fotoğrafçısı olamayacak kadar sanatına düşkündü. Onun yerine, devrime militanca hizmet etmeye karar verdi. Casusluk, Nazi zulmü altındaki siyasi tutuklulara vardım. Paris'te Kızıl Yardım Örgütü başkanlığı ve bin kadının katıldığı dev bir kongrenin organizasyonu gibi pek çok işi üstlendi. Örgütçülüğü ve cesareti nedeniyle 1939 yılında Vidali ile birlikte iç savaşın sürdüğü İspanya'ya gönderildi. Burada hemşire kılığına girerek işçi hastanesini örgütlemeye girişti, kadınlardan oluşan bir taburda silahlı çatışmaya girdi. Ancak, savaşın yitirilmek üzere olduğu anlaşılınca üç yılını verdiği İspanya'dan ayrılmak zorunda kaldı ve yeniden Meksika'ya döndü.

Burası artık devrim şarkılarının söylendiği bir yer değil. Amerikalı ve Sovyet ajanlarının kol gezdiği. Nazi bayraklarının dalgalandığı bir ülke olmuştu. Yaşadığı hayal kırıklığı, Stalin'e karşı desteklediği Troçki'nin de öldürülmesiyle iyice arttı. "Meksika beni öldürecek" diyordu. Öldüğünde kırk altı yaşındaydı. Pablo Neruda onun için "Zarif ismini, arı, gölge, kar, sessizlik ve köpük benzeri kırılgan yaşamını, çelikten bedenivle çoğaltmasını" dilemişti.

Kaynaklar:
1. Hooks, Margaret, Tina Modotti: Photographer and Revolutionary, Pandora, 1993.
2. Cumhuriyet Dergi, Sayı 586, 15 Haziran 1997.

hazırlayan: Erhan Tüzel

büyük türk erkeklerinin kadınlar için düşündükleri

"Türk kadını toplumun içinde ve iş başında olmalıdır" sözlerinin sahibi Tıp doktoru Tevfik Remzi Kazancıgil (1894-1969) Türkiye'de kadın doğum hekimliğinin modernleşmesine katkılarıyla tanınan döneminin en meşhur hekimlerindendir.

Cerrahpaşa Tıp Fakultesi'nin kuruluş aşamasında kadın-doğum kliniğinin düzenlenmesinde, İstanbul Universitesi'ne bağlı kadm doğum kliniklerinin çağdaş bir yapıya kavuşturulmasında ve bu alanda uzman kadrolar yetiştirilmesinde rol oynayan, Türkiye'de ilk jinekolojik hormon ve radyoloji laboratuvarını kuran Kazancıgıl, gebelik süresince kadının eğitimine, ruh ve beden sağlığının korunmasına yönelik yayınlar yapan ilk hekimlerden birisidir.

1940 yılında İstanbul Universitesi'nin yeni ders yılına başlaması nedeniyle verilen konferanslardan birisi de Kazancıgil'in "Kadın Psikolojisi" başlığı altında yaptığı konuşmadır. Aşağıda bu konuşmadan bazı ayrıntılar yer almıştır: "Kadınlarda aileye karşı gösterdikleri rulî aksülamel ve tetabuka (uygunluğa) göre bir çok ayrı tipler buluruz: 1-Ev kadın tipi; aile müessesini, zevci, çocukları ve ailenin içtimaî vasat ve bünyesini aynı muhabbet ve hürmet butunlugü içinde kendi ruhunda toplayan kadın. 2-Çocuk tipi kadın var ki, kadm yalmz çocuklarını esas olarak alır. Birinci tipte içtimaî bünye, biyoloji bünyesine tesir etmiştir. İkinci tipte, insiyaki amiller (içgüdusel neden) daha fazla tesir yapar. Bir üçtıncü tip olarak ailede cinsî hayata çok mevki veren kadını buluruz; esas kocadır. Bunlar çocuğa çok fazla ehemmiyet vermezler. Çok defa maceralı tiplerdir. Bizde şimdi bir salon tipi peyda oluyor. Evlerini ve şahıslarını devrin hürmet ve itibar, beğenme ve bağlanma merkezi haline getirmek istenen bir ruhî hal. Kadına ait ruhî bunye farkları bazı diğer tipler de ayrıdır: Protestocu- mücadeleci tip, menfaat tipi, kabuğuna çekilmiş kendi iç hayatı üstune bükülmüş, kıvrılmış sakin tip, serbest meslek sahibi kadının yaptığı aile tipi, facia tipi... Kadında, uzvî bünyeye, fizyolojiye tabi bazı hususiyetler var: Hararet, nabız, teneffüs kadında fazladır. Adalî kuvvet erkekte galiptir. Bu hal, kadını çocukla erkek arasında bir mevkie koyar; denilmiştir."

Kazancıgil, konuşmasının bundan sonraki bölümünde erkek ve kadın arasındaki ruhî farkları ortaya koyar. "...Erkekte siyasi faaliyete meyil, kadında içtimaî hayır işlerine ve dindarlığa meyil. Erkekte, prensip kavgaları; şahsi kanaat ve karar iddiaları; kadında insiyakın sesini dinlemek; tabiata ve realiteye yakınlık. Erkekte, iddialı temenniler, çok işle alakalanmak ve mesut olamamak hissi; kadında muhafazakârlık, küçük işe sarılabilmek, basit işte saadet duygusu. Erkekte, cinsiyet temayulleri sırıtır. Kadında gizlenir. Erkekte şahsî teşebbüs kudreti; kadmda heveslere tabi olmaya meyil..."

Kadının Psiko-Sosyolojisi

Kazancıgil, gebe kadınların mevsimsiz meyve istemek gibi bazı şımarık isteklerine değinir. Bu yolla erkeğe hükmettiklerini onu kullandıklarını vurgular ve devam eder: "Bugün on beş, yirmi sene evvelki 'gebelik arzuları' hadiseleri yok gibidir. Esasen şımarık gebelik arzularının tecelli ettiği muayyen cemiyet sınıfına mensup kadınlar, erkeklerden haklarını ilıkak için veya intikam için gebehğin nazik devresini beklemek ısrarında değıldirler."

Konuşmasının son bölümünde toplumun kadından beklentileri üzerinde durur: "...Cemiyet fertten, nizamı, çalışma ve randıman bekler. İş bölümünde yerinde ve tam mahsul ister. Kadın bu sahalarda, cemiyette birinci derecede rol oynar. Kadın cemiyetin maddi bekasını çocuk doğurarak temin eder; ferdî istifayı, sıhhatli ve gürbüz çocuklar ile temin eder. Cemiyetin manevî tekemmülünün ilk merhalesi ana kucağıdır. Çocuk orada ilk terbiye ve fazileti öğrenir! Kadının bu mühim işleri başarabilmesi için cemiyetin ruhunu kendi içinde duymalıdır... hizmet etmeyi şeref bilen bir nesle muhtacız. Kadını cinsî hayatının bütün mühanisinde (devrelerinde), cemiyete bağlılık cephesinden tetkik edelim: Bulûğdan sonra genç kız; ruh ve bedeninin safvetini, nevi (yemliğini) ve cinse tahsis ederken, cemiyetin manevi kontrolünü kendisinde duymalıdır. Medeni insanda cinsiyet tezahürlerinin ilk şekillerinde, 'cinsi cazibe' nin müessir silahı rol oynar; genç kızda has haya (namus) ve işve birbirini tamamlar; birbirini önler. Bu (koket) hal, yalnız insanda değil, bütün hayvan nevilerinde (çeşitlerinde) vardır. İnsan nev'inin, uzvî iradesi, sanki genç kızın içine bir 'cazıbe' koymuştur! Bu halin sebebi ve neticesi analıktır! Genç kız evlenir, aile muhiti içinde kendi derunî kabiliyetlerine inkişaf sahası bulur. Çocuk yapar. Bundan sonraki devrede işve ve şuhluk değıl, çocuklar ve aile kadın ruhunun mihveridir. Kadın, cinse ait cazibesini, evin içinde yeni bir havayı nesimi (rüzgarı) içine dağıtır. Eğer, kadın ruhunun bu yeni tetabuku (uygunluğu) vuku bulmaz ve kadın, ruh kaynaklarının tecellilılerine normal sahaya, aileye dökecek yerde; analığı aradığı zamandaki 'cinsî hadise' ve işveyi temadî (devam) ettirse, ebedî genç kız rolünü oynayan yaşlı hanım tipi meydana gelir. Kadının ruh ihtilalaı, intibak eksiklikleri meydana gelir. Bu hal dalalete kadar gidebilir. Kadm, nev'inin, ailenin, cemaatin değıl, kendi fani egoizminin esiri olur. Böyle dalaletler, sinemada, romanda, hakiki hayat sahnelerinde görülen, bilinen faciaların sebebidir. Cemiyete, aileye ve uzviyetin kanunlarına ruhuyla intıbak edemeyen kadının en buhranlı devri; cinsî hayatın sonbaharına geçerken maruz kaldığı şeylerdir. Normal bir rücu devresinde, kadın hadiseyi ruhen olgun olarak karşılar. Yeni şartlara intibak eden uzviyetin geçirdiği sarsıntılara kolay mukabele eder. Buna karşı, gençliğini müdafaa etmek kadının hali buhranlarla, inhizamlarla (bozulma) doludur. Bu ruhî buhranlar, içtimaî intibakın azlığına bağlıdır. Burada genç kıza has olan cazibeyi kullanmak için ruhun karanlıklarından şuhluğun şeytanı ortaya çıkar. Birçok ferdi felaketlerin, aile dramlarının içinde bunu buluruz. Bu şuhluk unsurunu tahlil edersek ondaki normal ve marazî muhteviyatı mukayese edebiliriz: Mukayeseli ruhiyatta, hayvanları mütalaa ederek, cinsî hayata ait zamanlarda birçok koket hal ve vazîlar (bayağılık) görülür...Cemiyete intibak edemeyen kadınsa gülünç olma tehlikesine düşer.

Türk Kadını Nasıl Olmalıdır?

Kazancıgil, konuşmasmda kadın sorununa değinmeden geçemez ona göre Türk kadını toplumun içinde ve iş başında olmalıdır " Kadında psikolojinin, sosyoloji sahasındaki unsurlarını araştırdık. Türk kadını, cemiyetin özüne ve iç meselelerine şuurlu bir anlayışa sahip olmalıdır. Bizdeki kadın meselesi ve buhranı bu içtimaî intibaka ait bir buhrandır. Kadm ıstırap mektebinin talebesidir. Uzvî talihi onu, bir biyoloji faciasına ağrılı, emekli, tehlikeli işlere maruz kılar. İçtimailiğin ise, en büyük miyarı cemiyet için ıstırap çekebilmektir. Bu bakımdan, kadının en içtimaî bir mahlûk olması lazım gelir...Kadınlarımızı kurmaya çalıştığımız mesut Türkiye'de yüksek kıymetlerin mümessili görmek isteriz. Türk kadım, yeni Türk cemiyetinde, eski cemiyette (biyolojik merhale) de bırakılmış Türk kadınının fedakâr ruhuyla, içtimaî rolünü de başaracaktır. Sözüm, Türk anasına karşı Türk milletinin duyduğu minneti ifade ile bitecektir. Nihayetsiz istilaların, hicretlerin, ric'atlerin ve zaferlerin kahraman malzemesini kanında yaşatan Türk anası! Yeni doğan çocuğun kulağına, İnşallah şehit olursun, sözünü fısıldayan Türk anası!"

Feryal Saygılıgil

Kaynaklar:

(1) AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi, cilt:18, İstanbul, 1994.

(2) Üniversite Konferansları 1939-1940, İstanbul Üniversitesi yayınları, 1940, 365 s.

Askerler savaşa gider gibi hazırlık yapmıştı

Tek kelimeyle dehşetti

Ölüm oruçları içeride ve dışarıda 282. günü doldurdu. "Hayata Dönüş Operasyonu" sonrasında söylenen yalanlara ilk cevap adli tıp raporlarıyla geldi. Resmi ağızlara bir cevap da o dönem Ümraniye Cezaevinde gardiyan olan Yıldız Ercan'dan...

Röportajı yaptığım kişi 1995 yılı Ocak ayından Nisan 2001 tarihine kadar infaz koruma memuru yani bizim bildiğimiz adıyla gardiyan olarak görev yapan bir kadın. Uzun bir işsizlik döneminin ardından bu göreve geçimini sağlamak ve kalıcı bir iş olduğu için başlamış. Yedi yıllık görev süresi içerisinde tanık olduklarının yükünü daha fazla taşımak istemiyor.

O cezaevinin iki kilometre ötesinden başlayan barikatı asker ve polislerin dışında geçmeye izinli olanlardan biriydi. Kendisiyle tanık olduğu gerçekleri anlatmak üzere katıldığı bir panelde tanıştık. Çok heyecanlıydı. Panel sonrası yanına yaklaşan ve kendisini öpüp cesaretinden dolayı kutlayan bir kadının 'Uyuyabiliyor musun?' sorusuna 'Uyuyorum ama ne gece ne gündüz unutamıyorum,' cevabını veriyor.

Sevgili Yıldız Ercan, biraz kendinden bahsedip bu göreve nasıl başladığını anlatır mısın?
Türkiye koşullarında orta halli bir ailenin beş çocuğundan biriyim. Öğrenim düzeyim lise. Liseden sonra uzun bir süre işsiz kaldım. Adalet Bakanlığı tarafından açılan memur alımı sınavlarına katıldım ve onu kazanarak 1995 yılı Ocak ayında Umraniye Cezaevi'nde göreve başladım, Nisan 2001'de de mesleğimi bıraktım.

Biraz bize operasyon öncesi Ümraniye Cezaevi'nin durumundan bahseder misin?
Ümraniye'de de diğer cezaevlerinde olduğu gibi koğuş sistemi mevcuttu. Mahkûmların sosyal ve kültürel etkinlikleri birlikte yapma koşulları vardı. Gazete, dergi gibi ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlardı. Postaları (arada aksamalar olsa da) ellerine geçiyordu. Ama insan hakları ihlalleri de vardı elbette. Her an kaba dayağa, işkenceye tanık oluyorduk. Özellikle mahkemelere, hastanelere götürülüp getirilmeleri sırasında tutuklular korkunç dayaklar yiyorlardı. Bu tüm cezaevlerinde olan bir uygulamaydı. Ben 1996 operasyonunda yine Ümraniye'de görevliydim. Bu operasyonda dört ölü vardı ve bu insanlar dövülerek, parçalanarak katledilmişlerdi. Ama her şeye rağmen tutsaklar biraradalardı.

Sizin çalışma sisteminiz nasıldı?
Biz vardiya usulü çalışıyorduk. Günde on iki, on üç saat cezaevinde görev yapıyorduk.

Nasıl başladı operasyon?
Ben o gece Ümraniye Cezaevi'nde görevdeydim. Hayatımı boyunca unutmayacağım o geceyi ve ondan sonraki geceleri... Tek kelimeyle dehşetti. Operasyon saat dört buçuk, beşe yirmi kala başladı. Bizim bulunduğumuz odanın ana kapısı çok büyük bir gürültüyle dövülmeye başlandı. Önce ben kapıya çıktım.

Kaç görevliydiniz?
Dört kadın görevliydik. Bir arkadaşımıza telefon geldi bahanesiyle hepimiz dışarıya çıkarıldık. Bir arkadaşımız içeride kaldı. Toparlanması uzun sürmüştü. Koridora çıktığımızda askerlerin zaten içeriye girmiş olduklarını gördük. O bayan arkadaşımızın içeride kalmış olmasına rağmen, hiçbir teslim ol çağrısı yapılmadan, hiçbir uyarı yapılmadan -ki bunun adı 'Hayata Dönüş' operasyonuydu- askerler ellerindeki silahları koğuşlara doğrultarak ve ateş ederek içeriye girdiler. Bu askerler özel donanımlı, robokop tabir edilen özel tim askerleriydi. Yani ciddi bir eğitimden geçmiş oldukları anlaşılıyordu. Bizler bu arada apar topar cezaevinin dışına çıkarıldık. İçeride kalan arkadaşımız da askerler tarafından yaka paça yerlerde sürüklenerek dışarı çıkarıldı. Cezaevinin dışında dış Nizamiye dediğimiz bir bölümün yanındaki odaya tüm personel kapatıldı ve başımıza da dört asker konuldu. Hiçbir yere ayrılamıyor, hiçbir ihtiyacımızı karşılayamıyorduk.

Sence neden böyle yapıldı?
Bizlerin cezaevinde olabilecek hiçbir şeye tanık olmamamız, cezaevine sokulacak olan silahlara dair hiçbir bilgi edinmememiz için böyle bir uygulama yapıldığını düşünüyorum. Çünkü 96 operasyonunda bizler içeride tutulmuş ve her şeye tanık olmuştuk. Hatta birkaç görevli gardiyan açıklamalarda bulunmuştu. Bu defa ise tersine bir uygulamayla cezaevi dışına atıldık ve bizler tutuklu muamelesi gördük. O gün normalde saat sekizde bitmesi gereken görevimiz saat ikiye kadar sürdü.

İkiye kadar o odada mı tutuldunuz?
Evet. Sadece içeriden gelen silah seslerini, bomba seslerini duyabiliyorduk. Saat ikide cezaevini terk ettim ve 21 Aralık günü sabah saat sekizde tekrar göreve geldim. Cezaevi gerçekten tanınmayacak bir durumdaydı. Çatılardan, koğuşların bulunduğu noktalardan alevler yükseliyordu.

Askeri güç tahminen ne kadardı?
Yaklaşık üç bine yakındı, dışarıda ise bin, bin beş yüz civarında asker, polis ve sivil görev yaptı. Cezaevine iki kilometre mesafeden denetim başlamıştı, oradan itibaren resmi-sivil polis ve askerler görev yapıyordu. Şunu söyleyebilirim ki devlet, sanki cezaevine değil bir ülkeyle savaşa gider gibi hazırlık yapmıştı.

Operasyon öncesi dikkatini çeken olağandışı bir şey oldu mu?
Devlet çok uzun süredir hazırlanıyordu bence. Operasyonda kullanılan askerler özel olarak Batman, Ankara ve Elazığ'dan getirtilmişti.

Yani Özel Tim...
Evet, zaten devletin yetkili ağızları da bir yıldır bu operasyon üzerine çalıştıklarını kabul ettiler. Operasyondan on beş, yirmi gün önce cezaevine birtakım siviller geldi. Dikkatimizi çekti çünkü yanlarında birinci müdür vardı. Çatılara kadar çıkmışlardı. Ben görevli arkadaşlara bu insanların niye geldiğini sorduğumda boya badana yapmak, çatı aktarımı yapmak için geldiklerini söylediler ama bu bana inandırıcı gelmedi. Çünkü badana ya da çatı aktarımı için gelenlere asla birinci müdür refakat etmezdi. Operasyon sonrası net olarak anladık ki bu gelen kişiler operasyonu yönetecek olan kişilerdi.

Yine operasyona dönersek, içeri girebildin mi?
Kesinlikle hayır... Bırakın beni, cezaevi başsavcısı dahi içeri sokulmadı. Bomba sesleri artmıştı, silah sesleri kesilmek bilmiyordu. Kısacası cezaevi yanıyordu. Çatıdan, koğuşlardan içeri girebilmek için iş makinelerivle kocaman delikler açmışlardı. Cezaevine sürekli itfaiye araçları, iş makineleri girip çıkıyordu. Kamyonlarca kum taşındı içeriye. Cezaevine çok ağır silahlar sokulduğunu gördüm. Çok uzun bir askeri araca yerleştirilmiş ve üzerleri örtülmüştü ama bir tankı gördüğünüz zaman üzeri örtük de olsa tank dersiniz. Adını bilmediğim ancak tarif edebileceğim tarzda silahlardı bunlar. O günü bu şekilde tamamladık ama dikkatimi çeken bir şey daha vardı: Cezaevinin B ve C bloklarının bulunduğu noktada ilginç bir silah daha gördüm. Bir vincin ucuna asılmıştı. Dış yüzeyi küp şeklinde cam ya da mika olarak tarif edebileceğim saydam bir maddeden oluşan, içerisinde ise mutfak tüpünü andıran ama mutfak tüpü de diyemeyeceğim bir cisim bulunan bir silahtı bu. Bu silahın bende uyandırdığı kanı, kimyasal bir silah olabileceği yönündeydi. Çünkü böyle bir silahla ne top atabilirsiniz, ne bomba ne de kurşun...

Saat akşam sekizde görev yerinden ayrıldım. 22 Aralık günü, saat sekiz civarında göreve geldiğimde operasyon bitmişti. Biz göreve geldiğimizde erkek siyasi tutuklu ve hükümlülerden ağır yaralılar hastaneye diğerleri de F tipi cezaevlerine olmak üzere sevk işlemleri bitmiş, sadece bayan siyasi tutuklu ve hükümlülerin sevk işlemleri kalmıştı. Daha doğrusu cezaevinin tamamıyla dışında kalan, Nizamiye dediğimiz bölümde sevk ve arama işlemleri için bekletiliyorlardı.

Nasıl bir manzarayla karşılaştın tekrar göreve geldiğinde?
İlk girdiğimde karşılaştığım şey çok ağır bir gaz etkisiydi. Öyle ki kapıdan girer girmez gözlerimiz, te-

nimiz yanmaya başladı. Sürekli gözlerimiz burnumuz akıyordu

Cezaevinin içinde olmadığınız halde mi?
Hem de çok dışında ve havadar bir yerdeydik... Orada çalışanlar zaten maske takmışlardı, bizlere de maske verdiler.

Kadın tutukluların durumu nasıldı?
Çok kötüydü. Anlatmak için kelime bulamıyorum. Çoğu bombaların etkisinden gözlerini dahi açamıyorlardı. Onların da sürekli gözleri, burnu akıyordu. Vücutları kıpkırmızıydı. Bu arada dikkatimi çeken başka bir şey de özellikle erkeklerin aramalarda çok ciddi bir talan ve yağmadan geçtikleri oldu. Üzerlerinde elbise dışında hiçbir şey bırakılmamıştı. Çakmak, sigara, para, aklınıza ne geliyorsa el konulmuştu

Nasıl yani... resmi tutanaklara geçirilerek mi?
Hayır kesinlikle, kayıt mayıt hiçbir şey yoktu. Çünkü her şey yerlere atılmıştı ve askerler onların içerisinden kullanabilecekleri malzemeleri seçiyorlardı. Sanki pazarda alışveriş yapıyorlarmışçasına bir rahatlıkları vardı.

Bu arada kadınların üst aramaları tamamlanmıştı ve ring aracı dediğimiz cezaevi aracına konulmayı bekliyorlardı.

Bu işlemler yapılırken askerlerin mahkûmlara davranışları nasıldı?
Korkunçtu, yani nasıl anlatayım bilemiyorum ki? İşkence, dayak hiç bitmiyordu. Her sevk ve arama işlemi biten bayan dört asker arasında ring aracına götürülüyor ve bu esnada çok şiddetli dövülüyordu Kadın mahkûmlar ring aracına bir eşya, bir çuval atılırmışçasına atılıyorlardı Yedi asker aynı işkenceye ring aracında devam ediyorlardı. Herkes bu şekilde araçlara bindirildikten sonra Kartal Özel Tip Cezaevine doğru yola çıktık. Oraya vardığımızda mahkûmların sağlık muayeneleri yapıldı. (Cezaevine yeni getirilen kişilerin sağlık muayenesinden geçirilmesi her cezaevinde kuraldır.)

Ben sağlık muayenelerinde de bizzat bulundum. Kadınların vücutlarında hemen hemen hiç beyaz nokta kalmamıştı. Aldıkları darbelerden dolayı tamamen morarmıştı. Bana en ilginç gelen bayanlarda gördüğüm yanıklardı. Normalde bir ateş yanığı önce elbisenin ardından tenin yanmasıyla gerçekleşir. Ama gördüğüm şey elbiselerde hiçbir yanık izi yokken sadece tenlerinin yanmış olması ve su toplamış olmasıydı. Anladım ki önceki gördüğüm o silah bir kimyasal silahtı. Birçok bayanın açık yarası vardı. Bir ikisinde de şarapnel parçasından oluşan yaralar mevcuttu. Sabaha kadar bayanların sağlık muayeneleri yapıldı ve biz bayanları Kartal'daki cezaevinin dört-beş kişilik hücrelerine yerleştirdik. Buradaki görevim böylece sonuçlandı

Sen hastanelerde de görev yaptın sanırım.
Evet sadece bir hastanede, Şişli Etfal'de, üç gün görev yaptım. Orada gördüğüm şeyler de bana göre olmaması gereken şeylerdi. Bu insanlar o zaman eğer yanlış hatırlamıyorsam ölüm orucunun 180. günündeydi. Yatakta sağ taraftan sol tarafa dahi dönemeyecek durumda olan, kiloları yirmi beşle yirmi yedi arasında değişen insanlardı bunlar. Ustelik hastanenin altıncı katındaydık. Buna rağmen içeride silahlı bir asker, kapının önünde yine bir asker nöbet tutuyordu. Bayan mahkûmlar ayrı odalara yerleştirilmişti ve hiçbiri diğerini görebiliyordu

İlginçtir asker tarafından kamera çekimleri yapılıyordu. Hatta bir keresinde bir bayanın üst tarafını yıkamak üzere hazırlık yaparken asker içeri girdi ve çekim yapacağını söyledi. Bayanı soyundurmak durumundayız çünkü yataktan kalkamıyor. Asker gelmiş bayanı kameraya çekmek istiyor. Benim ve mahkûm bayanın tepkisi üzerine çekimden vazgeçildi ama genel olarak her gün, belli saatlerde bayanların odasına girilerek çekim yapılıyordu.

Neden bu çekimlerin yapıldığını biliyor musun?
Hiç bilmiyorum ama bana göre devlet mahkûmlara nasıl bakım yapıldığını göstermek için bu çekimleri yapıyordu.

Bu senin bahsettiğin bakım işlemlerini amirlerinden aldığın direktiflerle mi yapıyordun?
Kesinlikle hayır. Biz ve bazı hemşireler duyarlı insanlar olarak onların bakımlarını üstlenmiştik. Orada görevliydim ama yaptığım şeyler kendi inisiyatifimle yaptığım şeylerdi.

Mahkûmları yatağa bağlamışlar mıydı?
Benim gördüklerim arasında yatağa bağlanan yoktu. Çünkü dediğim gibi ayağa bile kalkamıyorlar, tuvalete dahi gidemiyorlardı. Altları bezleniyordu. Vücutları o kadar kötü durumdaydı ki altlarına sürgü dahi koyamıyorduk

Ölüm orucunu zorla müdahaleyle bırakmış bir bayana -ki normalde diyet yemeği verilmesi gerekiyordu bu kişiye ama o bile yapılmıyordu- kendi imkanlarıyla aldığı hazır çorbayı hazırlamak üzere mutfağa gittiğimde o an orada sorumlu olan komutan bana aynen şunu söyledi 'Eğer oralarda böcek ya da fare zehiri varsa çorbanın içine katın'.

Peki doktorların davranışları nasıldı?
Bunu anlatmak için bir örnek vereyim sana: ölüm orucuna yatmış bir bayan bilincini kaybetmişti ve zorla müdahale yapıldı. Bayan bilinci açıldıktan sonra müdahaleyi reddetti. Oranın sorumlu doktoru beni odasına çağırdı ve 'kesinlikle onun odasına girmeyeceksiniz, eğer nabız almayı tansiyon ölçmeyi bir tedavi olarak kabul ediyorsa sizin yaptığınız şeyler de tedavidir' dedi. Tedavi olarak gördüğü şey de su vermem, vücudunu temizlemem ve altını bezlememdi. Hastanede de bu ve buna benzer olaylarla karşılaştım

Ülkeni terk etme kararını nasıl aldın, bu kararı vermende en çok ne etkili oldu?
Birinci etken yaşadıklarımıdı elbette; günlük olarak zaten cezaevinde uygulanan işkencelere tanık oluyordum. Türkiye'de yaşamak zordur. Para kazanmak adına her gün on üç on dört saat cezaevinde mahkûmlarla birlikte dört duvar arasında kalmayı bile kabul ediyorsunuz. Uzun ve çetin uğraşlardan sonra bu işi elde ettim. Bir şeyler adına görevlerinize katlanıyorsunuz, katlanmak değil aslında içinize atıyorsunuz Benim yaptığım da oydu. Gördüklerimi içime attım ve hep duygularımı bastırdım. Ama bir insan olarak kesinlikle yaşadığım şeyleri kabullenemiyordum. Kabullenmek de mümkün değil sanırım. Çünkü savunmasız insanlara, devlet güvencesi altında olması gereken insanlara, fizıki ya da psikolojik işkence yapılıyordu. Özellikle son yapılan operasyon artık susma, katlanma noktasını aştı. Gördüğüm şeyler vahşetti. Ben artık devlet eliyle yapılan hiçbir katliama ortak olmak istemedim. Gerçekler açıklanmalıydı. Benim ülkemde cezaevlerini bırakın, dışarıda hayatını devam ettiren insanlar üzerinde hak ihlalleri, kısıtlamalar o kadar fazla ki artık dayanılacak gibi değildi. Bu operasyon aslında cezaevlerini F tipine dönüştürme operasyonu değil ülkeyi F tipi cezaevine dönüştürme operasyonuydu. Tanık olduğum her şeyi anlatmak, dünyaya duyurmak istedim. Bu kararı vermek kolay olmadı elbette. Çünkü o ülkede 37 yılımı geçirdim. Ama kararımdan dolayı çok mutluyum. Onurlu yaşamla onursuz yaşam arasındaki bir tercihti benimki...

Karar vermemdeki ikinci etken de devletin bunca gücüne, silahlarına rağmen o insanların gösterdikleri direniştir. 420 silahsız insana karşı neredeyse bir ordu silahlı güç vardı. Onlar içeriden halaylarla, türkülerle, sloganlarla cevap veriyorlardı. Hiç coşkularını ve morallerini kaybetmediler ve ben bundan gerçekten çok etkilendim.

Deniz Kim
Nürnberg

Şebnem Işigüzel:

Kaderinin Hanımefendisi

radikal iki'de çıkan yazılarından onu tamar'ın annesi olarak tanıyoruz. şebnem işigüzel'in yeni öykü kitabı *kaderimin efendisi* eleştirmenlerden övgüler alıyor.

yalova'da büyümüşsün?
Evet, babamın bütün ailesi orada. Annemler de Adapazarlı.

depremde bir şey oldu mu?
Depremde kimseye bir şey olmadı ve ben deprem fobimi bu şekilde yendim. Annemlerin tek katlı bir evi var, çevredeki bütün evleri mütealilıite verdiler. Ama babam emekli memur ve o parayla işi olmama hali çok güzel onun. Herkesin evi yıkıldı çok kötü tabii. Ama o bahçesini korudu.

istanbul'da antropoloji okumuşsun, yaptın mı hiç mesleğini?
Yoo, hayır ben hemen gazeteciliğe atladım. Yazıyla aram çok iyiydi. Geçen gün hatırladım, herkes bana yazar olacağımı söylüyordu. Sihir gibi bir şey. Zaten lise sondayken ***Güneş*** gazetesine yazmaya başladım. Sokak dergisine yazdım. Orada "Bir Kadının Penceresinden" diye karikatürlerim çıkıyordu. Lise öğrencisiyken meraklıydım çizmeye, çizgilerim iyiydi. Sebat etseydim belki karikatürist olurdum. Ama sonra yazı ağır bastı. Sonra ***Aktüel***'de, ***Para*** dergisinde, bir sürü küçük yayında çalıştım. Gazeteci olamayacağımı anlamıştım ama yazının peşini bırakmadım. Aslında o dönem bir hırsım vardı, imzamı çok okunan yerlerde görmek hoşuma gidiyordu. ***Milliyet***'de çalıştım, en son ***Radikal***'de çalıştım. 97'den bu yana sürekli bir işim yok, bir tek dışarıdan ***Radikal***'e yazıyorum.

ilk kitabın *hanende ay doğacak* çok tepki topladı. ne hissediyorsun bu konuda?
Şimdi olsam o kitabı yazmazdım Şu an onu büyük bir cesaret olarak görüyorum. Ensest var, bir sürü tabu var. Benim çok yumuşak bir ailem var. Onlar bunun hikâye olduğunu anlıyor ama kını bılır babamın başına bana söylemediği ne çok şey gelmiştir. O zaman medya bu kadar vahşi değildi ama bir iki dergi onları bile aramıştı. Kızının kitabıyla gurur duyan bir küçük memur ve bir ev kadını böyle şeylere muhatap oluyorlar. Bunun için bile yazmazdım şimdi. Benim onları yazarken, ilgi, popülerlık gibi bir art niyetim yoktu. Aslında iyi yırtmışım, o medyadan tek parça halında iyi kurtulmuşum. O sırada bir sürü film teklifi gelmişti, hem senaryo, hem de, "Başrolde siz oynar mısınız?" Bunu bir erkeğe herhalde yapmazlardı. Biraz da güzellikle, iyi fotoğraf vermeyle ilgisi vardı. O kitap ödül almıştı, onlar hiç dikkate alınmadı. Sen güzel bir küçük kızsın gözüyle bakıldı ve edebiyat dünyasında hakkı yendi o kitabın. Şimdi olmadık eleştirmenler bana, "O ne iyi bir kitaptı," dıyorlar

nasıl yazıyorsun?
Yazdıktan sonra hiç geri dönmüyorum. Mesela ***Hanende Ay Doğacak*** iki üç günde yazılmış bir kitaptır. Birden çıktı ve sonrasında dönüp okumadım. ***Öykümü Kim Anlatacak*** da öyle. Hatta ***Eski Dostum Kertenkele***'yi yayınevinden gelen çıkışları bile okumamıştım. Uzun süre evde sıradan bir kadın gibi yaşıyorum, patates soğan filan. Sonra birden kafama saksı düşmuş gibi yazıyorum. Yeni yeni başladı, okumak, duzeltmek. Ama bu da kelimelerin yerini değiştirmekten, virgüllerle oynamaktan öteye gitmiyor. Kurgusu hiçbir zaman değişmiyor.

bir görüşmede kitabında sonradan cümle bozuklukları gördüğünü söylüyorsun.
Evet, işgüzar birisi olsaydı düzeltirdi onları. Bunlar birden bire çıkmış şeyler. Ben öylesinin daha iyi olduğunu düşünüyorum.

biraz kendine güvenle ilgili bir şey değil mi? genelde edindiğim intiba kendine güvenli oluşun. insanlar yazdıklarını bir daha, bir daha okuyorlar, yine içlerine sinmiyor. nasıl böyle kendine güvenli oldun? babanın kıymetli tek kızı mısın?
Bir erkek kardeşim var. Aksine ben çok ezilmiş ve sinik kadınların arasında büyüdüm. Acaba onun etkisiyle mi oldu? Annem çok yumuşak bir kadındır. Benim de bir yumuşaklığım vardır. Ama güven. annem ne kadar kendine güvenir? Onu ölçemiyorum ama kızları annelerine çok benzetiyorum. Kendimi de gittikçe anneme benzetiyorum. Eskiden buna cahil cesareti diyordum. Evet, kendime güveniyorum. İlk gittiğim yayınevi de Can'dı mesela. Yazılarımı da lise sonda alıp Metin Münir'e gitmiştim. ***Güneş*** in genel yayın yönetmeniydi o zaman. ***Güneş*** tam o sıra değişmişti, onu sezmek de önemli. Sonra Tuğrul (Eryılmaz). Ki ne kadar aksi bir adamdır.

annelikle yazmak nasıl oluyor?
Tamar'dan sonra bir şey yazamayacağımı düşündüğüm de oldu ama bunu çok dert etmedim. Hayatım benim için hep daha değerli oldu. Yazıya sahip olduğumu bilıyordum. Mutlaka bir zaman bir şey yazarım gibi geliyordu. Yine güvendiğim bir durumdu bu. Ama Tamar beni yumuşattı. Daha sıradan şeyler üzerinde durmaya başladım çünkü sıradan. rutin bir hayatım oldu. Tamar'la geçirdiğim bir gün, işte normal annelik. Biraz belli bir çevreden de koptum açıkçası. Çok da insan barındırmam etrafımda. Biraz kapılarımı kapatmıştım. Şimdi bu röportajlar falan beni çok korkutuyor. Geçen gün kitabı okumamış birisi geldi mesela, bir yandan da bu Mahzun Kırmızıgül meselesini duymuş onu açmak istiyor. Bakıyorum en önce o soruluyor. Ne kadar televole olmuşuz. Bazen Tamar'la uğraştığım zamanları özlüyorum.

ama bir kitap yazıyorsun, kitabın ilanında güzel bir resmin çıkıyor. ilgi kaçınılmaz bir şey.
Evet, yine tabii iyi fotoğraf vermekle, güzellikle değerlendirilmek söz konusu. Ama ileride bir kitap yazınca hiç konuşmamayı düşunuyorum biliyor musun?

mahzun kırmızıgül bence çok iyi oturmuş hikâyeye. şimdi entelektüellerin dünyasıyla, popüler dünya arasında bir geçişlilik olması çok moda.
Aslında elit şeylerden çok hoşlanmıyorum. Küçük bir yerde doğup büyüdüğüm için o bildık şarkıları gönulden seviyorum. Sonra zamanla başka şeyler dinledikçe bir eleme oluyor. Mahzun Kırmızıgül'ün bazı şarkılarını, Ebru Gündeş'i seviyorum. Ama onları Ralmaninof dinlemezken de seviyordum, Rahmaninof dinlerken de sıkılmıyorum. O festivallerde göruneyim, Nick Cave'i de bileyim gibi bir derdım yok.

radikal 2'deki yazılarında siyasetten de bahsediyordun. bu konuda bakışını yeterli buluyor musun?
Aslında ben orada sıradan biraz, aklı başında bir kadın ne düşünüyorsa, ne hissediyorsa, nereden bakıyorsa onu yakalamaya çalışıyordum. Onlar nasıl Ah-

met Necdet Sezer'i seviyorsa, ben de sevmeye çalışıyordum. O yazılar ilgi de topladı.

kendini nasıl sıradan bir kadın gibi görüyorsun? evin sıradan evlere hiç benzemiyor, yazı yazıyorsun?
Rutin olarak karşılaştırıyorum. Mesela Ayşe Hanım da alınacakların listesini yapar, ben de yapıyorum. Annem de camlar silinmeli diye düşünür, ben de düşünüyorum. Yani bütün kadınlar aynı. Ama ben kitap yazıyorum.

kadınlarla erkekler arasındaki bu farklı hayat değişmez mi?
Bu bana biraz zor geliyor. Genetik kodlama gibi bir şey. İş bölümleri değişecek belki o zaman. O zaman da benim mesela faturaları yatırmam gerekecek ama ben fatura yatırmayı sevmiyorum, alış veriş listesi yapmak daha kolayıma gidiyor.

yani dünyanın düzeni değişemez mi? eşitsizlikler ortadan kalkamaz mı?
Bana zor gibi geliyor. Olsa çok güzel olurdu. (gülüyor)

böyle bir şeyi yeni duymuş gibi davranıyorsun. oysa *kaderimin efendisi*'nde başka birisine hayatını değiştirebileceğini öğreten tek bir karakter var, zümrüt yani senin çocukluğun. gazetede yazarken zümrüt olma sorumluluğu hissediyor musun?
O ağır bir şey aslında. Büyük hatalar yapmadan gittiğimi düşünüyorum. Ama beni okuyan çok insan var ve ben onları değiştirebilirim diye bakmak mümkün ancak ben kendimi sıradan gördüğümden onları değiştirme çabası içine giremiyorum.

ama beyhan'a çok iyi geliyor zümrüt değil mi? gazete bunun için öyküden daha iyi bir yer değil mi?
-Evet, aslında gazetede, bir sürü Beyhan'a Zümrüt'lük yapmak gerekir. Ama bu yeni yeni oluşuyor kafamda. Bazen Tamar olmasa, erkekler gibi yazdığımı düşünüyorum.

erkek yazısı nedir?
Siyaseti karıştırdığım şeyler ama kadınlık da var aslında. Nazmiye Demirel hakkında bir erkek böyle yazamazdı.

o yazı süleyman demirel konusunda yeterince eleştirel olmadığı için eleştiri aldı biliyorsun.
Aslında sonunda bir cümle vardı, bir sürü annenin çocuğu kayıp, teletubbies kılığında ortada dolaşan kadın, o katil kocana sormuyorsun, bu kadınların çocukları nerede, diye.

ama rahatsız olmamışlar kendileri galiba?
Ben de ona şaşırdım. Biliyorsun bir saat hediye ettiler, işte koruma polisleri falan geldi. Beni de Şebnem İşigüzel olarak görmediler, elimde Tamar, bunu Şebnem Hanım'a iletin dediler. "Tabii," dedim, (gülüyor) "Şebnem Hanım içeride mango suyunu yudumlayarak yazısını yazıyor." Hediyenin üzerinde bir kartvizit var, Nazmiye Demirel'in adı tükenmezle yazılmış ve tire var, sonra Süleyman Demirel'in adı. Yani bir kartviziti bile yok kendinin.

senin bir yazın vardı, hem iyi mayonez yapıyorum, hem iyi denemeler yazıyorum diyordun. eskiden kadınlara farklı roller dayatılırdı, bazıları iyi anne, bazıları seksi, bazıları akıllı kadın olacak. şimdi ise hepsini birden olma zorunluluğu var. o tür bir yaklaşım biraz buna, yani erkeklere bütün dallarda hizmet etme durumuna prim vermiyor mu?
Şu Cosmo Girl vaziyetleri. Evet. Aslında ben o işlerin hepsini severek yapmıyorum. Yandım Allah dediğim durumlar da oluyor. Ben aslında öyle her şey olmaya da çalışmıyorum. Ben biraz olduğum gibi vermeye çalışıyorum.

ama onu vaaz ediyor öyle bir yazı.
Ama o Cosmo kızları hayal bence. Evde tırnaklarını yiyip ağlıyorlar.

niye?
Her alanda öyle mükemmel olduklarına inanmıyorum. Bu kadar zorlayarak her şeyin elli yolunu bilerek olmaz.

yazılarda kızından, kadınlık görevlerinden ilk perihan mağden bahsetti. sen biraz onun yolunu takip ettiğini düşünüyor musun?
Perihan'ın kadınlık durumunu anlatmanın yolunu açtığını düşünüyorum. Perihan o yazıları yazmasaydı belki söz edilmesi zor şeyler olacaktı bunlar. Belki girmeyebilirdi o yazılar. Perihan onun dengesini iyi tutturdu. Dikkat ettim, eş falan özel hayat pek bahsedilmiyor ama çocuğa pek ses edilmiyor. Diğer konularda bir sansür oluyor.

***hanende ay doğacak*'ı yazan kadın bunu dert eder mi?**
Aslında ben biraz da o yazıları kimse okumayacak gibi yazıyorum. Öyle uzaya atıyorum. Ama Tamar karikatür kahramanı gibi. Ya da benimle ilgili resim altlarında Tamar'ın annesi yazıyor. İmza gibi. Ama düşündüm şimdi, Manuel'i pek yazamam. O görmek istemez kendini. Ben yavaş yavaş Tamar'ı da çıkarttım çünkü isteyip de çocuk sahibi olmamış insanlar var. Onlar için bu yıpratıcı bir şey. Bir de dört çocuğu olan insanlar var, sen bir tane büyüttün ne yapalım, ben de tam dört tane diyebilir.

kadın grubuyla batman'a gittin, ne hissettin orada?
Şenlik havasında geçti. İnsan o şenliğin dışına çıkıp düşünemiyor. Evlerine konuk olmak lazım bence, öyle sarılıp koklaşmak, tanışmak olmuyor. Daha önce de bölgeye gitmiştim ben. Yoksulluk çok kötü ve ne kadar farklı iki coğrafya. Burada Cosmo kızlarının elli yolu, bin dolara acınmayan alış verişler. Orada gözleri hasta bir çocuk geldi yanımıza, "Ameliyat için çok para gerekiyor, altmış milyon," dedi. Altmış milyon çok para. Gerçek de o. Bize temizliğe gelen bir hanım var, Gaziosmanpaşa'da oturuyor, en büyük endişesi oraya son otobüsü kaçırmak. Aynı şehirde yaşıyoruz onunla. Konuş Zümrüt konuş, değil mi? (kahkahalar) Mesela onun kocası çok dövermiş, komalara girmiş neler çekmiş, sonra ayrılmış kocasından, değiştirmiş hayatını. Evet, değişebiliyor bir şeyler. (gülüyor) Ben de başta değişmez, konuştukça değişir diyorum değil mi?
Ben oradan döndüğümde hiçbir şey satın almak istemediğim bir hafta geçirdim. Orada insanlar on iki çocuğunu kaybetmiş, burada Cosmo kızları bunları hiç öğrenmediler. Bu kriz döneminde gazeteciler falan işsiz, bir şeyler değişebilir mi, medya patronları yıkılabilir mi diye bekliyorum. Dinç Bilgin içeri girdikten sonra... Şu açlık grevlerinde görüyoruz, onları nasıl anlatıyorlar. O acıları çeken annelerin babaların seslerini duyurabilecekleri hiçbir yer yok.

ne yazıyorsun bu sıralar?
Bir deneme istiyor Everest benden onu yazacağım. Bir de aşk romanı yazmak istiyorum.

gül'le fikri gibi? (*Kaderimin Efendisi* kitabında bir hikâyenin kahramanları)
Ah, onu herkes çok sevdi. Ben bu ***Kaderimin Efendisi***'ni yazarken tam bir erkek gibi yaşadım. Bir ofisimiz var, her gün oraya gidip yeni bir hikâye yazıyordum, akşam eve geç geliyorum, bir baba gibi, Tamar uyumuş oluyor, yemeği en geç ben yiyorum falan. Sonra da o gün yazdığım hikâyeyi Manuel'e okuyordum. Manuel iyi bir dinleyici. Ve Gül'le Fikri'yi okurken ağladım. Ve Manuel'e dedim ki, "Bunu sakın kimseye söyleme," Ama şimdi kendim söylüyorum.

ben de okuyunca ağladım.
Ben hep öyle adamlar gördüm hayatta, babam da öyle bir adamdır. Sonra da şansım yaver gitti hep öyle adamlara rast geldim.

aşkı seviyor musun?
Aşk değil de aşkın sonra dönüştüğü şeyler güzel geliyor bana. Aşk çok yakıcı, kan kusturucu, insanı köpek eder, rezil eder. O haliyle de güzel. Ama sonra dönüştüğü alışkanlık, emek vermek, sevmek, Gul ile Fikri durumu bana çok güzel geliyor. Bütün tehlikelerden uzak, korunak, biliyorsun ki o beni seviyor, bana yanlış yapmaz, ben onu seviyorum, ona yanlış yapmam. Ufak tefek kırgınlıkları demiyorum, o her evlilikte olur.
Ama o ateş işlenecek, yakıcılığı gidecek, bir şeye dönüşecek, üşüyüp üşüyüp dışarıda, gelip ellerimizi ısıtacağız.

ayşe düzkan

Brigitte Bardot zamanın seks sembolüydü

Hayvanları, erkeklere mi tercih etti?

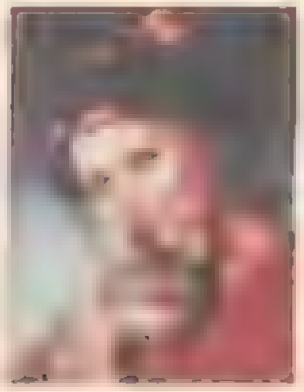

Brigitte Bardot'yu tanımayan yok gibidir. O bizim çocukluğumuzun özgür kadın ikonu idi. Dümdüz sarı saçlarına, siyah kalemle çevrelenmiş o vahşi bakışlı gözlerine, incecik vücuduna, insana küsmüş hissi veren vahşi hayvanlarınkini anımsatan dudaklarına hayrandık. Tabii en çok da kimseyi umursamayan maceracı ve özgür hayatına...

O bir Fransız idi. Avrupa'nın Marilyn Monroe'su diyorlardı ona. Şu an elli yaşlarında olan bir erkek şöyle diyor onun hakkında, "Gençliğimde ona atfettiğim değerler için kendimi suçlu hissediyorum." Sanırım pek çok erkek onun bugunkü yaşantısını görünce bu suçluluk duygusunu yaşıyor. Çünkü onu sadece seks objesi olarak görmeye yatkındılar. Onun içindeki, yaşamdaki tüm canlılara yönelik sevgi kapasitesinin farkına varamadılar.

Neden böyle bir kadın onca ilişkiden sonra ve dünya çapında bir mite dönüşmüşken kendini bu dünyada yaşayan hayvanlara adar? Onların gözlerinde arar saf sevgiyi? Bu erkek dünyasının kaba. bencil, riyakâr değerlerinden yıldığı, yorulduğu için elbette...

Onlarca ilişki yaşıyor, dört kez evleniyor, bir kez intihara kalkışıyor. Son filmini 1973 yılında çeviriyor ve bu yıllarda fark ediyor ünün, şanın şöhretin, pohpohlanmanın gelip geçici, aldatıcı olduğunu. Intihar girişimi ve akıl hastası bir kadının ona makasla saldırması da bu yıllarda... O Avrupa'nın Marilyn Monroe'suydu evet, ancak farkı, solmanın. yaşlanmanın, güzelliğini yitirmenin doğal bir süreç olduğunu içtenlikle kabul edişiydi... Yaşama farklı gözlerle bakmayı başarmasıydı. Simone de Beauvoir onun için modern zamanın feministi tanımını yapmıştı. Fransa'da o yıllarda evli olduğu Alman kocası ile ayrı evlerde yaşamaları ve kocasının evinin anahtarını hiçbir zaman almak istemeyişi Fransız halkı tarafından tanı anlaşılamamış ve yadırganmıştı. Yaşadığı onca ilişkiden sonra ona hiç zarar vermeyecek ve yaşamını güzelliklerle doldurabilecek olanların hayvanlar olduğuna karar verip fotoğraflarındaki erkeklerın yerine hayvanları koyabilmesi ise tüm dünyayı şaşırttı. Yaşantısındaki birlikteliklerini her çeşit hayvanla kuracaktı artık... Düş kırıklıkları, ihanetler geride kalmıştı.

Haziran 1987'de kürklerini, mücevherlerini ve edinmiş olduğu bazı mallarını açık artırma ile sattı. Sebebi ise Saint Tropez'de bir "Hayvanları Koruma Vakfı" kurmaktı. Hayvan haklarını koruma ile ilgili, dünya çapındaki her konferansta, her sergide, her eğitim programında, her eylemde en başta görüyorduk onu. Yaşama delice bir kez daha bağlanmıştı o masum türle. Hayvanlar onu kurtarmıştı, o da onları kurtarmaya adadı yaşamını.

Bize çocukken onunla ilgili esprili bir soru sorarlardı, "Brigitte Bardot öldüğünde bacaklarını kapatamamışlar bir türlü, neden?" Sorunun yanıtı ise şöyle verilirdi. "Yaşarken bacaklarını hiç kapamamıştı da ondan!" Çocukken bize çizilmeye çalışılan özgür yaşantılı bir kadının sadece cinselliği ile ilgili bu imajın, insanı aşağılama boyutunun acısını o hep yaşadı. Onu sadece cinsel bir obje olarak görenlere yanıtı sert oldu, "Siz önce hayvan olmayı öğrenin !"

Ben onun hakkında bu yazıyı yazarken o muhtemelen bir kurt köpeği veya bir kaplan yavrusu ile yalın bir aşk yaşıyordur. Gözlerini o hayvanın gözleri ile birleştirmiş, içindeki sevgiyi büyütüyordur ve insanlar yüzünden giriştiği intiharın başarısız olduğuna için için seviniyordur. eminim.

Sevhan Bolkal

Not: Bu yazı "www brigittebardot.com" adlı internet sitesinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çikolata yemenin dayanılmaz tadı...

Anne ya da babanızın, kocanızın, hiç birisi olmasa bile kendiniz alarak yediğiniz bir çikolata nelere kadirmiş meğer!

Evli barklı, üç yetişkin çocuğu olan kadın elindeki çikolatayı gözleri parlayarak uzattığında, aldığım ufak bir parçayı görünce, "Bu kadarcık mı?" dedi. "Evet, fazla yiyemem, aklıma geldiğinde ya da birisi ikram ettiğinde bir iki parça alırım o kadar," dedim. Onun için çıkolatanın, çikolata yemenin ne anlama geldiğini bilmeden!

Yokluk içinde geçen çocukluğunun ardından eve katkısı olsun diye genç yaşında bir fabrikaya işçi olarak girmiş, günde on iki saat, az bir ücretle çalışmış. Bir müddet sonra evlenip arka arkaya iki çocuğu olunca eşi ve kaynanası işten çıkmasını, çocuklarına bakmasını istemişler. Eşinin, kazandığı parayı getirip eline verdiği kaynanasının eline bakmak zorunda kalmış. Eline verilen parayla pazara gidp döndüğünde fazladan alman yarım kilo sebze ya da meyvenin hesabı sorulmuş. "Bu para nereden?" diye. Çocukları büyümüş, hepsi kendi hayatlarını yaşamaya başlamış. "Dışarıda yiyip içip eve geliyorlar. Kocam desen, bir kere bile bana bir çikolata almak aklına gelmedi. Benim çikolatayı çok sevdiğimi de bilir. Ama yıllardır bana dışarıda yiyip içtiklerini anlattı durdu. Bu yaşıma kadar emekli olacağım günü bekledim. Dışarıdan ödeyip emekli oldum. Az bir para ama kendi param. Maaşımı aldığım gün canımı ne isterse onu alıp yiyorum. Kendi çikolatalarımı da kendim alıyorum. Ben çikolatayı çok seviyorum. Hepsini yer bitiririm, kalan olursa çantama ya da cebime koyuyorum. Kimseye vermeden arada sırada gizliden yiyorum."

Altı üstü bir çikolata. Yokluktan, başkalarının, kocasının eline bakmaktan alınamamış, özlenmiş bir çikolata. Ama az olsa da çalışmasının karşılığında aldığı, kendi parasıyla alınan çikolata hepsinden daha güzel, daha tatlı, dayanılmazdı onun için.

Hatice Alper

Maddi desteksiz araştırma olur mu?

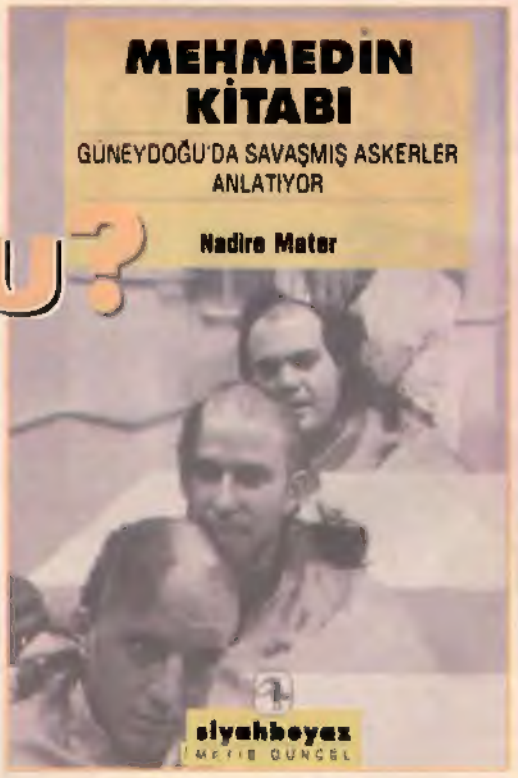

Biz, bir grup kadın, Ayla Gürsoy, Ayşe Erzan, Fadime Gök, Ferhunde Özbay, Füsun Ertuğ ve Şemsa Ozar, Mehmedin Kitabı'nın yazarı Nadire Mater'e Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri sütunlarından son günlerde yapılan saldırıyı konuştuk. Söz döndü dolaştı ve "Türkiye'de araştırma yapmak", "araştırmacı gazetecilik", "araştırma etiği", "saha araştırmalarının fonlandırılması" konularına geldi. Önce geçmişe uzanıp, sonra günümüze geldik. Bütün bu konuşmalarımızı Pazartesi okurları ile paylaşmak istedik.

Akademik hayata baktığımızda ilk saha araştırmaları 1940'larda kısmen üniversite ve devlet destekli küçük çaplı köy monografileridir. Araştırmacılar bir veya birkaç köyde üniversiteden aldıkları maaşla yaşayarak bu çalışmaları yapmışlardır. Pertev N. Boratav, Behice Boran, İbrahim Yasa, Mediha Esenel, Niyazi Berkes'in bu çalışmaları daha sonraki kuşaklara öncülük etmiş eserlerdir. Türkiye'de saha çalışmaları diğer araştırma türlerine göre daha çok eleştiri ve baskı görmüştür. 1940'ların araştırmacıları üniversiteden uzaklaştırılmıştır. 1950'lerde sosyal bilimlerde yapılan saha araştırmalarının hemen hemen hepsinin yabancılar tarafından yürütüldüğünü görüyoruz.

1960'lar 1950'lerdeki uygulamalara bir tepki dönemi olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde kurulan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Türkiye'de yapılan araştırmaları koordine ve denetleme işlevini de üstlenmiş; yurt dışı fonlarla karşılanan araştırma projelerini birkaç örnek dışında, kişilere değil kurumlara ve özellikle kamu kurumlarına yönlendirmiştir. Bu durumun nedenlerinden biri kişilere karşı güvensizliktir. İkincisi ise verilerin Türkiye aleyhine kullanılmasını engelleyebilme endişesidir. Soğuk Savaş döneminde Türkiye'de ve dünyada "casusluk" çok ciddiye alınan bir sorundu. Devletin öngördüğü alanlar dışında araştırma yapmak vatana ihanet gibi nitelendi. İsmail Beşikçi gibi kendi çabasıyla araştırmasını yürütüp "sınırı aşanlar" da cezalandırıldı.

1980'lerde her şey gibi araştırma geleneğinde de önemli değişmeler oldu. DPT eski etkinliğini kaybetti. Kamu sektöründeki araştırmacıların önemli bir bölümü istifa etti, ettirildi. Sosyal bilimciler kendilerine devletten bağımsız projeler bulma olanağı aradılar.

Sosyal konularda yapılan araştırmalarda yurtdışından mali destek almak bir suçmuş gibi gösteriliyor. Oysa, Nadire'nin araştırmasında olduğu gibi, saha çalışmasını gerektiren araştırmaların bütçeleri yüksektir. Diğer para kazandığınız işleri bırakır, yollara düşersiniz; çalışmanız için "saha" dediğiniz mekân neresi ise oralarda geçer zamanınız.

"Kökü dışarda" kaynaklı mali fonların ucunun CIA'ye kadar uzanma tehlikesi var ise niye yurt içi fonları değerlendirmiyoruz sorusu akla geliyor. Türkiye'de sosyal konulara araştırma fonu verenler devlet ve sivil toplum kuruluşları. Aslında iki cepheden de gelen fonların büyük bir kısmı yine dış kaynaklı. Örneğin, devlet, Dünya Bankası'ndan proje kredisi alır ve yurtiçinde araştırmacılara dağıtır; aynı şekilde TUSES, Toplumsal Tarih Vakfı, Kadının Emeğini Değerlendirme Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları da yurtdışındaki sivil toplum kuruluşlarından fon alırlar.

Bizim bildiğimiz kadarıyla kendi kaynaklarından

araştırma fonu veren kuruluşların arasında TÜSİAD ve birkaç banka var. Gayet kısıtlı olan üniversitelerin araştırma fonları ise son değişikliklerle daha da kısılmış durumda.

Türkiye'de araştırmacı gazetecilik çok cılız olduğu için Nadire'nin bir araştırma projesi yazıp, araştırmasına fon bulup, araştırmayı yürütüp, kitaba dönüştürmesi, kitabın Türkçe'de yaptığı baskılara ek olarak, İtalyanca ve şimdi de Almanca olarak yayınlanması anlaşılan bazı gazetecilere anlaşılması zor bir ufuk açtı. Türkiye'de araştırmacı gazetecilik denilince, nedense akla varolan bilgilerin dökümü ve derlenmesi geliyor.

Nadire'nin aldığı 59 bin dolarlık burs çok değil. Türkiye'de sosyal konularda araştırma yapanlar bütçelerini açıklarlarsa bunun çok olmadığını hep birlikte görürüz. Uluslararası alanda araştırma fonu veren kuruluşların proje harcama normları bellidir ve proje bütçeleri bu normlar düzeyinde oluşturulur.

Türkiye'de araştırmacı gazeteciliğin bu kadar zayıf olmasında maddi destek yetersizliğinin etkisi var.

Araştırma maddi desteksiz olmuyor. Uluslararası fonlara başvurmak için yabancı dil bilmeniz, proje teklifi yazmanız, araştırma konunuza uygun alanlarda burs veren kurumlar bulmanız, dünyanın her yerinden başvuru yapmış araştırmacılarla yarışa girmeniz ve o alanda uzmanlardan oluşan bir kurulun yaptığı seçimi kazanmanız lazım. Bütün bunlar takdir edeceğiniz gibi emek, zaman ve belli bir birikim isteyen çabalar. Yani, araştırmacı gazetecilik hangi çöplükte yemlendiği belli olmayan "kuş"ların getirdiği bilgilerle yapılmıyor.

Aydın Milletvekili Sema Pişkinsüt hakkında TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı iken komisyonun yaptığı araştırmalar nedeniyle soruşturma açılması da Türkiye'de toplumsal gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışanlara karşı yapılan sindirme ve ezme kampanyasının bir parçası. İki olayda da araştırmacılar araştırma konusu kişilerin kimliklerini açıklamamakla suçlanıyor. Oysa araştırma etiğinin en önemli kurallarından biri "denek" olarak kullandığınız kişi ya da kurumların kimliğini gizli tutmaktır. Kimlikleri yayınlamak söz konusu olmadığı gibi, yayınladığınız takdirde araştırma etiği açısından suçlu duruma düşersiniz.

Bu saldırılar bize özgü değil. Son bir iki sene içinde bir çok ülkede araştırmacılar saldırılara uğradı. Yurt dışından almış oldukları fonları ülke aleyhine kullanma, amaç dışı kullanma, bu fonların CIA bağlantılı olması gibi suçlamalarla yargılandılar; bazıları beraat etti, bazıları hüküm giydi. Baltık denizindeki kirlenme ile ilgili çalışmalar yapan emekli mühendis Aleksandr Nikitin araştırma için yurt dışından aldığı fonları (Norveç'te kurulu çevreci Bellona Foundation) Rusya aleyhine propaganda ve casusluk için kullandığı iddiası ile kısa süre hapiste de kaldı; ama neticede 1999'da tüm suçlamalardan beraat etti. Yargıtay'a giden dava 2000 Eylül'ünde, Yargıtay tarafından da reddedildi.

Malkoçoğlu yazar olursa

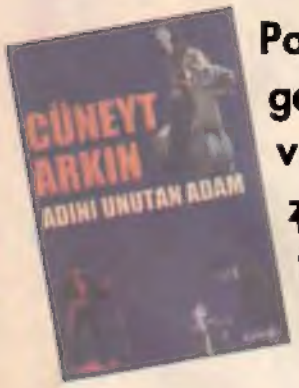

Popüler Türk filmlerinin cinsiyetçiliğini anmaya gerek yok. Televizyonlar aracılığıyla hâlâ seyredilen ve daha yıllarca seyredilecek bu filmlerde, kadınları zor seven ve de kadınların onu çok beğendiği adam tipini en çok oynayan Cüneyt Arkın, kitabıyla karşımızda.

Cüneyt Arkın hep kendini aradığını söylüyor. Nitekim kitabının adı da öyle. Gençliğinde ve daha sonra yazdığı şiirleri, resimleri kitabına koymuş. Çocukçalar. Yine de bir samimiyetleri var. Fakat kitabın bölüm bölüm anılardan oluşan, kısmını okuyunca, kendi çocukluğunu arayan nâif bir tiple değil, kendini beğenmiş ve münasebetsiz bir adamla karşılaşıyorsunuz.

Kadın arkadaşlarıma, Cüneyt Arkın'a daha çok erkekler hayrandır değil mi diye sorduğumda, birisi hemen yok dedi, mesela benim annem onun fena halde hayranıydı. Annesi vapurda "o"na rastladığında o kadar heyecanlanmış ki gözlerini yerden kaldıramamış. Ya gözleriyle karşılaşırsam diye. Gözlerinin rengi, filmler renklenmeden önce daha tatlı bir intiba bırakmış çoğumuzun üstünde. Bunun sebebini çözemedik. Aramızda onu yakından, hem de daha tıp talebesiyken tanıyan biri vardı. Yakışıklı, çalışkan ve kasıntıymış, öyle dedi. Daha Cüneyt Arkın olmadan önce oturduğu öğrenci evinin önünde onu görmeye çalışan genç kızların kuyruk oluşturduğunu onu o yıllarda tanımış olan Cemal Süreya anlatır.

Kadınların Cüneyt Arkın'a duydukları hayranlık kaşına, gözüne, boyunadır. Erkeklerse onun gibi olmak isterler. Cüneyt Arkın utangaç piyanistlikte çok oyalanmamıştır. Kadınlarla çok fazla zaman geçirmeyen bir adam tipine yönelmiştir. Küstah büyük işadamı , Malkoçoğlu , Kara Murat, Komiser Cemil olup, erkeklik öğretmeye başlamıştır. Kitabında sokak çocuklarıyla karşılaşmalarını anlatır. Çocuklar "Senin yıkılmayan adam filmini gördükten sonra Mehmet erkek oldu. Ölürüm boyun eğmem, yıkılmam kimsenin önünde diz çökmem. Aç kalırım kimseye yalvarmam dayanırım diyor" derler. Cüneyt bu örselenmiş çocuklar için üzülür. "Oradan kaçtım koştum koştum. Sonra Sarıyer'de kendimi denize attım. Ertesi sabah malum gazeteler şöyle başlık attılar. "Sete alkollü gelen Cüneyt Arkın yine dağıttı", diye yazar. Çocuklar onu, "yıkılmayan adamı" anlamış, malum basın anlamamıştır.

Kadınların kendisini anlamadığını düşünür. Ama içkili bir şekilde, bir direğe çarpmadan önce beyaz Chevrolet arabasına şöyle söylediğini yazar: "Sabaha kadar bekledin beni, sessiz şikâyet etmeden. Ne kadar iyisin. Galiba tek dostum sensin. Kadın olsaydın evlenirdim seninle." Ajda Pekkan'ın Paris'te verdiği bir davete de atla gitmeye kalkar. Davete katılan bir elmas tüccarını kıskanmıştır. Adam kadınsı elleriyle herkese elmaslar dağıtmaya kalkmıştır. Paris'te dolanıp bir at bulur ve davete atla ve çiçeklerle döner. Şöyle yazar: "Ajda elmaslardan çok çiçeklere sevindi." Yapımcı Hürrem Erman dinlenmesi için onu bir süre hastaneye yatırır. Çok film çeken bir artisttir Cüneyt Arkın. Sürekli şikâyet eder, sürekli film çevirir. Etrafında ona ilgi gösteren kadınların çokluğundan da hep yakınır, ama değişik kadınlarla birlikte olmayı sürdürür.

Kitapta eşi, annesi ve ölen kız kardeşi dışında tatlılıkla bahsettiği tek kadın, gençken arkadaş grubu olarak ilişki kurdukları bir fahişedir. Yeşilçam terbiyesini benimsemiştir. Etraftaki bütün güzel kadınlar erkekleri yoksa cazip parçalar, şaheserler, dişilerdir. Kitabında bir bölüm şöyle başlar. "Çok güzel bir kadındı. Her güzel kadın gibi kendinden emin içkisini yudumluyordu. Giderek zulüm dolu, kıyıcı bir dişiye dönüştü. Sol bacağını sağ dizine koyarken aç, doğurgan, dişi eti, dolgun kıpır kıpır kalçalarına kadar açıldı." Neyse anlarız ki, bu kadın Cüneyt'le buluşmak istemiştir. Nitekim buluşmuşlardır. Sonra tasvirler sürer: "Ülylukları siyah dar eteğin esaretinden kurtulmak ister gibiydi. Sonra sorar, "Neden beninle buluşmak istedin?" ."Dişi büyük ağzını hüzünle büzdü." Benimle değil Cüneyt Arkın'la buluşmuştu. Kadın evlidir. Sonunda "Ben bir intikam aracı, bir seks aleti değilim. ben insanım diye sokağa çıkıp haykırır." Bu yakışıklı adamın hep seksle bir meselesi vardır.

Seks filmlerinde oynamadığı için övündüğü bir bölüm de bir kadın tasviriyle açılır. "Bu sonradan olma başoyuncu kızın ağzına ağız denemezdi. Ete oburluğundan kendinden geçmiş acayip bir delikti. Sömürmeye, yutmaya, emmeye hazır dudaklarıma uzandı." Cüneyt'ten öper gibi yapması isteniyor sonra onun görüntüsü aşağıya inecek. Cüneyt böyle bir sahne istemiyor. Bu kız ve patronu onu eve viski içip porno seyretmeye götürüyorlar. Bakmıyor ama "iğrenç" sesleri duyuyor. Yarım kalan sahne çekilsin diye onu içirip havaya sokmaya çalışıyorlar. İçkileri içiyor, pornoları dinliyor. Ama o sahneyi çekmelerine izin vermiyor ve yine kendini sokaklara atıyor. Bir "kıpırdayan kalçalardan" tiksinme ve aynı zamanda etkilenme teması var Fahrettin Bey'in hayatında, bir de sokaklara çıkıp bağırma artistliği. Tiksindiği kadınlardan uzak durmadığını biliyoruz Ama erkekliğini ispat etmek için giriştiği kendince mecburi ilişkileri de olmuş. Onu da aktarmak isterim.

Evlendikten sonra. yemin billalı her türlü acayip kadın durumlarıyla ilişkilerini kesen Fahrettin "yürek dayanmaz kalça oynatmalarına. obur etli açılıp saçılmalara" hep hayır demiş. Sonra duymuş ki "nayır" demesi kadınları dehşetle tahrik ediyormuş. Derken karısıyla boşanmış. Bu günlerde bir arkadaşının davetine katılmış. Sonrasını şöyle anlatıyor: "Sonradan görme bir villası vardı. İçerisi kadın doluydu. Birini seçtim. Olağan bir başlangıç yaptık. Neyse konuşurlarken kadının sinsi sinsi güldüğünü gördüm. Ne oldu, diye sordum. Bana 'O biçim değilmişsin' dedi. Doymamış gözlerinde hain bir ifade vardı. Yüreğimden vurulmuş yalışi bir av hayvanı gibi inledim. Atıldım. Bir hammal gibi çalıştım. Kan ter içinde, ölümlerden dönerek erkekliğimi ispat ettim. Ama mutluydum kadınlar artık bana *'öyleymiş'* diyemeyeceklerdi.

Cüneyt Arkın güzel ata binip perende atabilmesiyle ne kadar övünse yeridir. Fakat asla bununla yetinmiyor. Bir sürü özelliğiyle övünüyor. Böyle bir adam elbette kendini memleketi idare etmeye aday olarak da görmekten çekinmeyecektir. Kitabın son yazısı ***Türkiye Gazetesi***'nde yayınlanmış bir makalesi. Bu günlerde yine Mesut Yılmaz'ın yanında yer aldığı konuşuluyor. Bir sürü alıntı yaptım. Diyeceğim şu, bu kitap alınmaya değmez. Malkoçoğlu attan inip, o çok aradığı Fahrettin olunca, hiç çekilmiyor.

Handan Koç

Eski kartpostallarda Osmanlı kadınları

Osmanlı'da kartpostal, II. Abdülhamit devriyle başlar (1877-1908). Devrin padişahının kartpostalı tercih etmesinin nedeni ise, kartpostalın mektup gibi kapalı olmaması, sansüre gerek olmadan okunabilmesidir.

Osmanlı kadın tarihi açısından değer taşıyan Eski Kartpostallarda Osmanlı Kadınları sergisi Ağustos ayının sonuna kadar Tünel'de, Schneidertempel Sanat Merkezi'nde görülebilir. Burada sergilenen kartpostallar Osmanlı'yı oluşturan bir çok milletten kadının kıyafetine, görüntüsüne, mesleğine tanıklık ederek, kadın tarihi açısından -o dönemlere ait fotoğrafa ulaşabilme zorluğumuzu dikkate alırsak- gözden kaçırılmayacak bir belge özelliği taşıyor.

Schneidertempel Sanat Merkezi
Felek Sokağı No: 1 Karaköy - İstanbul
Tel: 0212 - 252 21 57

sanat

yazın sinema keyfi...

FİLM PROGRAMI

AVRUPA SİNEMASINDA KADINA BAKIŞ
25 TEMMUZ - 24 AĞUSTOS

İş Sanat Kültür Merkezi'nden Kadın Filmleri

'Kadına Bakış'

İş Bankası'nın 25 Temmuz-24 Ağustos tarihleri arasında İş-Sanat Kültür Merkezi'nde düzenlediği film programının bu ayki konusu Avrupa Sineması'nda Kadına Bakış. Bir ay sürecek programda on film gösterilecek. İlgilenenlerin dikkatine.

Program

Kraliçe Margot: 25 Temmuz, 12 Ağustos, 23 Ağustos 13:00/16:15/19:30
Ayrılık: 26 Temmuz, 10 Ağustos 13:00/15:00/ 17:15/19:30
Sevdiğim Mevsim: 27 Temmuz, 11 Ağustos 13:00/16:15/19:30
Ay Carmela: 28 Temmuz, 9 Ağustos 13:00/15:00/17:15/19:30
Bir Fransız Kadın: 29 Temmuz, 8 Ağustos 13:00/15:00/17:15/19:30
Çalınmış Güzellik: 1 Ağustos, 19 Ağustos, 24 Ağustos 13:00/16:15/19:30
Nelly ve Bay Arnaud: 2 Ağustos, 18 Ağustos 13:00/15:00/17:15/19:30
Köprüdeki Kız: 3 Ağustos, 16 Ağustos 13:00/15:00/17:15/19:30
Dalgaları Aşmak: 4 Ağustos, 17 Ağustos, 22 Ağustos 13:00/16:15/19:30
Ben Şahsen Bizzat Kendim: 5 Ağustos, 15 Ağustos 13:00/15:00/17:15/19:30

Emmanuel Beart - [Bir Fransız Kadın]

Not: Biletler film gösterimlerinden önce İş Sanat Biletix gişesinden alınabilir. İş Sanat Ana Gişe: İş Sanat Kültür Merkezi, İş Kuleleri 4. Levent-İstanbul Tel:0212-316 00 83
***Bilet Fiyatları:** Tam: 2.000.000 İndirimli 1.000.000*

pano

en iş arıyorum, Deniz.
Pazartesi Dergisi aranabilir.

Outdoor Sports Çiftliği'nden Pazartesi okurlarına özel fiyat: İki kişilik oda, kahvaltı ve akşam yemeği kişi başına 10 milyon TL.. tek kişilik oda, kahvaltı ve akşam yemeği kişi başına 15 milyon.
Yer: Gökbük Köyü
(Antalya-Finike'den 20 km uzaklıkta)

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Grafik Uygulama - Hazırlık
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Ayşe Erzan, Ayla Gürsoy, Beril Eyüboğlu, Bilge, Çağla, Deniz Kim, Ender Başkaya, Fadime Gök, Ferhunde Özbay, Füsun Ertuğ, Feryal Saygılıgil, Handan Koç, Hatice Alper, Melek, Nur, Özgün, Sevhan Bolkal, Şemsa Özar, Yelda Yücel

Almanya Temsilcisi:
Hülya Eralp

Çizer:
Gülay Batur

Adres: Abdullah Sokak. No:9, Beyoğlu, İstanbul
Tel / faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59, 292 07 47, 244 23 94
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayrımı: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Bir-Yay

PAZARTESİ

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. Pazartesi'yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun, abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.

Abone olmak istiyorum.

İsim. Soyadı :
Adres
Semt : İlçe:
Şehir : Posta Kodu:
Telefon (Ev): (İş):
6 ay ( )

• Türkiye içi: ...000.000 TL.. altı aylık 5.500.000 TL.
...lara % 10 indirimli
...numarası: 662 965
Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şb.
...76. Beyhan Demir
• Türkiye dışı: 75 DM. altı aylık 40 DM.
...n Koç, Ayşe Düzkan
Şubesi İstanbul
...052 / 301000 326575

...k. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta:pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu (öğrenciyseniz öğrenci belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan Heinrich Böll Vakfı destek vermektedir.

Bazen dağları özlüyorum. Ama bugün de aynı amaçlar uğruna mücadele ediyorum. Benim esas düşündüğüm, bir daha haydutluk yapmama neden olacak şeylerin olmaması. Eğer bana haksızlık yapılmasaydı bütün hayatım böyle zorluklar içinde geçmezdi. Ama mücadelem Hintli kadınlara örnek oldu. Bazen bir polis karakolu yaptıkları şikâyeti kabul etmezse, "Biz de Phoolan Devi gibi yapacağız!" diye bağırıyorlar ve polis onları dinliyor."

Phoolan Devi
(*Pazartesi*, Mart 1999)